
*Εδαφική Ανάπτυξη και Διοικητική
Ενσωμάτωση Κοινοτήτων: το
παράδειγμα της Τοπικής
Κοινότητας Κοτρωνίου, Δήμου
Πύλης*

ΚΑΒΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Γούσιος Δημήτριος

Βόλος 2019

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λ.π., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία: 09/07/2019

Όνοματεπώνυμο: ΚΑΒΡΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Υπογραφή:

Αγγλικός Τίτλος: Territorial Development and Administrative Integration of Communities, Example of the Local Community of Kotroni, Municipality of Pyli.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη.....	5
Καταλογος Πινάκων.....	6
Εισαγωγή.....	7
Μεθοδολογία.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ(ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ)	11
1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Διοικητικό και νομοθετικό πλαίσιο	16
2.1.Ανάλυση του προγράμματος ‘Καλλικράτης’	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Θέση και ρόλος του Κοτρωνίου στον διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο.....	23
3.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ.....	25
3.2 ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	26
3.2.1 Πληθυσμός.....	28
3.2.2 Γενικά χαρακτηριστικά Δημοτικής Ενότητας Πύλης.....	29
3.2.2.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.....	30
3.3 ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΑ ΚΟΤΡΩΝΙΟΥ.....	32
3.3.1 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	32
3.3.2 Χρήσεις γης.....	34
3.3.3.Ιστορικά στοιχεία.....	38
3.3.4 Πληθυσμιακά στοιχεία.....	39
3.3.5.Δημογραφικά στοιχεία.....	40
3.3.6Οικονομία της περιοχής.....	43
3.3.6.1: Γεωργία-κτηνοτροφία.....	43
3.3.6.2: Βιοτεχνία – εμπορία αγροτικών προϊόντων.....	46
3.3.6.3 Τουρισμός.....	48
3.3.7 Φυσικοί πόροι προστατευόμενες περιοχές.....	52
3.3.8Τοπία.....	54

3.3.9 Προοπτικές εξέλιξης της περιοχής.....	55
Κεφάλαιο 4: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	56
4.1 Φορείς που εμπλέκονται και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της περιοχής..	56
4.2 Αναπτυξιακά προγράμματα.....	58
4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	59
Κεφάλαιο 5: Προτάσεις ανάπτυξης της περιοχής.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	61
Βιβλιογραφία.....	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	67

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της θέσης και των σχέσεων που αναπτύσσει μια ορεινή Κοινότητα σε διάφορα επίπεδα καθώς και τις προοπτικές εξέλιξης της παραγωγής ιδιότυπων πόρων. Με το πέρασμα των χρόνων υποτιμήθηκε η δύναμη του πρωτογενή τομέα και πως αυτός είναι δυνατόν να επηρεάσει άλλους τομείς οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς.

Ωστόσο μέσω του παραγωγικού συστήματος αναδείχθηκε η άρρηκτη σχέση των παραδοσιακών νοικοκυριών με την αγροτική εκμετάλλευση και πως αυτοί οι εδαφικοί δεσμοί συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής.

Η προτεινόμενη μεθοδολογία προσέγγισης τέτοιων ορεινών περιοχών αναδεικνύει την σημαντικότητα του εδαφικού ρόλου των τοπικών παραγωγικών συστημάτων, τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όταν πλαισιώνονται από ένα στρατηγικό σχέδιο εδαφικής ανάπτυξης

Τα παραπάνω εξετάζονται χρησιμοποιώντας ως μελέτη περίπτωσης την Κοινότητα Κοτρωνίου του Δήμου Πύλης της ΠΕ Τρικάλων, η οποία είναι αντιπροσωπευτική με βάση τον πληθυσμό, την γεωγραφική της θέση, καθώς και τους πόρους που διαθέτει, με βάση τις δυνατότητες ιδιοτυποίησής τους.

Λέξεις κλειδιά: Εδαφική ανάπτυξη, ορεινή περιοχή, πόροι

Abstract

This thesis addresses the issue of the position, the relationships that a region develops at different levels and the prospects for the evolution of a mountainous region through the production of its specific resources. Over the years, the power of the primary sector has been underestimated and that it is likely to affect other economic, social, and political sectors.

However, through the productive system, the inextricable relationship between traditional households and rural exploitation emerged and how these territorial ties contribute to the development of a region.

The proposed methodology for approaching such mountainous regions highlights the importance of the territorial role of local production systems, which can contribute to the development of entrepreneurial activities when they are part of a strategic plan for territorial development.

The above is examined using the Kotroni Community of the Municipality of Trikala, as a case study, which is representative on the basis of the population, its geographical location and its resources, based on their potential for self-identity.

Key words: Territorial development, mountainous area, resources

Κατάλογος Πινάκων

Τίτλος	Σελίδα
Πληθυσμός	28
Πληθυσμός Οικισμών	30
Πληθυσμιακά μεγέθη (1991, 2001, 2011, 2022)	40
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός.	41
Απασχολούμενοι ανά Τοπική Κοινότητα και τομέα απασχόλησης.	41
Ηλικιακές κατηγορίες και επαγγελματική φυσιογνωμία των κατοίκων του Κοτρωνίου	42
Ηλικιακή κατανομή αρχηγών εκμεταλλεύσεων στο Κοτρώνι	42
Εξέλιξη του αριθμού ζώων	44
Προστατευόμενες περιοχές στον Κόζιακα	53

Κατάλογος διαγραμμάτων

Τίτλος	Σελίδα
Έκταση Δήμων Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων	28
Έκταση τοπικών κοινοτήτων Δημοτικής Ενότητας Πύλης.	29
Ποσοστιαία μεταβολή των Δημοτικών Ενοτήτων, Δήμου Πύλης	32
Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού των Τοπικών Κοινοτήτων της Δημοτικής Ενότητας Πύλης	32
Χωροθέτηση χρήσεων γης στις κοινότητες Καστανια-Κοτρώνι	37
Λοφώδης περιοχή Ροπατού- Κοτρώνι και Άγιος Δημητριος	37
Εξέλιξη του αριθμού . Πεκμεταλλεύσεων 2011-2014	43

Κατάλογος χαρτών

Τίτλος	Σελίδα
Περιοχή Μελέτης	20
Ο ρόλος της Θεσσαλίας στον Ευρωπαϊκό χώρο	24
Εθνικοί άξονες ανάπτυξης	23
Χρονοαποστάσεις	25
Χωροθέτηση κοινότητας Κοτρωνίου στο Δήμο Πύλης.	33
Ορειβατικά μονοπάτια Κόζιακα	52
Προστατευόμενες περιοχές στην περιοχή του Κόζιακα	54

Κατάλογος εικόνων

Τίτλος	Σελίδα
Κοτρώνι	21
Κοτρώνι	21
Κοτρώνι	22
Κοτρώνι	22
Στάδια ορεινής βλάστησης	35
Γεωλογικός χάρτης ευρύτερης περιοχής	36
Φυσικά χαρακτηριστικά ευρύτερης περιοχής	36
Κοτρώνι	37
Αγροτεμάχια- Οικολογικοί διάδρομοι	37
Βλαχόστρατα	39
Καταφύγιο στην τοποθεσία «Μπακόλα» του Κόζιακα	51
Άποψη της Ελεγχόμενης Κυνηγητικής Περιοχής στον Κόζιακα.	51

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έρευνα εντάσσεται στους προβληματισμούς που αναπτύσσονται τις τελευταίες κυρίως δεκαετίες και αφορούν την τοπική ανάπτυξη και την ενσωμάτωση περιοχών με μειονεξίες (γεωφυσικές, προσπέλασης, κατοίκησης κτλ). Πρόκειται για περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά, πληθώρα φυσικών και πολιτιστικών πόρων οι οποίοι ωστόσο παραμένουν ανεκμετάλλευτοι. Αυτή η κατάσταση χαρακτηρίζει συνήθως, τις ορεινές περιοχές, οι οποίες ενώ έχουν χάσει το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού τους, συνεχίζουν να διατηρούν ανέγγιχτους τους πόρους τους, φυσικούς και άυλους οι οποίοι όμως βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση, σε αδράνεια. Ωστόσο οι περιοχές αυτές εμφανίζονται τελευταία στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο από την πλευρά των πολιτικών (διαχείριση περιβάλλοντος, βιοποικιλότητα, εδαφική ανάπτυξη) όσο και των καταναλωτών (στροφή προς προϊόντα και υπηρεσίες ποιότητας, αυθεντικές και ταυτότητας).

Το νέο πλαίσιο το οποίο αναπτύσσεται ευνοεί την εμφάνιση πολλών λειτουργιών (παραγωγική, τουριστική, ψυχαγωγική, περιβαλλοντική, κατοίκηση) και ευνοεί την ανάδυση εδαφικών περιοχών (territoire) στην ύπαιθρο δημιουργώντας δυναμικές ικανές να προσφέρουν συμπληρωματικές και εναλλακτικές μορφές ανάπτυξης στο πλαίσιο πάντα του κυρίαρχου οικονομικού μοντέλου και του συνεχώς ενισχυόμενου διεθνούς ανταγωνισμού (Benko et Lipietz 1992, Pecqueur 2006, Courlet 2008).

Σύμφωνα με τα παραπάνω η δυνατότητα μιας περιοχής να δομηθεί ως εδαφική περιοχή εξαρτάται από την ικανότητα των τοπικών κοινωνιών να οργανωθούν, να αναπτύξουν συνεργασίες και συνεργίες μεταξύ των δρώντων και να ελέγξουν τις σχέσεις με τον χώρο τους αλλά και τις διαδικασίες αξιοποίησης των πόρων τους δημιουργώντας νέες προοπτικές (Γούσιος Δ. 2013, Campagne P. Pecqueur B., 2012). Η «εδαφικοποίηση» (territorialisation) αποτελεί διαδικασία που ξεπερνά την μονοδιάστατη και κλασσική οικονομική αξιοποίηση των τοπικών πόρων (Duquenne MN, Woillez M., 2009). Το πέρασμα από το προϊόν στον πόρο σημαίνει ακριβώς την ικανότητα της τοπικής κοινωνίας να συνδέσει το τελικό προϊόν με τα υλικά και κυρίως άυλα χαρακτηριστικά των κληρονομημένων πόρων. Η δυνατότητα αυτή μετατρέπει τα τελικά προϊόντα σε ιδιότυπα προϊόντα γεγονός που επιτρέπει την οικοδόμηση μιας ανταγωνιστικότητας βασισμένη στη διακριτικότητα και στη μοναδικότητα. Πραγματικά αυτή η διαδικασία μπορεί να εξασφαλίσει νέες αναπτυξιακές προοπτικές σε τέτοιες ξεχασμένες και περιθωριοποιημένες περιοχές και να οδηγήσει σε «ένα κοινωνικά κατασκευασμένο σύνολο το οποίο ευνοεί τη βελτίωση της ατομικής και συλλογικής ευημερίας» (Louargant S. & Bensahel L., 2007 : 191).

Σύμφωνα με τους ερευνητές, δύο είναι οι βασικοί άξονες για την κατασκευή της εδαφικής περιοχής, που θα οδηγήσουν στην εδαφική ανάπτυξη: α) η οργάνωση των δρώντων στο εσωτερικό της και β) η κατασκευή ιδιότυπων πόρων. Οι δύο αυτοί άξονες, στηρίζονται στην ικανότητα των τοπικών δρώντων να αξιοποιούν μια κοινή πολιτισμική

βάση, μέσω συνεργασιών και συντονισμού στις διάφορες φάσεις εντοπισμού, ανάδειξης και ενεργοποίησης των τοπικών πόρων, με στόχο τη δημιουργία ιδιότυπων προϊόντων, χαρακτηριστικών της περιοχής. (Campagne et Pecqueur, 2014, όπ. αναφ. Σ. Κουτσού, 2014)

Η εδαφική περιοχή έχει διπλό ρόλο, αποτελεί το φυσικό υπόβαθρο που αναδύει τους ιδιότυπους πόρους, αποτελώντας το θεμέλιο για την εδαφική ανάπτυξη, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αποτελέσει η ίδια το προϊόν της ανάπτυξης (Lacour 2000, όπ. αναφ. στο Γούσιος Δ., 2013).

Η έννοια της εδαφικής ανάπτυξης προσελκύει το ενδιαφέρον αρκετών επιστημόνων σε παγκόσμιο επίπεδο και σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει η προσαρμοστικότητά του στις χωρικές συνθήκες της υπαίθρου. Πράγματι, οι συσσωρευμένες εμπειρίες των τελευταίων δεκαετιών σ' όλο τον κόσμο, δείχνουν ότι πολλά επιτυχή παραδείγματα εδαφικής ανάπτυξης προέρχονται από περιοχές της υπαίθρου και μάλιστα τις πιο περιθωριοποιημένες (MSH, 2009). Έχει παρατηρηθεί πως η διαδικασία της εδαφικής ανάπτυξης επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα σε ορεινές ή προβληματικές περιοχές και αυτό γιατί κινητοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό τους, καταφέρνουν τελικά να αξιοποιήσουν το πιο σημαντικό κεφάλαιο-πόρο που είναι γι' αυτές το κοινωνικό τους κεφάλαιο, αλλά και άλλους ανέγγιχτους πόρους και τη σημαντική κληρονομιά τους για να απαντήσουν στις προσμονές των καταναλωτών (Campagne και Pecqueur, 2009). Τελικά, η εδαφική ανάπτυξη ορίζεται ως μια διαδικασία κινητοποίησης των δρώντων (παραγωγοί, επιχειρηματίες, εκπρόσωποι κοινωνικών και δημόσιων φορέων) μιας περιοχής, η οποία καταλήγει στην επεξεργασία μιας στρατηγικής προσαρμοσμένης στους εξωτερικούς καταναγκασμούς, στη βάση μιας συλλογικής ταυτοποίησης μιας πολιτιστικής κληρονομιάς και μιας εδαφικής περιοχής. Σ' αυτή την προσέγγιση, είναι σημαντικό πριν απ' όλα να εντοπισθεί και ταυτοποιηθεί γιατί και πως η εδαφική περιοχή αποτελεί ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. (Γούσιος, 2016-2017)

Το ζητούμενο της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ανάδειξη και η αξιοποίηση μιας περιοχής, και συγκεκριμένα της Τοπικής Κοινότητας Κοτρωνίου, του Δήμου Πύλης, της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων, μέσω των τοπικών πόρων και των ιδιαίτερων φυσικών χαρακτηριστικών που υπάρχουν στην συγκεκριμένη περιοχή. Στόχος είναι να παρουσιαστούν οι σχέσεις του οικισμού με τους ευρύτερους οικισμούς, το σύνολο της χώρας αλλά και τους διεθνείς δεσμούς που μπορούν να δημιουργηθούν ή υφίστανται. Θα παρουσιαστούν τα πλεονεκτήματα της περιοχής αυτής και πως αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν μέσω των διαφόρων προγραμμάτων, αλλά και πρωτοβουλιών που λαμβάνονται τόσο από τους κρατικούς φορείς όσο και από μεμονωμένα άτομα τα οποία δραστηριοποιούνται ή επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή επαγγελματικά. Θέλουμε να τονίσουμε τα σημασία και τον τρόπο που μπορεί μια περιοχή να αναδειχτεί και να αναπτυχτεί μέσω των τοπικών προϊόντων που παράγονται στην περιοχή, από ντόπιους με παραδοσιακές μεθόδους παραγωγής προσαρμοσμένες πάντα στις σύγχρονες τεχνολογικές ανακαλύψεις.

Οι πόροι είναι το διαθέσιμο δυναμικό που έχει αξία για τον άνθρωπο και μπορεί να είναι υλικοί είτε άυλοι. Οι υλικοί πόροι είναι οι απτοί πόροι, όπως οι φυσικοί πόροι που συνδέονται με τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής (π.χ. ορυκτά, πετρέλαιο), τα είδη χλωρίδας και πανίδας μιας περιοχής, τα τοπία, τα αρχαιολογικά μνημεία, οι εκκλησίες, οι κτιριακές υποδομές ενός τόπου, τα γεωργικά προϊόντα κ.α. Οι άυλοι πόροι μιας περιοχής, είναι η ιστορία της, τα έθιμα και οι παραδόσεις της, ο πολιτισμός της, που έχουν την αξία της κληρονομιάς. Οι πόροι αυτοί δεν έχουν ανταλλακτική αξία αλλά είναι μοναδικοί και αναντικατάστατοι, διότι συνδέονται με την ταυτότητα μιας περιοχής, προσθέτοντας ποιοτική αξία σε έναν άλλο υλικό πόρο (Ανθοπούλου Θ., 2013)

Οι προσδοκίες των καταναλωτών και η αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα με ποιότητα και ταυτότητα συμβάλουν στην ενίσχυση εκείνων των τοπικών οικονομιών απαντούν αποτελεσματικά στις προκλήσεις των αγορών.

Αυτό θα εξετάσουμε περαιτέρω, θα εξετάσουμε δηλαδή πως τα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή μελέτης μας μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ανάδειξη της περιοχής, μέσω της σχέσης ζήτησης-κατανάλωσης που υπάρχει. Επιπρόσθετα μέσω αυτού θα αναλυθεί και η σχέση που μπορεί να έχει η περιοχή μελέτης μας με τους υπόλοιπους οικισμούς, αν υπάρχει σύνδεση, υποστήριξη και συνεργασία.

Μεθοδολογία

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσουμε την δυνατότητα ανάπτυξης μιας ορεινής περιοχής, όχι μόνο σε οικονομικό επίπεδο αλλά και εδαφικό και πολιτιστικό. Εξετάσαμε τις δυναμικές του καθώς και τους πόρους που διαθέτει και κάνουν την περιοχή ξεχωριστή και ιδιαίτερη. Η σύλληψη των στοιχείων έγινε μέσω βιβλιογραφικών αναφορών, αλλά και από επιτόπια έρευνα, η οποία συνέβαλλε ουσιαστικά στην κατανόηση της οργάνωσης και λειτουργίας του όλου παραγωγικού συστήματος, τη δημιουργία και απαραίτητη επεξεργασία της βάσης δεδομένων με το σύνολο των ποσοτικών και ποιοτικών πληροφοριών που συλλέχθηκαν. Στην συλλογή πληροφοριών συνέβαλαν και οι αρμόδιοι τοπικοί φορείς με τους οποίους ήρθαμε σε επικοινωνία αλλά και το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας μέσω των ερευνών που έχει πραγματοποιήσει στην ευρύτερη περιοχή. Κύρια μέριμνα είναι να κατανοηθούν έννοιες, όπως αυτή της εδαφικής προσέγγισης μέσω του παραδείγματος της τοπικής κοινότητας Κοτρωνίου. Η επιλογή της περιοχής αυτής ως περιοχή μελέτης έγινε λόγω των χαρακτηριστικών που διαθέτει η περιοχή και προσελκύουν το ενδιαφέρον του ερευνητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Πολλοί έχουν συνδυάσει τις ορεινές περιοχές με την κτηνοτροφία, ως κύρια απασχόληση των ατόμων στις περιοχές αυτές. Ωστόσο και η γεωργική δραστηριότητα ήταν μια από τις βασικές επαγγελματικές ενασχολήσεις των κατοίκων των ορεινών περιοχών, πάντοτε όμως υπήρχε η δυσκολία και η αδυναμία των ορεινών περιοχών να ενταχθούν στο κυρίαρχο αγροτικό παραγωγικό μοντέλο.

Η «συνθετότητα» των ορεινών περιοχών λόγω των πλούσιων, άφθονων πόρων τους, η εκτατικότητα των παραγωγικών συστημάτων καθώς και η συλλογική χρήση και διαχείριση των υφιστάμενων φυσικών πόρων δεν ευνοεί την μελέτη τους με τη χρήση μονοδιάστατων κριτηρίων. Η αλλαγή των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών στις ορεινές περιοχές και η ανάγκη διατύπωσης πολιτικών, που να εκφράζουν τη νέα κατάσταση, οδηγούν τους επιστήμονες να επαναπροσδιορίσουν τους στόχους και τα προγράμματα δράσης.

Σύμφωνα με τους ερευνητές B. Roux et D. Guerraoui ((Dir), 1997:16), οι ορεινές περιοχές¹ συνιστούσαν πάντα ένα δύσκολο φυσικό περιβάλλον το οποίο δεν επέτρεψε στο παρελθόν, δρώντας στα πλαίσια μιας οικονομίας σχεδόν κλειστής στο εξωτερικό περιβάλλον, τις περιοχές αυτές "να παράγουν τα πάντα" αξιοποιώντας το χώρο τους. Η εφαρμογή του παραγωγιστικού μοντέλου ανάπτυξης συνέβαλε στο να θεωρούνται, μετά το 1950, τα ορεινά μειονεκτικές περιοχές, ενώ η απομόνωση, η δύσκολη τοπογραφία, η απόσταση από τα αστικά κέντρα, να αποτελούν σήμερα περισσότερο από ποτέ τα εμπόδια στην ανάπτυξη με βάση το κυρίαρχο πρότυπο ανάπτυξης.

Έτσι στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για την δομή των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα και την σχέση της με την κοινωνία, την βέλτιστη δυνατή σύνθεση δομών και κοινωνίας, στις προβληματικές αυτές περιοχές (Οδηγία 75/268/CEE, 95/52/EK) συμπεριέλαβε τις ορεινές περιοχές σε δύο συμπληρωματικές κατηγορίες:

- i) τις υποβαθμισμένες περιοχές που απειλούνται από ερημοποίηση, οι οποίες χαρακτηρίζονται από χαμηλή παραγωγικότητα των εδαφών, μη επαρκή εισοδήματα, μεγάλο ποσοστό μη ενεργού αγροτικού πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού, χαμηλή δημογραφική πυκνότητα ή πληθυσμό σε μείωση,
- ii) τις περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα, οι οποίες αντιστοιχούν σε μικρούς χώρους σε κάθε χώρα-μέλος της ΕΕ (4% των εθνικών εδαφών) και οι οποίες επίσης διαθέτουν πολύ φτωχά ασβεστούχα ή εξαιρετικά αργιλούχα εδάφη, αλμυρά παραθαλάσσια εδάφη, εύθραυστα οικοσυστήματα, τα οποία περιορίζουν την αγροτική δραστηριότητα, κλπ

¹ Συγκεκριμένα ορεινή σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, ονομάζεται μια περιοχή χαρακτηρίζεται μια περιοχή με (α) υψομετρικό όριο των 600 μ., ως ο βέλτιστος μέσος όρος που εξισορροπεί τα επίπεδα υψομέτρου (400-800), και (β) κλίση άνω του 20%..

Προς το τέλος του 20ου αιώνα και ανάλογα τις χώρες η νέα πραγματικότητα των ορεινών περιοχών ως αποτέλεσμα των διεργασιών του τελευταίου μισού αιώνα τόσο στην Ν. Ευρώπη όσο και στη Μεσόγειο, (Olaizola A.M., Manrique E., Bernues A., 2001), όπως προκύπτει από τη βιβλιογραφία (Κοβάνη Ε., 1995, Allaire G., Boyer R., 1995, Gafsi M., 2001, Γούσιος Δ., 2000, Campagne P., 1994b), σκιαγραφείται ως ακολούθως:

α. η γεωργία (εκτατική γεωργική και κτηνοτροφική δραστηριότητα, οικογενειακής μορφής) συνεχίζει να συνιστά την κύρια δραστηριότητα των κατοίκων των ορεινών περιοχών - διαθέτοντας ένα κοινωνικό ρόλο (Campagne P et all., 2000), ο οποίος είναι συμπληρωματικός στην παραγωγική λειτουργία της. Οι εκμεταλλεύσεις είναι πολυτεμαχισμένες, μικρού μεγέθους, μη εκσυγχρονισμένες, αδυνατώντας να υποστηρίξουν από μόνες τους οικονομικά το νοικοκυριό,

β. η γεωργική-κτηνοτροφική δραστηριότητα συγκεντρώνεται λόγω της διαχρονικής μείωσής της, σε συγκεκριμένες περιοχές με αποτέλεσμα την περιβαλλοντική υποβάθμιση των φυσικών πόρων (άλλες περιοχές υπερχρησιμοποιούνται και άλλες εγκαταλείπονται (βοσκότοποι, αναβαθμίδες, κλπ)). Ο σημαντικός δασικός πλούτος των ορεινών περιοχών παραμένει αναξιοποίητος συμβάλλοντας και αυτός στην περιβαλλοντική υποβάθμιση. Οι επιπτώσεις αυτές συνδέονται άμεσα με την αγροτική έξοδο στη δεκαετία του 60, και συντέλεσε στην αποδιάρθρωση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας (κυρίως γεωργο-κτηνοτροφική),

γ. δεν αναπτύσσεται άλλη παραγωγική δραστηριότητα, παρά σε ελάχιστες περιπτώσεις και διάσπαρτα στο χώρο και χωρίς καμία σύνδεση ή ελάχιστη με το χώρο και το τοπικό παραγωγικό σύστημα. Τα προϊόντα και οι ελάχιστες υπηρεσίες που παράγονται τοπικά δεν φέρουν προστιθέμενη αξία και συνεχίζουν να ανταγωνίζονται προϊόντα και υπηρεσίες που παράγονται σε περιοχές με πολύ χαμηλότερο κόστος παραγωγής,

δ. η δημογραφική απογύμνωση (συνεχής πτωτική τάση με επιβραδυνόμενο ρυθμό στις τελευταίες απογραφές και με κύρια χαρακτηριστικά της: το μεγάλο ποσοστό ηλικιωμένων και το αυξημένο ποσοστό θνησιμότητας) είναι δεδομένη με σημαντικές επιπτώσεις : κοινωνικές (εγκαταλελειμμένες περιοχές, περιοχές με γηρασμένο πληθυσμό), οικονομικές (παραδοσιακά συστήματα παραγωγής / μικρή προστιθέμενη αξία) και περιβαλλοντικές (εγκατάλειψη περιοχών, μη αξιοποίηση πόρων), (Ανθοπούλου Θ., Ντυκέν Μ.Ν.,1992),

ε. η οικονομική βιωσιμότητα των νοικοκυριών βασίζεται στην ύπαρξη συντάξεων, επιδοτήσεων-ενισχύσεων, στην πολυδραστηριότητα των μελών του νοικοκυριού και μερικώς μόνο στο εισόδημα από την αγροτική δραστηριότητα, με αποτέλεσμα όλο και λιγότεροι νέοι να επιθυμούν να ασχοληθούν αποκλειστικά με αυτή, και

στ. η θεσμική αποδυνάμωση η οποία έχει άμεση σχέση με τη δημογραφική απογύμνωση αλλά και με τη διοικητική κατάρτιση. Η μη επαρκής εκπροσώπηση, η έλλειψη μηχανισμών αντιπροσώπευσης- υποστήριξης (Παπαδόπουλος Δ, 1999) συμβάλλουν στο να αποτελούν οι ορεινές περιοχές το «φτωχό» συγγενή και να απομονώνονται συνεχώς από τα κέντρα λήψης αποφάσεων.

1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Τα τελευταία χρόνια, τα χρόνια της οικονομικής κρίσης που πλήττει ιδιαίτερα τα αστικά νοικοκυριά, αλλά και τα μετέπειτα χρόνια, ένα από τα κυρίαρχα θέματα σκέψης και συζήτησης, τόσο του επιστημονικού κόσμου όσο και μη είναι η ανθεκτικότητα του αγροτικού χώρου και η επιστροφή στην ύπαιθρο. Παρά το γεγονός ότι οι κρίσεις οξύνουν γενικότερα τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και συγκρούσεις, στο δημόσιο λόγο τόσο των πολιτικών όσο και των μέσων ενημέρωσης προβάλλονται εμφατικά οι ευκαιρίες που προσφέρουν οι αγροτικές περιοχές για επενδύσεις, προοπτικές απασχόλησης και γενικότερα για ανάπτυξη της αγροτικής επιχειρηματικότητας σε συνδυασμό πάντα με το καλύτερο πλαίσιο ζωής της υπαίθρου. Στη συλλογιστική αυτή, οι αγροτικές περιοχές αναδεικνύονται ως “τόποι ανθεκτικότητας, αλληλεγγύης και κοινωνικής καινοτομίας” (Bock, 2013) σε αντιδιαστολή με την πόλη, η οποία αντικατοπτρίζει ανεργία και εντεινόμενα φαινόμενα κοινωνικής και οικονομικής αποστέρησης για ευρείες κατηγορίες του πληθυσμού. Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, η “αγροτική ανθεκτικότητα” αναφέρεται στην ικανότητα μιας αγροτικής περιοχής να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες εξωτερικές συνθήκες, κατά τρόπο ώστε να διατηρείται ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις εγγενείς οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές ευπάθειες (Schouten κ.ά., 2009: 3).

Η συζήτηση αναφορικά με τον αγροτικό χώρο ως χώρος καταφυγής και ευκαιριών απασχόλησης μέσα από την οπτική της αγροτικής ανθεκτικότητας γίνεται πιο έντονη στον Ευρωπαϊκό Νότο, καθώς οι δεσμοί με τον τόπο καταγωγής και την οικογένεια διατηρούνται ακόμα ζωνθοί (Castles και Ferrera, 1996; Gkatzios, 2013; Koutsou κ.ά., 2011; Mulder, 2007). Η οικονομική κρίση που υφίσταται στην χώρα μας έχει αναζωπυρώσει την σκέψη αρκετών ανθρώπων να επιστρέψουν στον τόπο καταγωγής τους, να αξιοποιήσουν κατά τον βέλτιστο δυνατό τρόπο την οικογενειακή περιουσία, στρεφόμενη κυρίως στον τουριστικό τομέα αλλά και στην αγροτική παραγωγή ενισχύοντας το αγροτικό ιδεώδες. Όλα αυτά σε συνδυασμό με τον τρόπο και την ποιότητα ζωής που προσφέρει η ύπαιθρος, μακριά από τους γρήγορους ρυθμούς ζωής και τις άσχημες περιβαλλοντικές συνθήκες.

Βέβαια το αγροτικό ιδεώδες και γεωργική κρίση συνυφαίνουν τις τελευταίες δεκαετίες περίπλοκες κινητικότητες και ροές από και προς την ύπαιθρο, καθώς και ενδοπεριφερειακές μετακινήσεις πληθυσμού ανάμεσα σε μικρές και μεσαίες πόλεις της υπαίθρου και αγροτικές κοινότητες (Woods, 2011; Milbourne, 2007; Γούσιος, 1999).

Στην Ελλάδα είναι χαρακτηριστικό ότι τα παραδείγματα που προβάλλονται στα ΜΜΕ (τηλεόραση, εφημερίδες) αφορούν -όχι σπάνια- στην κατά τον Woods (2011) «μεσαία τάξη των υπηρεσιών», δηλαδή εκείνες τις κοινωνικές ομάδες που διαθέτουν οικονομικό κεφάλαιο προς επένδυση στον ευρύτερο γεωργικό και παραγεωργικό τομέα (ροδιές, σαλιγκαροτροφία, αγροτουρισμός σε ανακαινισμένα αρχοντικά και σε αγροκτήματα)

και κοινωνικές δεξιότητες για την υποστήριξη των επενδυτικών τους σχεδίων (επαφές με υπηρεσίες, προωθητικό μάρκετινγκ, δημόσιες σχέσεις με πελάτες). Στο πλαίσιο αυτό και εν είδει παραδείγματος, την ίδια στιγμή που ζευγάρι Αθηναίων, υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, πρώην στελέχη επιχειρήσεων και με καταγωγή από τη Χίο εγκαθίσταται στο νησί για να ασχοληθούν με την μαστιχοπαραγωγή και τον αγροτουρισμό και προβάλλονται ως υπόδειγμα αγροτικής επιχειρηματικής επιτυχίας, ο τοπικός τύπος αναφέρεται στους «δράκους που παραμονεύουν στο παραμύθι της επιστροφής στην ύπαιθρο». Όπως ο συγγραφέας του εν λόγω άρθρου πολύ εύστοχα συνοψίζει, «το άγχος αναζήτησης εισοδημάτων κρύβει τις αμετάβλητες δυσκολίες εγκατάστασης νέων επαγγελματιών στα χωριά μας», μεταξύ των οποίων ο μικρός γεωργικός κλήρος και η απουσία αρχικού κεφαλαίου επένδυσης και τεχνογνωσίας για την ενασχόληση με τη γεωργία, η γραφειοκρατία για την έναρξη επιχείρησης, η απουσία κοινωνικών υποδομών και το κλείσιμο των σχολείων σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές που αποτρέπουν την εγκατάσταση νέων ζευγαριών κ.ο.κ. (Politischios, 20123)

Αρκετοί είναι αυτοί που πιστεύουν ότι όλες αυτές οι αναφορές δίνουν φρούδες ελπίδες σε ανθρώπους που έχουν ταλαιπωρηθεί αρκετά από την οικονομική κρίση και αναζητούν απεγνωσμένα ευκαιρίες ανάπτυξης και βελτίωσης της οικονομικής αλλά και προσωπικής τους ζωής. Σύμφωνα με αυτές τις θεωρίες στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτή η επανα-κατασκευή του αγροτικού στη βάση της ανθεκτικότητας που προβάλλει τον αγροτικό χώρο «ως ευκαιρία», υιοθετείται από τους πολιτικούς ως «ένα προσκλητήριο» επιστροφής στην ύπαιθρο και την γεωργική γη (Ανθοπούλου, 2015). Ο λόγος τους, όμως, δε δείχνει να έχει φιλτραριστεί από την κρίση της γεωργίας, που όπως προαναφέρθηκε, πλήττει τους αγρότες πολύ πριν την πρόσφατη οικονομική κρίση. Μια προϋπάρχουσα κρίση που σχετίζεται με διαρθρωτικά ζητήματα και ρυθμίσεις στο πλαίσιο της ΚΑΠ, καθώς και με τη διεθνοποίηση των αγορών που απαιτούν ολοένα και περισσότερο ανταγωνιστικότητα της γεωργίας, είτε σε όρους παραγωγικών επιδόσεων (σύγχρονες τεχνολογίες, οικονομίες κλίμακας), είτε σε όρους αξιοποίησης ιδιότυπων εδαφικών πόρων (οικονομίες της ποιότητας, αγρο-εδαφικό μοντέλο) (Lozano, 2013). Η συρρίκνωση των γεωργικών εισοδημάτων, οι ανισότητες μεταξύ πεδινών εύφορων και μειονεκτικών περιοχών και μεταξύ μικρών και μεγάλων παραγωγών, η υποαπασχόληση και τα συσσωρευμένα χρέη των αγροτικών εκμεταλλεύσεων συνθέτουν το πάζλ των επαγγελματιών αδιεξόδων και της ψυχολογικής πίεσης που βιώνουν τις τελευταίες δεκαετίες οι αγρότες. Η εκτατικοποίηση των παραγωγικών συστημάτων, η οικονομική διαφοροποίηση, η ενίσχυση της αξίας της τοπικής παραγωγής και η ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελούν τους βασικούς μοχλούς για την προσαρμογή και την αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΚΑΠ (Woods, 2011), δημιουργούν μεν ευκαιρίες επένδυσης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, προϋποθέτουν ωστόσο χρηματοδοτικούς πόρους, κατάρτιση σε νέες επαγγελματικές εξειδικεύσεις και κοινωνικές δεξιότητες. Με αυτά τα δεδομένα, η πρόσφατη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση επιδεινώνει τις δυσκολίες προσαρμογής/ αναδιάρθρωσης, τόσο για τους μεγάλους αγρότες που χρεώθηκαν προκειμένου να επενδύσουν σε τεχνικό εκσυγχρονισμό καινοτομίες μάρκετινγκ, όσο και για τους μικρούς αγρότες που είναι περισσότερο ευάλωτοι στις διακυμάνσεις των τιμών

και στον ανταγωνισμό από εισαγόμενα προϊόντα μεγάλων αγροβιομηχανιών και δικτύων διανομής. Παράλληλα, η οικονομική κρίση συρρικνώνει τις δυνητικές αγορές ιδιότυπων προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας που προέρχονται από διαφοροποιημένες και τοπικά προσδεμένες τεχνογνωσίες και πρακτικές (προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης τρόφιμα, βιολογική γεωργία, αγροτουρισμός), κ.ά. τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στις εσωτερικές αγορές των πληττόμενων χωρών, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας.

Από την άλλη πλευρά, η κρίση της μισθωτής εργασίας στα μεγάλα αστικά κέντρα (μείωση των μισθών, μαζικές απολύσεις και άλλα) και οι αλυσιδωτές αρνητικές επιπτώσεις σε επιχειρηματικούς και εμπορικούς κλάδους επέδρασαν στην αλλαγή του τρόπου σκέψης αρκετών ανθρώπων, επηρεάζοντας έτσι ένα από τα βασικά πρότυπα της ελληνικής κοινωνίας, που υφίσταται από την μεταπολεμική κιόλας περίοδο αυτό της αστυφιλίας. Πλήθος δημοσιευμάτων στον ελληνικό και διεθνή έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο προβάλλουν «επιτυχημένες» ιστορίες αστών που μετακινούνται στις αγροτικές περιοχές κάνοντας ένα νέο ξεκίνημα στον αγροτικό τομέα (δυναμικές καλλιέργειες, μεταποίηση τοπικών προϊόντων, αγροτική επιχειρηματικότητα, συνέχιση της οικογενειακής γεωργικής εκμετάλλευσης κάποιου ηλικιωμένου συγγενή). Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο αγροτικός χώρος αναδεικνύεται μέσω μιας εξιδανικευμένης και στεροτυπικής εικόνας ως ένας «υποσχόμενος τόπος» ανθεκτικότητας, αν όχι ενός νέου ξεκινήματος ζωής με προοπτικές.²

Στη συνέχεια διαπιστώνεται ότι κατά την περίοδο 2010-2012, σε πλήρη εξέλιξη δηλαδή των επιπτώσεων της κρίσης, υφίσταται σημαντικότερη αριθμητικά απώλεια θέσεων στον αγροτικό τομέα (58.300 θέσεις), ωστόσο μικρότερη σε σχέση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας, όπως στις κατασκευές, τη μεταποίηση και το εμπόριο (Agronews, 2013), γεγονός που επιβεβαιώνει την σχετική ανθεκτικότητα του αγροτικού χώρου και της γεωργίας στους κλυδωνισμούς της κρίσης. Παράλληλα και στην κατεύθυνση του δημόσιου λόγου περί «επιστροφής στη γη» και της κοινωνικής κατασκευής της συνδεδεμένης με την κρίση αποαστικοποίησης, εντάσσεται και η αναπαραγωγή από τα μέσα ενημέρωσης των αποτελεσμάτων έρευνας με θέμα «Επιστροφή στην ύπαιθρο. Εργασία και Ποιότητα Ζωής» (τηλεφωνική δημοσκόπηση, δείγμα 1.286 άτομα), που πραγματοποιήθηκε το 2012 σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για λογαριασμό του Οργανισμού ΕΛΓΟ-Δήμητρα (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων) (Agronews, 2012). Οι περισσότεροι των ερωτηθέντων (68%) έχουν σκεφθεί να επιστρέψουν στην επαρχία, ενώ το Υπουργείο, κάνοντας αναγωγή των στατιστικών στοιχείων, τους ανεβάζει σε 1,5 εκατομμύριο κατοίκους των δύο πόλεων. Ως κίνητρα εξόδου από τη μεγάλη πόλη δηλώνουν πρωτίστως το πλαίσιο ζωής και δευτερευόντως την οικονομική κρίση (καλύτερη ποιότητα ζωής, 88%· χαλαροί ρυθμοί ζωής, 80%· χαμηλότερο κόστος διαβίωσης, 77%· πιο ανθρώπινες σχέσεις, 68%). Σε κάθε περίπτωση, αυτό που μπορούμε με βεβαιότητα να υποστηρίξουμε με βάση τα στατιστικά στοιχεία και τα διάφορα δημοσιεύματα του τύπου είναι ότι ο αγροτικός χώρος παρουσιάζει καταρχάς σχετική ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης και οικονομικής ύφεσης (Duquenne, 2014).

² βλ. ενδεικτικά επίσης Καθημερινή, 2011; Courrier International, 2011; Guardian, 2011; Les Echos, 2011.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Διοικητικό και νομοθετικό πλαίσιο

Σε κάθε διοικητική μεταρρύθμιση ο στόχος είναι η ισόρροπη σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας και συμμετοχικότητας. Πιο αναλυτικά, μια τέτοια ισορροπία πρέπει να αναζητείται μεταξύ του απαραίτητου μεγέθους και της συνοχής των τοπικών κοινωνιών με βάση τον πολιτισμό, την ταυτότητα και τη σχετική ομοιογένεια των πόρων.

Στην Ελλάδα, ανά τους καιρούς καταβλήθηκαν προσπάθειες το Κράτος, αναδιαμόρφωσης του χώρου και ανασυγκρότησης των τοπικών φορέων, υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων, μέσω των διοικητικών μεταρρυθμίσεων. Από το 1981 κιόλας οι διαδοχικές κυβερνήσεις προέβαιναν σε μεταρρυθμίσεις, ενέργειες και δράσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της πολυδιάσπασης. Αυτό θα πραγματοποιούνταν είτε με τις συνενώσεις και τους αναπτυξιακούς συνδέσμους του Ν. 1416/1984, είτε με τις (σχεδιασμένες αλλά εθελοντικές) συνενώσεις του Ν. 1622/1986, είτε τέλος με τα συμβούλια περιοχής του Ν. 2218/1994. (ΥΠΕΣ διαδίκτυο). Οι ενέργειες αυτές ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση άλλα δεν είχαν ικανοποιητικά αποτελέσματα, διότι οι θεσμικές ρυθμίσεις δεν συνοδεύτηκαν από ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα στήριξης των νέων θεσμών το οποίο θα συνόδευε και θα το συμπλήρωνε καθόλη την διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος, ενώ παράλληλα θα αξιοποιούσε κατά τον βέλτιστο τρόπο τις πολιτικές οι οποίες είχαν προβλεφθεί για την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Το σύνολο των τελευταίων διοικητικών μεταρρυθμίσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση, αναζητούν μια διοικητική δομή, η οποία εστιάζει στις ικανότητες των τοπικών αρχών να διεκπεραιώσουν δράσεις, οι οποίες, έπειτα από ορθές και ουσιαστικές αποφάσεις, θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της κάθε περιοχής.

Το πρώτο πρόγραμμα διοικητικής ανασυγκρότησης ήταν το σχέδιο «Καποδίστριας» το οποίο εφαρμόστηκε την χρονολογία 1997 με κύρια παρέμβαση την συγχώνευση των υπαρχόντων δήμων και κοινοτήτων, αλλά και την κατάργηση των επαρχιών. Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του προγράμματος αυτού ήταν η παροχή υπηρεσιών, ισοδύναμης αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών και επομένως ο εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος. Επίσης θέλησαν να δώσουν ουσιαστικούς ρόλους στους επιμέρους Ο.Τ.Α έτσι ώστε να επέλθει ο εκσυγχρονισμός του τοπικού διοικητικού συστήματος στη χώρα και η ενίσχυση του ρόλου της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Κατανοούμε λοιπόν πως δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην πραγμάτωση της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α, στην ενίσχυση της ενδογενούς δυναμικότητας των Δήμων έτσι ώστε να αποτελέσουν αυτοτελείς μονάδες οι οποίες θα μπορούν να διαχειριστούν κατά τον βέλτιστο τρόπο τους πόρους και τις δυναμικές των περιοχών που συμπεριλαμβάνονται σε αυτές.

2.1.Ανάλυση του προγράμματος ‘Καλλικράτης’

Διάδοχος του προγράμματος «Καποδίστριας» είναι το πρόγραμμα «Καλλικράτης» που εφαρμόστηκε από την 1^η Ιανουαρίου του 2011. Οι στόχοι του προγράμματος αυτού είναι ταυτόσημοι με το πρόγραμμα «Καποδίστριας» εστιάζοντας ωστόσο σε ευρύτερες συγχωνεύσεις των Δήμων και κινούμενοι στο πνεύμα της αποκέντρωσης. Πιο

συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον νόμο 3852/2010 “Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πρόγραμμα Καλλικράτης”, ο νόμος αυτός αφορά την “Αυτοδιοίκηση” και την “Αποκεντρωμένη Διοίκηση” και αποτελεί τη δεύτερη προσπάθεια αναγκαστικής συνένωσης των Δήμων. Στο πλαίσιο του νόμου αυτού οι εναπομείναντες από την αναγκαστική συνένωση του Καποδίστρια κοινότητες καταργούνται, ενώ οι δήμοι συνενώνονται εκ νέου. Οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις καταργούνται, ο Β' Βαθμός Αυτοδιοίκησης συγκροτείται στο επίπεδο της Περιφέρειας, ενώ παράλληλα προβλέπεται η σύσταση επτά Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Ο “Καλλικράτης” εντάσσεται στο πρόγραμμα “ΕΛΛ.Α.Δ.Α” από το οποίο και χρηματοδοτείται. (φεκ ν 3852/2010).

Πιο αναλυτικά ο ‘Καλλικράτης’ θεσμοθετήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με το σλόγκαν: «Καλλικράτης στην πράξη σημαίνει διαφάνεια, λογοδοσία, λειτουργικότητα, αποτελεσματικότητα και καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη». Προάγει τον εκδημοκρατισμό και ενθαρρύνει τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη λήψη των αποφάσεων που τις αφορούν. Με αυτόν τον τρόπο το κράτος είναι εμφανές πως θέλει να δείξει την επιθυμία αλλά και την σκέψη του, να στρέψει την προσοχή του στις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις μεταφέροντας σε αυτές αρμοδιότητες που μέχρι τώρα εφαρμοζόταν από την κεντρική διοίκηση, ενδυναμώνοντας έτσι τον ρόλο τους. Για πρώτη φορά αντιμετωπίστηκαν ενιαία και συνεκτικά οι δύο βαθμοί αυτοδιοίκησης που συγκροτούν οι δήμοι και οι περιφέρειες, καθώς και η κρατική αποκέντρωση που συγκροτούν οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις. Η διοικητική διάρθρωση της χώρας αρθρώνεται ως εξής:

1. Θεμελιώνεται η αιρετή Περιφερειακή αυτοδιοίκηση με τη θεμελίωση 13 αιρετών περιφερειών στα όρια των σημερινών 13 κρατικών Περιφερειών. Αντικαθίστανται οι 76 διοικητικές ενότητες του β’ βαθμού αυτοδιοίκησης, δηλαδή οι 54 Νομαρχίες, οι 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα 19 επαρχεία.

2. Πραγματοποιήθηκαν συνενώσεις δήμων δημιουργώντας 325 νέους δήμους. Οι συνενώσεις αυτές βασίστηκαν στα εξής κριτήρια:

- Πληθυσμιακά: Ως ελάχιστο πληθυσμιακό μέγεθος για ένα δήμο τέθηκαν 10.000 μόνιμοι κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.
- Χωροταξικά Κριτήρια: Δεν διασπάστηκαν τα όρια των συνενωμένων δήμων, των Νομών και των Περιφερειών.
- Κοινωνικά Κριτήρια
- Οικονομικά Κριτήρια
- Γεωγραφικά Κριτήρια
- Αναπτυξιακά Κριτήρια
- Πολιτιστικά και ιστορικά κριτήρια

Στην πράξη όμως τα κριτήρια όπως φαίνεται από τη διοικητική διάρθρωση εξακολουθούν να παραμένουν πολιτικά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την συνένωση

δήμων που δεν έχουν καμία συνέχεια μεταξύ τους. Δυσχεραίνοντας έτσι την συνεργασία των περιοχών και την κάλυψη των αναγκών τους εν συνεχεία.

3. Επίσης έγινε συνένωση των 13 κρατικών περιφερειών σε 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις.

4. Ισχυροποιείται η συγκέντρωση εξουσιών και αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό των Δήμων.

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και ανταγωνισμού της αγοράς που επικρατεί τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς παρατήρησαν πως υστερούν και αδυνατούν πλέον να διαχειριστούν τις ανισότητες που εμφανίζονται στο εσωτερικό τους, και προσπάθησαν να τις λύσουν μέσω της διοικητικής αποκέντρωσης. Η αποκέντρωση, η οποία ξεκίνησε στις αρχές του 2000 με την διοικητική μεταρρύθμιση Ι.ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, και συνεχίστηκε με την διοικητική μεταρρύθμιση ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ το 2010. Στην διαδικασία αυτή φαίνεται να συνέβαλαν δύο δεδομένα, προς την αντίρροπη, ωστόσο, το καθένα κατεύθυνση: πρώτον, προς την κατεύθυνση της αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων, το γεγονός ότι ήδη από τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001 είναι πλέον δυνατή η ανάθεση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους· και δεύτερον, προς την κατεύθυνση της διατήρησης της συγκέντρωσης αρμοδιοτήτων, η ύπαρξη του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, το οποίο λειτουργεί συχνά αποτρεπτικά στην μεταφορά σε άλλα διοικητικά όργανα, πλην αυτού του Προέδρου της Δημοκρατίας, της δυνατότητας ρύθμισης θεμάτων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι δεν συνιστούν «ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τοπικό ή λεπτομερειακό» (Χαινταρλής, 2015)

Η αποκέντρωση προσφέρει μια πολύτιμη ευκαιρία για στροφή προς μια ευρύτερη τοπική διαχείριση της γης, φέρνοντας την επίλυση των διαφορών πολύ πιο κοντά στους τοπικούς παράγοντες, και εξασφαλίζοντας αυστηρότερο έλεγχο της γης και των εσόδων που απορρέουν από τη διαχείριση της. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος, η αποκέντρωση να ενισχύσει την πολιτικοποίηση των ζητημάτων της γης, και να ενισχύσει τις εξουσίες της τοπικής ελίτ επί των φυσικών πόρων. (EU Land Policy Guideline, 2004:8).

Κύριο αντικείμενο – στόχος του προγράμματος ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ, ήταν η ανάθεση αρμοδιοτήτων στις τοπικές κοινωνίες, οι οποίες κατευθυνόμενες από τις κατάλληλες αναπτυξιακές πολιτικές, θα είναι σε θέση πλέον να σχεδιάσουν αυτές το πρόγραμμα δράσης τους αλλά και να αποφασίσουν την αναπτυξιακή τους κατεύθυνση, καθώς αυτές είναι που γνωρίζουν επαρκώς τις ανάγκες και τις δυναμικές τις περιοχής τους. Στο πλαίσιο αυτό, καλούνται ‘αδύναμες’ περιοχές, όπως ορισμένες ορεινές περιοχές, σαν την περιοχή μελέτης μας, να ορίσουν τους πόρους τους, να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στις δράσεις μέσα από τις οποίες θα μπορέσουν να τους αξιοποιήσουν κατά τον βέλτιστο τρόπο, προκειμένου να παραχθούν αγαθά τα οποία χάρη στην ποιότητα, την διακρίτοτητα αλλά και την βιωσιμότητα τους, θα είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικά στην αγορά, διαφοροποιώντας το χώρο και προκαλώντας εδαφική πρόσοδο (Campagne P., Pecqueur B., 2009).

Παράλληλα για πρώτη φορά θεσμοθετούνται όργανα οργανωμένης διαβούλευσης, στα οποία μπορεί και συμμετέχει ανοιχτά η κοινωνία μέσω του διαλόγου αλλά και της συνεισφοράς τοπικών γνώσεων, στο σύστημα λήψης αποφάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δίνεται σε τοπικά όργανα, η αρμοδιότητα αλλά και η ευθύνη, για την λήψη βασικών αναπτυξιακών πολιτικών, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της περιοχής τους, για τις οποίες θα λογοδοτούν στους πολίτες και στις τοπικές κοινωνίες των Περιφερειακών Ενοτήτων τους. Στην αρμοδιότητα αυτή εντάσσεται, όχι μόνον η κατάρτιση και εκτέλεση Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, αλλά και η συμμετοχή στην όλη διαδικασία κατάρτισης και εφαρμογής του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013(Υπουργείο Εσωτερικών). Επιπρόσθετα μια άλλη σημαντική αλλαγή είναι αυτή του διαμοιρασμού της εξουσίας ανάμεσα στους δήμους και τις περιφέρειες, αφού η θέσπιση αντιδημάρχων στις πρωτεύουσες των Καποδιστριακών δήμων και αντιπεριφερειάρχων στις Περιφερειακές Ενότητες, έχει ως στόχο τη δημιουργία μιας μη προσωποκεντρικής εξουσίας, αλλά την διάχυση αυτής και σε άλλα πρόσωπα προκειμένου οι αποφάσεις που θα λαμβάνονται να είναι απόρροια συλλογικών σκέψεων και επιπλέον να αποτρέπεται η απονομή ευθυνών σε ένα και μόνο πρόσωπο. Ωστόσο στην πορεία όπως παρατηρήθηκε η σκέψη αυτή δεν εφαρμόστηκε κατά γράμμα εφόσον η κύρια εξουσία των επιμέρους δράσεων της κάθε περιοχής αναλαμβάνεται από τον Δήμαρχο ή τον Περιφερειάρχη ή τον Αντιδήμαρχο και τον Αντιπεριφερειάρχη. Γενικότερα στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης που διανύει η Ελλάδα, καθώς και των προσπαθειών αποσύνθεσης του δημόσιου τομέα, οι παραπάνω σκέψεις ‘σκοντάφτουν’ σε δυσκολίες καθώς η ίδρυση υπηρεσιών αλλά και η οργάνωση τους χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό και οικονομική στήριξη η οποία έως τώρα μπορούσε να χαρακτηριστεί κι ως ‘ανεπαρκής’. Λόγου χάρη στους δήμους δίνονται αρμοδιότητες όπως η ανέγερση σχολείων, κτιρίων, γραφείων γεωργικής ανάπτυξης, για την εξυπηρέτηση των αγροτών, θέματα κοινωνικής πρόνοιας. Όλα αυτά όμως για να επιτευχθούν χρειάζεται μεγάλο χρονικό διάστημα και σωστή μεθόδευση. Τέλος αξίζει να σημειωθεί πως ένα από τα ζητήματα που προκύπτουν από τέτοιου είδους μεταρρυθμίσεις είναι η ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικότητας, κι πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την διεύρυνση- μεγέθυνση των Δήμων και την συμμετοχικότητα αυτών. Διότι έχει παρατηρηθεί πως όσο μεγαλώνει το μέγεθος ενός Δήμου, όσο επεκτείνονται τα διοικητικά του όρια δηλαδή, (να σημειωθεί πως αυτό συμβαίνει όχι μόνο σε ένα Δήμο αλλά και σε μια Περιφερειακή ενότητα), μειώνεται η συμμετοχή του πληθυσμού. Καθώς αυξάνεται το μέγεθος ενός Δήμου αυξάνεται αυτόματα και το αίσθημα της μη εκπροσώπησης και συμμετοχικότητας. Οι αρμόδιοι επικεφαλείς δυσκολεύονται να κατανοήσουν στον μέγιστο βαθμό τις ανάγκες και τις δυσκολίες κάθε περιοχής αφού η έδρα του Δήμου απέχει πλέον, αρκετά από τους επιμέρους οικισμούς που συμπεριλαμβάνονται στα διοικητικά του όρια, με αποτέλεσμα ο όγκος εργασίας να αυξάνεται, να δίνεται έμφαση μόνο στις έντονες ανάγκες και πιέσεις που ασκούνται στον εκάστοτε Δήμο και οι πολίτες να μην έχουν την δυνατότητα να απευθυνθούν στους ανωτέρω αρμόδιους φορείς ή κι αν έχουν την δυνατότητα η ‘φωνή’ τους να μην ληφθεί υπόψη λόγω του μεγάλου όγκου εργασιών που θα έχουν να διευθετήσουν.

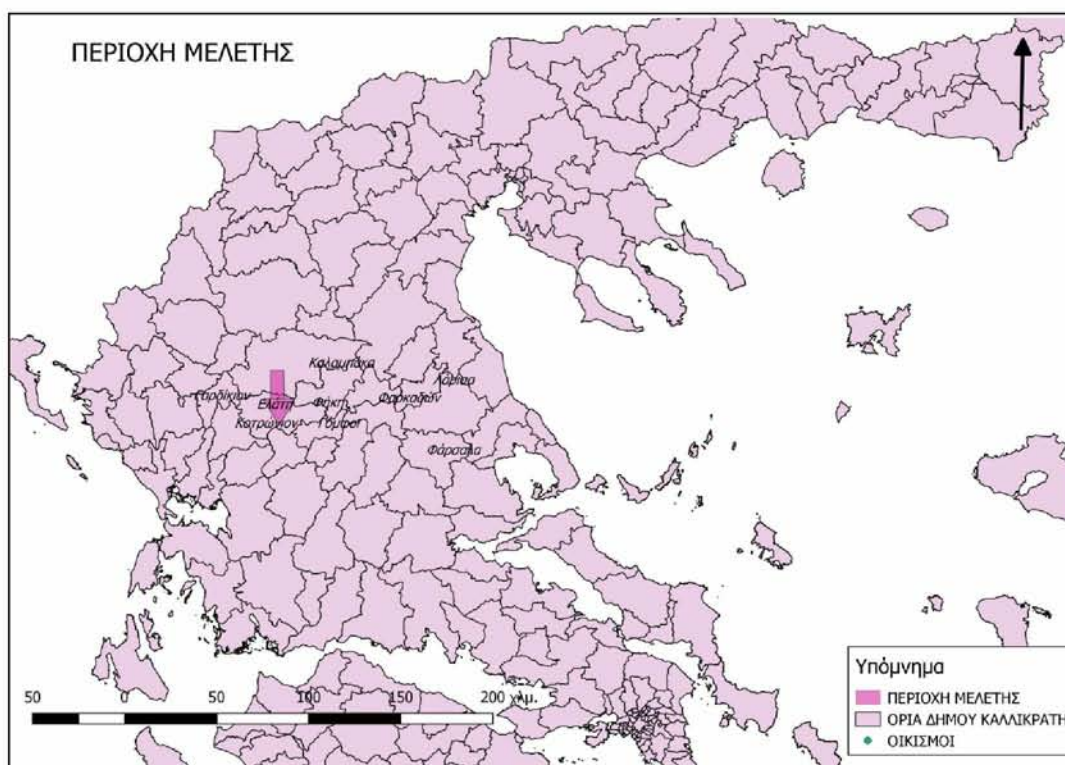
Η περιοχή μελέτης –Τοπική Κοινότητα Κοτρωνίου- ύστερα από τις αλλαγές που προέκυψαν με το πρόγραμμα ‘Καλλικράτης’ εντάσσεται:

- ❖ Στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας
 - Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.
 - Στην Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων.
 - Στον Δήμο Πύλης.

Το ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι αν οι τοπικές κοινότητες όπως αυτή της μελέτης μας βρίσκουν στο πλαίσιο του νέου Καλλικρατικού Δήμου, την απαραίτητη γεωγραφική και πολιτιστική συνοχή καθώς και υποστήριξης για την αξιοποίηση των πόρων τους στο εσωτερικό μιας κοινής αναπτυξιακής στρατηγικής. Μπορούν οι κοινότητες να ενεργοποιήσουν και να αξιοποιήσουν τα νέα εργαλεία που προσφέρει η αποκέντρωση, ο συμμετοχικός σχεδιασμός και οι διαβουλεύσεις ιδιαίτερα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών.

Συμπερασματικά, με το Πρόγραμμα "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ" επιδιώκεται η "διοικητική και προγραμματική συνένωση με κοινωνική συναίνεση".

Εικόνα 1: Περιοχή Μελέτης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Εικόνα:2: Κοτρώνι

Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

Εικόνα3: Κοτρώνι

Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

Εικόνα

Εικόνα4: Κοτρώνι

Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

Εικόνα5:Κοτρώνι

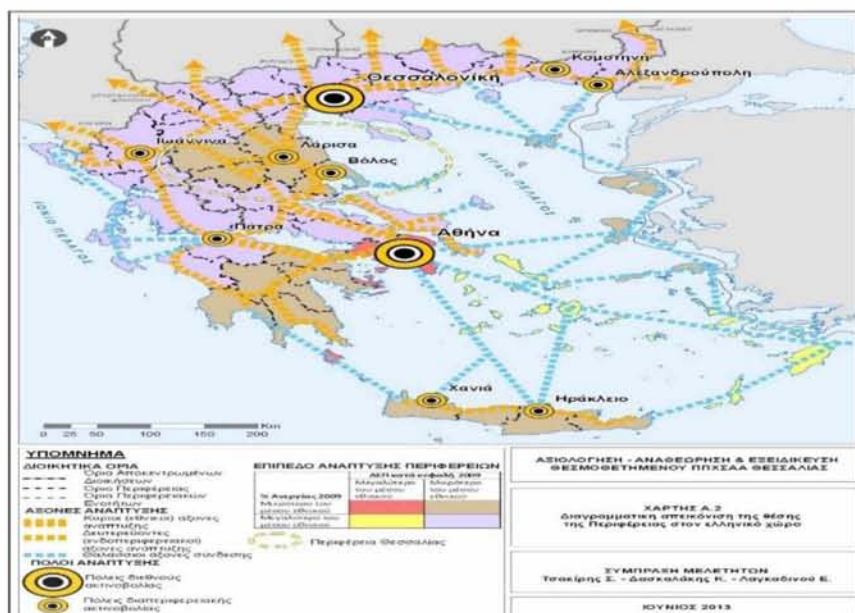
Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Θέση και ρόλος του Κοτρωνίου στον διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο.

Η ενότητα αυτή περιγράφει την θέση του Κοτρωνίου σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης αναφερόμαστε στις διασυνδέσεις του, αλλά και στις σχέσεις εξάρτησης του με άλλες περιοχές.

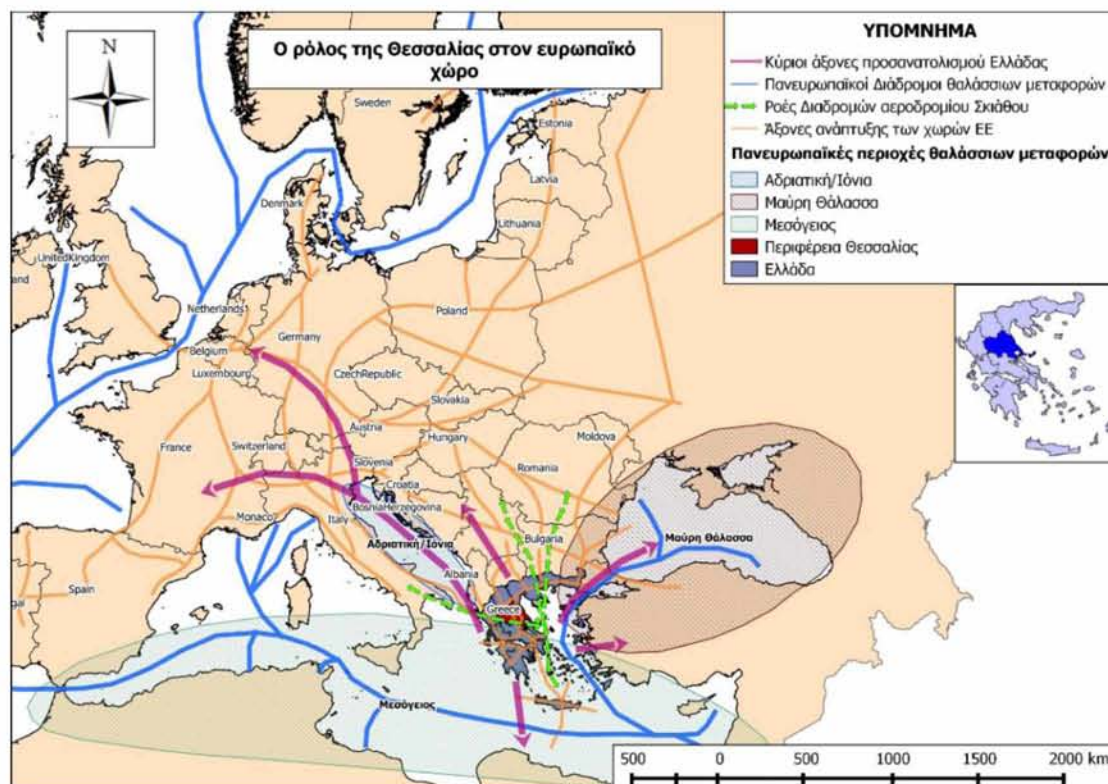
Παρατηρείται πως η Θεσσαλία τοποθετείται έκκεντρα σε σχέση με τον πυρήνα της ευρωπαϊκής ανάπτυξης, ευνοώντας έτσι την δυνατότητα ανάπτυξης σχέσεων συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες αλλά και με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αφού ο ευρύς προσδιορισμός του χώρου αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση και την ανάπτυξη υποδομών και δικτύων μεταφοράς προσώπων και εμπορευμάτων, καθώς και δικτύων ενέργειας και επικοινωνίας. Για την ανάδειξη της περιφέρειας σε σχέση με άλλες περιφέρειες είναι σημαντική η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που εμφανίζει συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιφέρειες του εθνικού χώρου. (Η ευνοϊκή της συγκριτικά θέση στον εθνικό χώρο, υπολογίζεται και από δύο δείκτες γεωγραφικής θέσης, τον δείκτη κεντρικότητας και τον δείκτη πληθυσμιακού δυναμικού). Αυτά είναι κατά κύριο λόγο η δυναμικότητά της σε ζητήματα όπως η κεντροβαρής της θέση ως προς τον Ελληνικό χώρο, η αξιόλογη πληθυσμιακή βάση, οι σημαντικές αστικές συγκεντρώσεις, το φυσικό περιβάλλον υψηλής αξίας και αξιόλογο δομημένο περιβάλλον, η σημαντική ενασχόληση με την γεωργία και σε μικρότερο βαθμό με την μεταποίηση, η ύπαρξη ζωνών με τουριστική ανάπτυξη, η ύπαρξη Πανεπιστημίου και πανεπιστημιακού νοσοκομείου με τεχνολογική και αναπτυξιακή κατεύθυνση και ερευνητικό δυναμικό με την προώθηση του τριτογενή τομέα, δίνοντας έμφαση στην έρευνα και τεχνολογία και οι υπό κατασκευή μεταφορικές υποδομές στη Θεσσαλία και στις όμορες περιφέρειες.

Εικόνα 6: Εθνικοί άξονες ανάπτυξης

Πηγή: Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ Θεσσαλίας.

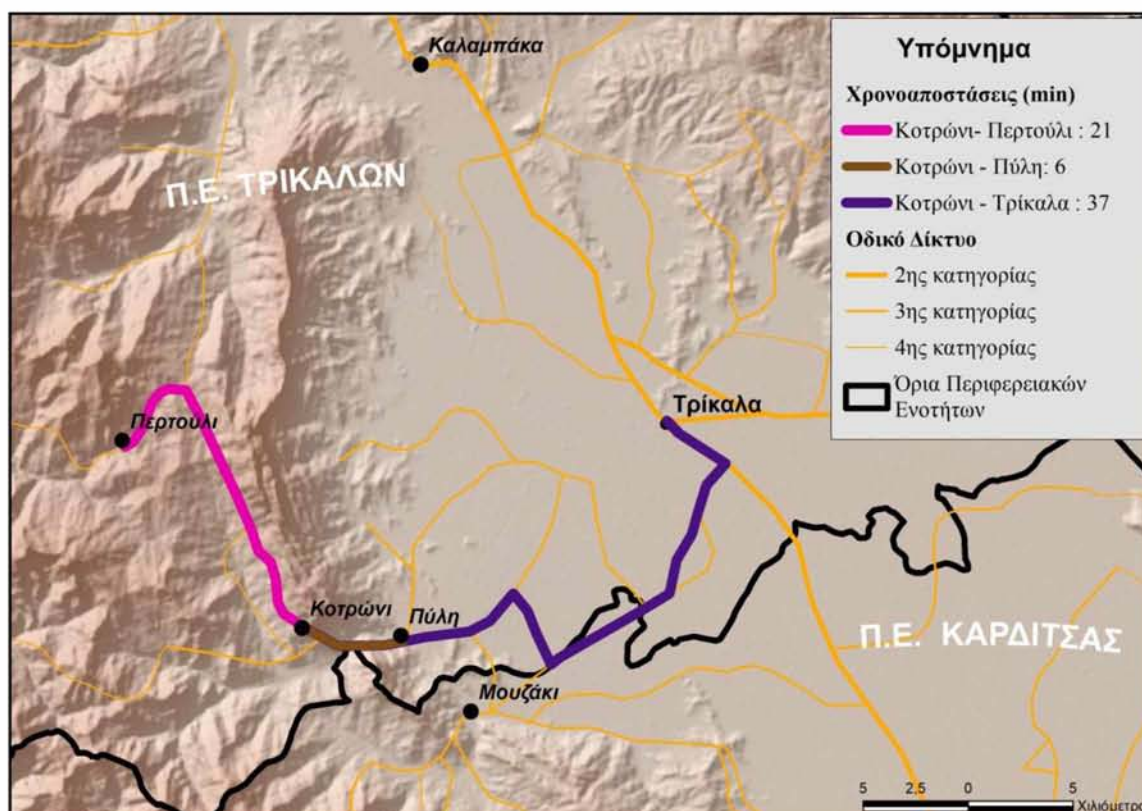
Εικόνα 7 : Ο ρόλος της Θεσσαλίας στον ευρωπαϊκό χώρο.

Επεξεργασία: ίδια.

Η τοπική Κοινότητα Κοτρωνίου τώρα, προκειμένου να αναπτυχθεί οικονομικά κατά κύριο λόγο θα πρέπει να αξιοποιήσει κατά το μέγιστο την ευνοϊκή γεωγραφική της θέση. Πρόκειται για μια περιοχή που ενώ είναι ορεινή είναι εύκολα προσβάσιμη, αφού βρίσκεται πάνω στον οδικό άξονα της Εθνικής οδού Τρικάλων - Πύλης - Ελάτης - Άρτας, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως καλής ποιότητας, αφού έχει σχεδιαστεί με τις κατάλληλες προδιαγραφές, η συντήρηση είναι τακτική και είναι προσβάσιμος όλες τις εποχές του χρόνου. Απέχει μόλις 14 χιλιόμετρα από τον οικισμό της Πύλης. Τον πρώτο μεγάλο οικισμό με τον οποίο βρίσκεται σε άμεση αλληλεξάρτηση αφού το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών των κατοίκων καλύπτονται από αυτόν. Έπειτα σε απόσταση 32 χιλιομέτρων βρίσκεται η πόλη των Τρικάλων, ένα από τα τέσσερα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας. Κατανοούμε λοιπόν πως οι αποστάσεις είναι ευνοϊκές αφού και σε καθημερινή βάση είναι δυνατή η μετακίνηση των ατόμων από το χωριό προς τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα για λόγους εργασίας.

Εικόνα 8: Χρονοαποστάσεις

Πηγή: Εργαστήριο αγροτικού χώρου, ΠΘ.

Στηριζόμενοι ακόμη και σε όσα προαναφερθήκαν, σημαντική θα είναι η συμβολή του διπόλου Τρίκαλα-Λάρισα και Λάρισα-Βόλος, καθώς έτσι θα είναι εύκολη η διάχυση των προϊόντων σε όλες τις περιοχές της Θεσσαλίας, αλλά και στην συνέχεια σε όλη την χώρα μέσω των οδικών αξόνων, κατά βάση τον Ε65, έπειτα την Εγνατία οδό και στην συνέχεια τον ΠΑΘΕ. Αλλά και διασυνοριακά μέσω της συνέχειας και της σύνδεσης των οδών αυτών με διεθνής οδούς. Σημαντική ωστόσο είναι και η συμβολή του εμπορικού λιμένα στην πόλη του Βόλου αλλά και το σιδηροδρομικό δίκτυο, το οποίο τον τελευταίο χρόνο εξελίσσεται με νέες γραμμές, συνδέσεις και αμαξοστοιχίες διευρωπαϊκών, σύγχρονων προϋποθέσεων. Τέλος σημαντική είναι και η υπο σχεδιασμό οδική σύνδεση της δυτικής Θεσσαλίας με την Ήπειρο, άξονας Ηγουμενίτσα-Πάτρα (-Αθήνα/Καλαμάτα), που ενδέχεται να παίζει ρόλο συνδετικού κρίκου με τον δυτικό-ευρωπαϊκό χώρο, διευκολύνοντας έτσι τόσο τις μετακινήσεις και τις συνδέσεις σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο αφού οι άξονες αυτοί θα βρίσκονται σε άμεση σύνδεση με το λιμάνι της Ηγουμενίτσας από το οποίο πραγματοποιούνται δρομολόγια (εθνικά και διεθνή).

3.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Η Τοπική κοινότητα Κοτρώνιου ανήκει στην Π.Ε. Τρικάλων η οποία αποτελεί την τρίτη κατά σειρά σε μέγεθος Περιφερειακή Ενότητα της Περιφέρειας Θεσσαλίας, έχει έκταση 3.383 τ.χλμ και πληθυσμό 131.085 που βαίνει οριακά μειωμένος κατά τις τελευταίες 2

δεκαετίες. Σχετικά με την ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού, οι δείκτες δηλώνουν υψηλή γήρανση του πληθυσμού, μεγάλη εξάρτηση των μη παραγωγικών ηλικιών από τις παραγωγικές και χαμηλή αντικατάσταση των παλαιότερων γενεών από τις νεότερες. Αναφορικά με τις υποδομές μεταφορών σημειώνεται ότι ενώ δεν διαθέτει πολιτικό αεροδρόμιο, βρίσκεται σε εγγύτητα περίπου τριών ωρών με το Διεθνές Αεροδρόμιο Μακεδονίας και δύο ωρών από το Περιφερειακό Αεροδρόμιο Αγχιάλου, που εξυπηρετεί πτήσεις τσάρτερ και πτήσεις σε ορισμένα περιφερειακά αεροδρόμια της Ευρώπης. Η γεωγραφική της εγγύτητα (60χλμ) από την ΠΑΘΕ της εξασφαλίζει εύκολη πρόσβαση προς Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ η οδική σύνδεση με τις υπόλοιπες πρωτεύουσες των Νομών της Θεσσαλίας, καθώς και με την Κοζάνη, τα Ιωάννινα-Ηγουμενίτσα και τα Γρεβενά είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Κύριο τουριστικό κέντρο της Περιφερειακής Ενότητας είναι τα Μετέωρα, που εξυπηρετούνται από το ολοκληρωμένο Οδικό Κύκλωμα Μετεώρων, που συνδέεται επαρκώς με τους υπόλοιπους οδικούς άξονες. Τουριστικοί προορισμοί είναι επίσης οι περιοχές Πύλη, Ελάτη- Περτούλι-χωριά Ασπροποτάμου. Αυτοί οι προορισμοί καλύπτονται επαρκώς με το οδικό κύκλωμα Καλαμπάκα-Ασπροποταμος-Περτούλι-Πύλη. Σιδηροδρομική σύνδεση υπάρχει (Καλαμπάκα-Λάρισα και Καλαμπάκα – Παλαιοφάρσαλο). Οι βασικές εκπαιδευτικές υποδομές είναι το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (ΤΕΦΑΑ) και το ΤΕΙ Θεσσαλίας (1 σχολή). Διαθέτει βιομηχανικές-βιοτεχνικές μονάδες βρίσκονται εντός των ορίων του ΓΠΣ της πόλης των Τρικάλων και στην έξοδο της πόλης κατά μήκος των οδικών αξόνων Τρίκαλα-Λάρισα, Τρίκαλα-Πύλη, Τρίκαλα-Καρδίτσα (μέχρι τα όρια του νομού), κατά μήκος του περιφερειακού Τρικάλων καθώς επίσης και στον άξονα Τρίκαλα – Καλαμπάκα στις εισόδους των πόλεων. Η τουριστική υποδομή (3.820 κλίνες) απαντάται στην Καλαμπάκα, στην πόλη των Τρικάλων και στα ορεινά χωριά Ελάτη, Περτούλι.

3.2 ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ

Η Κοινότητα Κοτρωνίου ανήκει επίσης στο Δήμο Πύλης ο οποίος βρίσκεται στο νοτιοδυτικό μέρος του Νομού Τρικάλων. Ξεκινά δυτικά από τον ορεινό όγκο της περιοχής της Τ.Κ. Νεράϊδας και Μυροφύλλου συνορεύοντας με το Νομό Άρτας, βορειοδυτικά επεκτείνεται η Δημοτική Ενότητα Αιθίων που συνορεύει με τον Νομό Ιωαννίνων, και καταλήγει ανατολικά στο πεδινό τμήμα του Νομού Τρικάλων συνορεύοντας νότια με το Νομό Καρδίτσας. Αποτελεί έναν από τους τέσσερις Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας, βρίσκεται στο νοτιοδυτικό μέρος του Νομού Τρικάλων. Διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, έχει έδρα την Τοπική Κοινότητα Πύλης και περιλαμβάνει 7 Δημοτικές ενότητες και 43 Τοπικές Κοινότητες

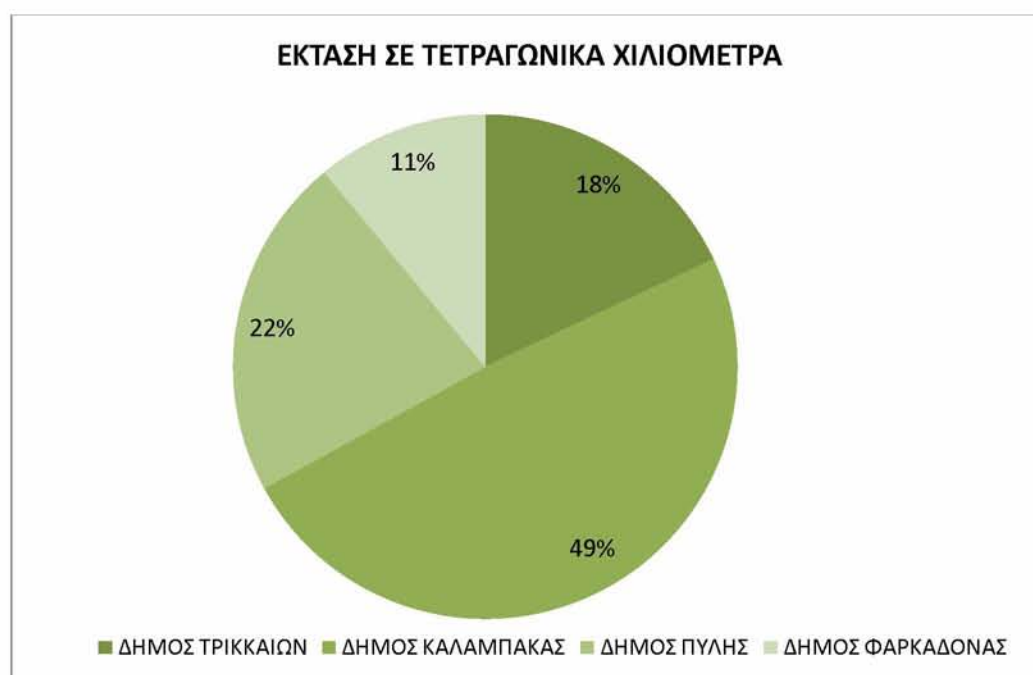
Η περιοχή του Δήμου Πύλης από άποψης εδαφικής οργάνωσης και χρήσεων γής παρουσιάζει τις συνήθεις διαφορές που υφίστανται στις ορεινές, ημιορεινές και πεδινές περιοχές στο σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας. Το ορεινό τμήμα του Δήμου, περιλαμβάνει τις Δημοτικές Ενότητες Αιθίων (100% ορεινή), Πινδέων (100% ορεινή), Μυροφύλλου (100% ορεινή), Νεράϊδας (100% ορεινή), Πύλης(70,% ορεινός), Πιαλείων (40% ορεινή), και αποτελεί το 87% περίπου της συνολικής έκτασης του

Δήμου.(ΕΛΣΤΑΤ). Οι ορεινές εκτάσεις, χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά δασοκάλυψης και μικρότερα ποσοστά καλλιεργήσιμων και αρδευόμενων εκτάσεων, αφού αναλογικά το μεγαλύτερο μέρος των οικισμών αυτών καλύπτεται από δασικές εκτάσεις. Ωστόσο εντός των ορίων τους έχει αναπτυχθεί πλήθος διάσπαρτων οικισμών, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από υψηλό κτηριακό απόθεμα, σε σχέση με τη μόνιμη κατοίκηση, το οποίο χρησιμοποιείται για την κάλυψη αναγκών δεύτερης κατοικίας και μορφών τουριστικής ανάπτυξης κυρίως στους οικισμούς που βρίσκονται κατά μήκος του άξονα Πύλης- Ελάτης-Νεραϊδοχωρίου. Το πεδινό και ημιορεινό τμήμα του Δήμου, περιλαμβάνει τις Δημοτικές Ενότητες Γόμφων (100%πεδινή), Πιαλείων (60% περίπου πεδινή και ημιπεδινή) και Πύλης (30,% περίπου πεδινή και ημιπεδινή) αποτελεί το 12% περίπου της συνολικής έκτασης του Δήμου. Πρόκειται για εδαφικές περιοχές, οι οποίες εμφανίζουν υψηλά ποσοστά εντατικά καλλιεργούμενων εκτάσεων και στις οποίες είναι αναπτυγμένες οργανωμένες κτηνοτροφικές χρήσεις (Φιλόρα, Πιαλεία, κ.ά.). Σ' αυτές έχουν αναπτυχθεί οικισμοί με μόνιμη κατοίκηση, ενώ εξαιτίας των έντονων αστικών και περιαστικών χρήσεων έχουν δρομολογηθεί διαδικασίες χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, σχετικά με τις χρήσεις γης της υπο μελέτης περιοχής για το έτος 2001, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις καταλαμβάνουν ποσοστό 9,90% της συνολικής έκτασης της περιοχής. Αντίστοιχα οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν ποσοστό περίπου 12,54%, τα δάση καλύπτουν το 75,92%, ενώ οι εκτάσεις που καλύπτονται από νερά ανέρχονται σε ποσοστό περίπου 1,14% σε σύνολο εκτάσεων. Παρατηρούμε ότι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις της περιοχής κατέχουν σχετικά μικρό ποσοστό, σε σχέση με το σύνολο των εκτάσεων, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό καλύπτουν τα δάση και οι βοσκότοποι. Από τη συνολική έκταση της περιοχής, ποσοστό 22,44% καλύπτεται από γεωργικές περιοχές (χρησιμοποιούμενη γεωργική γη και βοσκότοποι) για το έτος 2001, όταν, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (2000), οι γεωργικές περιοχές καλύπτουν περίπου το 40% της συνολικής επιφάνειας της χώρας ενώ οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν περίπου το 17% της συνολικής έκτασης της χώρας. Το γεγονός της πληθώρας των δασικών εκτάσεων μπορεί να χαρακτηρίσει και την αυξημένη βαρύτητα προς τα επαγγέλματα και τις δραστηριότητες που συνδέονται μ' αυτά , όπως είναι ο τουρισμός και η εκμετάλλευση των δασικών προϊόντων.

Σε ότι αφορά την έκταση του Δήμου Πύλης, από το παρακάτω διάγραμμα, παρατηρούμε ότι είναι ο δεύτερος σε έκταση, μεγαλύτερος Δήμος της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων, μετά τον Δήμο Καλαμπάκας και καταλαμβάνει το 22% της συνολικής έκτασης του Νομού Τρικάλων.

Εικόνα 9: Έκταση Δήμων Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

3.2.1 Πληθυσμός

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πρόσφατης απογραφής (2011) ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας Θεσσαλίας ήταν 732.762 άτομα. Σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού της χώρας ο πληθυσμός της Θεσσαλίας είναι το 6,78%. Με βάση τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011 (ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ), ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου Πύλης ανέρχεται σε 14.343 κατοίκους, και αντιπροσωπεύει το 11 % του συνολικού πληθυσμού της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων Θεσσαλίας και το 2% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Πίνακας 10 : Μόνιμος πληθυσμός

Δήμος	Πληθυσμός
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	81.355
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	21.991
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	14.343
ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΚΑΔΟΝΑΣ	13.396
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	131.085
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	732.762

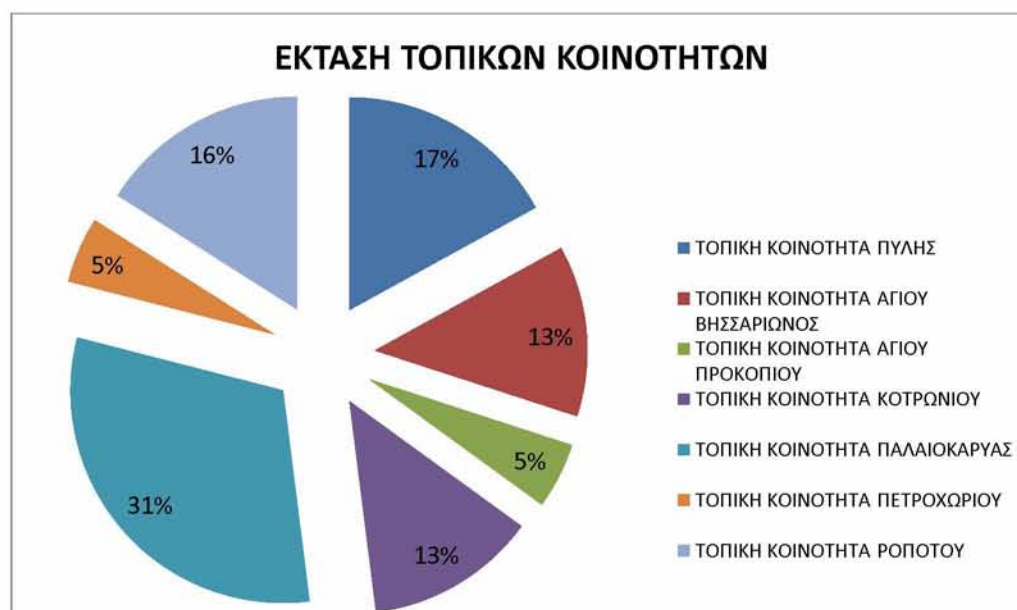
ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε πως ο Δήμος Πύλης πληθυσμιακά είναι ο τρίτος στην Περιφερική ενότητα Τρικάλων. Εκτατικά καταλαμβάνει το 5% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

3.2.2 Γενικά χαρακτηριστικά Δημοτικής Ενότητας Πύλης

Η Δημοτική Ενότητα Πύλης, έχει συνολική έκταση περίπου 100,1 τετραγωνικά χιλιόμετρα και κατά το μεγαλύτερο μέρος της (87,6%), (ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ, 2018) είναι ορεινή περιοχή και είναι η τρίτη μεγαλύτερη σε έκταση Δημοτική Ενότητα του Δήμου Πύλης. Η περιοχή μελέτης μας, ο οικισμός Κοτρώνι αποτελεί μια από τις τοπικές κοινότητες της Δημοτικής Ενότητας Πύλης καταλαμβάνοντας εκτατικά την τέταρτη θέση, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα.

Εικόνα 11: Έκταση τοπικών κοινοτήτων Δημοτικής Ενότητας Πύλης.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Αναφορικά με τις χρήσεις 71,20 τ.χ. καλύπτονται από δάση και ημιφυσικές εκτάσεις, τα 23,60 τ.χ. από βοσκότοπους και ετερογενείς περιοχές, τα 4 τ.χ. από καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις και τα 1,5 τ.χ. καλύπτονται από νερά. Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης της Δημοτικής Ενότητας Πύλης, το 71% καλύπτεται από δάση, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις, καλύπτουν το 4% της συνολικής έκτασης, ενώ οι βοσκότοποι-ετερογενείς περιοχές το 24,6%. (ΕΛΣΤΑΤ). Ο Δήμος διαθέτει πλούσιο ανάγλυφο εντός του οποίου αλληλεπιδρούν διάφοροι τύποι οικοσυστημάτων. Οι ποικιλομορφία του καθώς και οι έντονες εναλλαγές αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής. Η περιοχή του Δήμου Πύλης χαρακτηρίζεται (σύμφωνα με την Οδηγία 75/268/ΕΟΚ) ως ορεινή σε ποσοστό 87,38% και ως πεδινή-δυναμική σε ποσοστό 12,62%. Από το σύνολο των 43 Τοπικών Κοινοτήτων του, οι 33 χαρακτηρίζονται ως ορεινές και οι 10 ως δυναμικές (πεδινές). Ακόμη σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του Δήμου ανέρχονται σε ποσοστό 9,90%, αρκετά χαμηλό φαινομενικά. Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει πως η παραγωγή

αγροτικών προϊόντων δεν αποτελεί μια από τις βασικές ενασχολήσεις των κατοίκων της περιοχής

3.2.2.1 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Πίνακας 11: Πληθυσμός Δημοτικής Ενότητας Πύλης, απογραφή 2011.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΗΣ	3527
Τοπική κοινότητα Αγίου Βησσαρίωνος	641
Άγιος Βησσαρίων	641
Τοπική κοινότητα Αγίου Προκοπίου	87
Άγιος Προκόπιος	87
Τοπική κοινότητα Κοτρωνίου	375
Κοτρώνι	325
Λογγιαί (Τ.Κ Κοτρωνίου)	50
Τοπική κοινότητα Παλαιοκαρυάς	117
Άνω Παλαιοκαρυά	25
Κάτω Παλαιοκαρυά	73
Μέση Παλαιοκαρυά	19
Τοπική κοινότητα Πετροχωρίου	95
Πετροχώριον	95
Τοπική κοινότητα Πύλης	1873
Πύλη	1873
Τοπική κοινότητα Ροποτού	339
Άγιος Δημήτριος	26
Άγιος Ιωάννης	77
Λογγιές	16
Παναγιά	43
Πολυθέα	28
Ροποτόν	125
Τσεκούρα	24
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	14343

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ		
	1991	2001	2011	1991-2001	2001-2011	1991-2011
ΠΥΛΗΣ	4.989	4.015	3.527	19,52%	12,15%	29,30%
ΑΙΘΗΚΩΝ	1.929	1.360	1.022	29,50%	24,85%	47,02%
ΓΟΜΦΩΝ	5.468	4.901	4.782	10,37%	2,43%	12,55%
ΜΥΡΟΦΥΛΛΟΥ	619	575	448	7,11%	22,09%	27,63%
ΝΕΡΑΙΔΑΣ	875	341	252	61,03%	26,10%	71,20%
ΠΑΛΕΙΑΣ	3.892	3.507	3.395	9,89%	3,19%	12,77%
ΠΙΝΔΕΩΝ	2.072	1.187	917	42,71%	22,75%	55,74%
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	19.844	15.886	14.343	19,95%	9,71%	27,72%
Π.Ε ΤΡΙΚΑΛΩΝ	138.231	132.689	131.085	4,01%	1,21%	5,17%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	729.505	740.151	732.762	-1,45%	0,99%	-0,45%

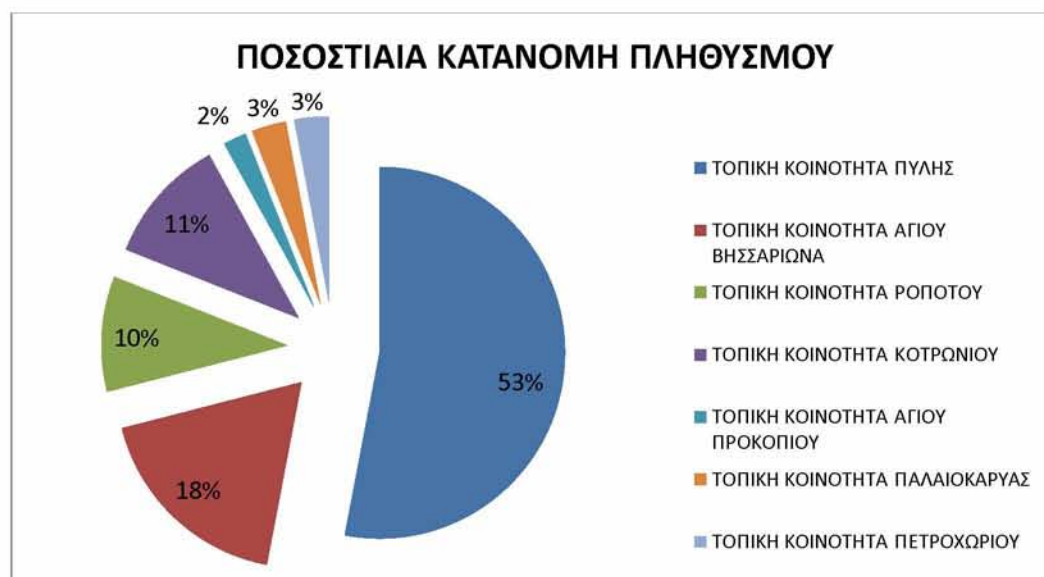
ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ

Η μεταβολή του πληθυσμού μιας περιοχής με το πέρασμα του χρόνου, αποτελεί έναν από τους βασικούς δείκτες της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής κατάστασης. Είναι μια απεικόνιση των συνθηκών και του τρόπου ζωής των κατοίκων της περιοχής αυτής.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία των παραπάνω απογραφών, παρατηρείται κατά την τελευταία εικοσαετία (1991 – 2011), γενικά μια αξιοσημείωτη μείωση του μόνιμου πληθυσμού του νέου Καλλικρατικού Δήμου Πύλης της τάξης του 27,72 %. Η μείωση αυτή του πληθυσμού του Δήμου είναι συνεχόμενη και στις δύο δεκαετίες, 1991 – 2001 και 2001 – 2011. Μάλιστα κατά τη δεκαετία 1991–2001 η μείωση του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου Πύλης ήταν μεγαλύτερη, σε σχέση με την δεκαετία 2001–2011, κατά δέκα περίπου μονάδες

Πρακτικά, όλα τα παραπάνω σχετίζονται με την γενική τάση της μετακίνησης πληθυσμού προς το αστικό κέντρο της πόλης των Τρικάλων και των άλλων μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας και την ερήμωση και αποδυνάμωση της υπαίθρου, ιδίως των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, παρά τα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα που εφαρμόστηκαν σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.

Εικόνα 12:

Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

Συμπερασματικά η δημογραφική εικόνα της περιοχής δεν διαφέρει από τα γενικά χαρακτηριστικά των υποβαθμισμένων περιοχών με δυνατότητες ανάπτυξης. Παρατηρείται σημαντική μείωση του πληθυσμού ανάμεσα στα έτη 2001 και 2011, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, όπου ο πληθυσμός γίνεται γηραιότερος αφού οι νέοι αναζητούσαν εργασία και κατοικία στα μεγάλα αστικά κέντρα. Επίσης, όσον αφορά στο επίπεδο εκπαίδευσης παρατηρείται μικρό ποσοστό πτυχιούχων ατόμων και υψηλό ποσοστό ατόμων που είναι απόφοιτοι Δημοτικού σχολείου και αναλφάβητοι, όσον αφορά τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Γενικά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια τάση εγκατάλειψης και ερήμωσης των περιοχών, των ορεινών και δυσπρόσιτων Δημοτικών Διαμερισμάτων, αλλά και των πεδινών Δημοτικών διαμερισμάτων και διαφυγή του πληθυσμού (ειδικά του ενεργού πληθυσμού) προς τα κοντινά αστικά κέντρα αλλά και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας με αποτέλεσμα η περιοχή να «αποψιλώνεται» από το πλέον δυναμικό τμήμα του πληθυσμού της.

3.3 ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΡΩΝΙΟΥ

3.3.1 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το Κοτρώνι είναι ένας ορεινός οικισμός στο εσωτερικό της οροσειράς Πίνδου στη δυτική πλευρά του Κόζιακα. Απέχει 12 Km από το μικρό αγροτικό κέντρο της περιοχής, την Πύλη η οποία αποτελεί και έδρα του αντίστοιχου Δήμου. Το οδικό δίκτυό τόσο εντός της κοινότητας όσο και στη σύνδεσή της με την ευρύτερη περιοχή απαντά στις ανάγκες της κτηνοτροφίας, του τουρισμού και της μετακίνησης των αποδήμων. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο πληθυσμός αυξάνεται γεγονός που οφείλεται στην άφιξη των μετακινούμενων κτηνοτρόφων και των αποδήμων. Αποτελεί, σύμφωνα με το πρόγραμμα 'Καλλικράτης' οικισμό του Δήμου Πύλης, της Περιφερειακής Ενότητας

Τρικάλων, της Περιφέρειας Θεσσαλίας, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας. Ενώ εντάσσεται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Δημοτικής Ενότητας Πύλης.³

Εικόνα 13: Χωροθέτηση κοινότητας Κοτρωνίου στο Δήμο Πύλης.

Χαρακτηρίζεται από ορεινό μεσογειακό κλίμα με σημαντική πτώση των μέσων ετήσιων τιμών θερμοκρασίας, πολλές χιονοπτώσεις και βροχοπτώσεις με ετήσιο ύψος μεγαλύτερο των 1000 χλ (Sivignon 1977, Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου 2017). Σύμφωνα με έρευνα του Εργαστηρίου Αγροτικού Χώρου (2017) η κοινότητα Κοτρώνι βρίσκεται σε ορεινή περιοχή η οποία διαθέτει βλάστηση με μεσογειακά στοιχεία αλλά και περιοχές με ασθενή κάλυψη. Χαρακτηρίζεται από γυμνές και βραχώδεις ράχες και κορυφές αλλά και

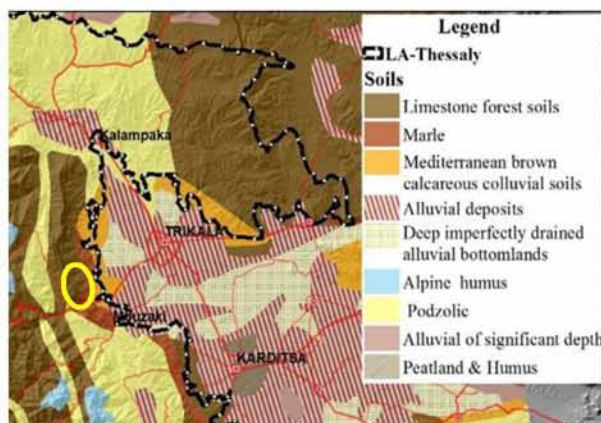
Εικόνα 14 :Στάδια ορεινής βλάστησης, (Daugel, et Leviol,

³ Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο δίνονται οι ανάλογες κατευθύνσεις πολεοδομικής οργάνωσης, βάσει των τοπικών αναγκών, των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης και της φυσικής και γεωλογικής καταλληλότητας των επί μέρους περιοχών.

από δασωμένα φαράγγια και δάση ελάτης. Η βλάστηση περιλαμβάνει φρύγανα, ξηρά ασβεστολιθικά λιβάδια, ξηρά πυριτικά λιβάδια και αυτόχθονα δάση κωνοφόρων, ενώ υπάρχουν πουνάρια στα βοσκοτόπια.

Οι σημαντικοί πληθυσμοί θηλαστικών που απαντώνται είναι εν μέρει αποτέλεσμα της διαχείρισης της προτεινόμενης περιοχής ως καταφύγιο θηραμάτων και ως περιοχή ελεγχόμενης θήρευσης (ελάφι, φασιανός, πέρδικα).

Σε στενές λωρίδες κατά μήκος των ρεμάτων και ποταμών της περιοχής παρατηρείται παρουσία υδροχαρών φυτών, ενώ τα είδη που κυριαρχούν είναι τα δενδρώδη. Στα χαμηλά υψόμετρα μεγάλο τμήμα καταλαμβάνουν και οι υποβαθμισμένες διαπλάσεις πουργαριού-γαύρου. Στα υψόμετρα, μεταξύ των 200 έως 700 μέτρων και κυρίως στις νότιες εκθέσεις απαντώνται δρυοδάση τα οποία παρέχουν τροφή για την κτηνοτροφία. Η περιοχή είναι γνωστή για την ποικιλομορφία των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών και βοτάνων (αυτοφυή) ενώ τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και καλλιέργεια τέτοιων φυτών.

Εικόνα 15. Γεωλογικός χάρτης ευρύτερης περιοχής (Daugel, et Leviol, 2017)

Όσον αφορά την πανίδα, η περιοχή αποτελεί σημαντική περιοχή για τα πουλιά (κυρίως γύπες), ενώ συναντώνται ελάφια, ζαρκάδια και αγριογούρουνα τα οποία χρήζουν διαχείρισης και προστασίας, αλλά πλήττονται από την λαθροθηρία. Εκτός από την αρκούδα και τον λύκο στην περιοχή απαντώνται και αγριόγιδα.

Σήμερα, τα γεωμορφολογικά της χαρακτηριστικά, οι φυσικοί πόροι και τα τοπία της, η πλούσια ποιμενική κληρονομιά της αλλά και οι κοινές δυσκολίες, δυνατότητες και προοπτικές της κοινότητας ενισχύουν την ενότητα και τη συνοχή της καθώς και μια ικανότητα συνεχούς προσαρμογής.

3.3.2 Χρήσεις γης

Το Κοτρώνι χαρακτηρίζεται ως μια περιοχή ιδιαίτερης φυσικής και οικολογικής σημασίας. Πρόκειται για μια ορεινή περιοχή, συγκεκριμένα βρίσκεται σε υψόμετρο 750 μέτρων περίπου, στην οποία υπάρχουν ποικίλα μορφολογικά χαρακτηριστικά, όπως βραχώδεις εκτάσεις, δασωμένα φαράγγια, έντονες κλίσεις, απότομοι γκρεμοί, πλούσιοι υδατικοί πόροι (ποταμοί, ορμητικά ρέματα και πηγές), τα οποία είτε είναι προσβάσιμα είτε όχι προσελκύουν το ενδιαφέρον και τον θαυμασμό των επισκεπτών από την μεγαλειότητα και την σύνθεση τους. Πρόκειται για ένα δασώμενο βουνό με πλούσια βλάστηση. Σημαντικά είναι είσης τα δάση ελάτης και βελανιδιάς και ο αριθμός πανίδας που διαθέτει.

Επίσης παρατηρείται μεγάλη ποικιλία βλάστησης η οποία σε συνδυασμό με τα παραπάνω δημιουργούν μια έντονη μωσαικότητα στο τοπίο και προσδίδουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην περιοχή. Κάποιες από αυτές τις περιοχές ενδεικτικά οι οποίες βρίσκονται εντός των ορίων του οικισμού ή σε μικρή απόσταση από αυτών είναι οι περιοχές με τοπωνύμιο ‘Κρανία’, ‘Ομπράβα’ οι οποίες παρουσιάζουν σε υπερθετικό βαθμό αυτά τα φυσικά χαρακτηριστικά προσελκύοντας έτσι το ενδιαφέρον να τις επισκεφτούν είτε από τουριστικό

ενδιαφέρον (αγροτουρισμός, εναλλακτικός

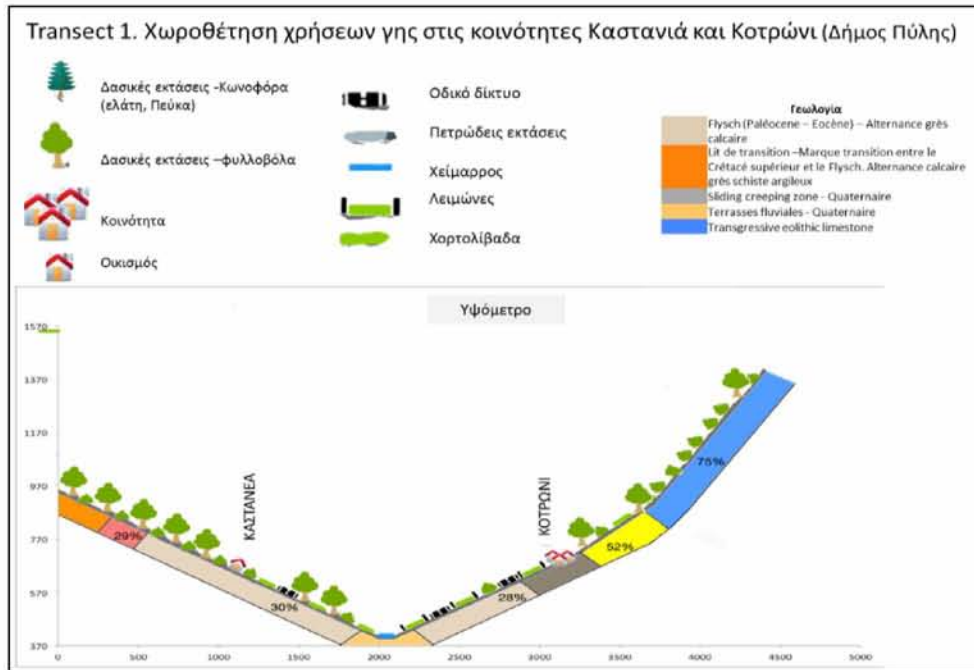
Εικόνα 16: Κύρια φυσικά χαρακτηριστικά ευρύτερης περιοχής (Πηγή: Daugel et Leviol, 2017)

τουρισμός, πεζοπορίες και άλλα), είτε από επαγγελματικής απόψεως αφού σε αυτές βρίσκονται πληθώρα αρωματικών φυτών και βοτάνων τα οποία αποτελούν κύρια ενασχόληση των ντόπιων όπως αναφέρεται και στην συνέχεια.

Σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή το 2017 από γάλλους ερευνητές (Daugel et Leviol), η αποτύπωση των χρήσεων γης εμφανίζεται στις παρακάτω εικόνες, φανερώνοντας την ποικιλία αυτών. Παρουσιάζονται οι χρήσεις γης στην περιοχή παρατηρώντας δύο τομές στα όρια της κοινότητας : α) κατεύθυνση ανατολή –δύση και β) κατεύθυνση βορρά –νότο.

Στην τομή (transect) με κατεύθυνση ανατολή δύση: Κοτρώνι –Καστανιά παρατηρούνται τα ακόλουθα:

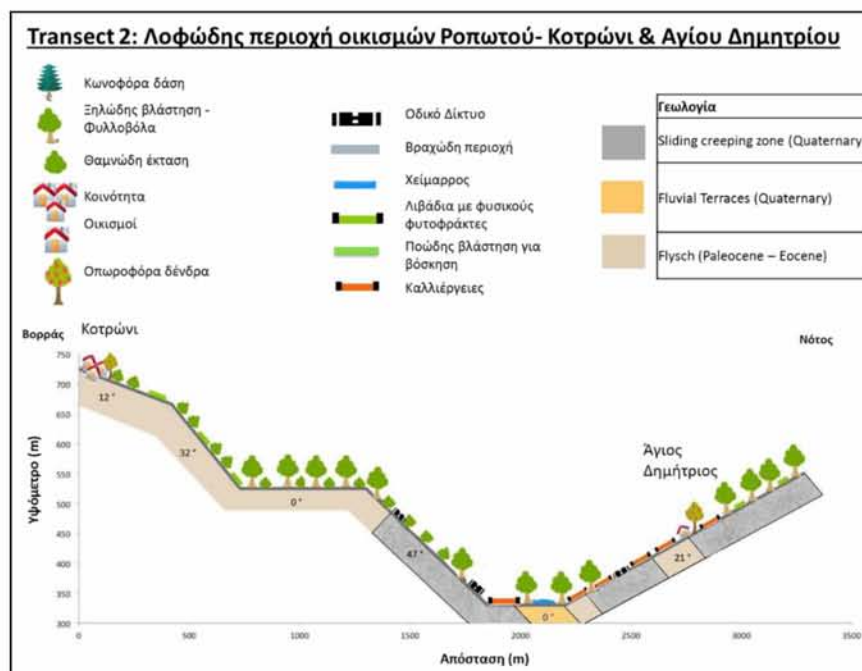
Οι γεωργικές και οι βοσκήσιμες εκτάσεις είναι μεγαλύτερου μεγέθους στην περιοχή που οριοθετείται από φυσική βλάστηση. Ενώ τα αγροτεμάχια που βρίσκονται μεταξύ του οδικού δικτύου εμφανίζονται μικρότερα. Στο τμήμα πάνω από τον οικισμό Κοτρώνι, είναι εμφανή τα ανοίγματα με χλόη αλλά έπεται έκταση με πολύ μεγάλη κλίση και η φυτική κάλυψη της φαίνεται πιο ομοιογενής (περιοχή με θάμνους χαμηλής πυκνότητας)

Εικόνα 17: Daugel et Leviol, 2017

Στην τομή (transect) με κατεύθυνση βορρά –νότο: Κοτρώνι –Άγιος Δημήτριος παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- Τα δασωμένα αγροτεμάχια (με ποώδη φυσική ή κατόπιν καλλιέργειας χλόη) βρίσκονται κυρίως στο κάτω τμήμα των πλαγιών και περιβάλλονται από οικολογικούς διαδρόμους, πολλά από αυτά είναι και περιφραγμένα με πασσάλους.
- Επίσης εκατέρωθεν του ποταμού υπάρχει παραποτάμιο δάσος ανάμικτο με μικρά καλλιεργούμενα αγροτεμάχια (ασβεστολιθική περιοχή).

Εικόνα 18: Daugel et Leviol, 2017

Το φυσικά «απότομο» τοπίο της κοινότητας επηρέασε ως αναμενόμενο την κατανομή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Εικόνα 19: Κοτρώνι-ανατολική άποψη του οικισμού Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

Το χωριό βρίσκεται εγκατεστημένο σε υψόμετρο μεταξύ 700 και 800 μέτρων. Στην επάνω περιοχή από το χωριό, η πλαγιά είναι πολύ απότομη, μια περιοχή θάμνων που παραμένει ακαλλιέργητη με βραχώδεις προεξοχές στην κορυφή. Στην περιοχή αυτή οδηγούνται τα κοπάδια των αιγών προκειμένου να βοσκήσουν. Η δασωμένη αυτή περιοχή είναι κοινοτική ως προς το καθεστώς της.

Στην κάτω περιοχή από το χωριό, η γη είναι λιγότερο απότομη που καθιστά δυνατή την καλλιέργεια. Τα αγροτεμάχια, ιδιωτική γεωργική γη, περιβάλλονται κυρίως από φυσικούς φυτοφράκτες. Ορισμένα αγροτεμάχια χρησιμοποιούνται για βόσκηση από κοπάδια προβάτων ως επί το πλείστον. Σε συνδυασμό με τη μείωση του πληθυσμού τα καλλιεργούμενα αγροτεμάχια είναι διασκορπισμένα, τα δε υπόλοιπα παρατημένα, σε αγρανάπαυση ή χρησιμοποιούμενα για βόσκηση (γρασίδι ή μη) στηρίζοντας έτσι την κτηνοτροφία. Οι ξηρικές καλλιέργειες βρίσκονται στα πιο ψηλά μέρη, οι ποτιστικές κατά μήκος του ποταμού ο οποίος αποτελεί και το φυσικό όριο της κοινότητας από τις γειτονικές της κοινότητες. Γύρω από το χωριό παραμένουν οι μικροί κήποι. Οι

Εικόνα 20: Αγροτεμάχια -οικολογικοί διάδρομοι Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις βρίσκονται μέσα σ' αυτή την γεωργική γη (τα μικρά κοπάδια είναι εγκατεστημένα μέσα στα όρια του οικισμού). Η εξέλιξη αυτή της τυχαίας εγκατάλειψης εξηγεί τη διείσδυση του δάσους και των πουρναριών (οικολογικοί

34διάδρομοι) αλλά και τις επιπτώσεις στα όμορα φυσικά ενδιαίτηματα (πύκνωση των παραποτάμιων δασών πλατάνων, εγκαταλειμμένοι βοσκότοποι). Τα δάση φυλλοβόλων δένδρων στην περιοχή καλύπτουν περίπου το 40% της γης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ οι κύριες χρήσεις γης στο Κοτρώνι είναι:

- γεωργική γη (ιδιωτικά αγροτεμάχια
- Κοινοτικές εκτάσεις προς βόσκηση
- δασικές εκτάσεις

Σύμφωνα με την μελέτη του ΣΧΟΟΑΠ Πύλης τμήμα της κοινότητας που αντιστοιχεί στην έκταση του οικισμού Λογγαί θα κατακλυστεί με την αποπεράτωση του φράγματος Πύλης. Ο οικισμός αυτός θα πρέπει να μεταφερθεί σε νέο οικισμό ο οποίος, σύμφωνα πάντα με την ίδια μελέτη θα χωροθετηθεί βόρεια του σημερινού οικισμού Ροπωτού, στο Νέο Ροπωτό. Στο νέο αυτό οικισμό θα μεταφερθούν και άλλοι οικισμοί που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω γεωλογικής αστάθειας.

3.3.3. Ιστορικά στοιχεία

Η Τοπική Κοινότητα Κοτρώνιου είναι κτισμένη σε τμήμα της περιοχής «Αθηκία χώρα», η οποία κατοικούνταν από την «ευγενέστατη φυλή των Αιθίων», όπως αναφέρει ο γεωγράφος Στράβων. «Δραμίζι», είναι η πρώτη ονομασία του χωριού. Στο βιβλίο του Μητροπολίτη κυρίου Διονυσίου «Αγ. Βησσαρίων Δούσικον» (σελ. 270) αναφέρεται : «Ομολογούμε ημείς η χώρα Δραμίζι γράφουν προς το Μοναστήρι μικροί και μεγάλοι, εστώντας δια πολλά συμβάντα της χώρας, δηλαδή με κακή νόσον λοιμικήν. Και δι' άλλας ανάγκας όπου μας συμβαίνουν, προσκαλέσαμεν την πάντιμον και σεβασμίαν κάραν του Αγ. Βησσαρίωνος δια βοήθειάν μας». Ο τίτλος «χώρα Δραμίζι», όπως αναφέρει ο Αλέξανδρος Χατζηγάκης από το Ασπροπόταμο Πίνδου είναι γραμμένος σε πέτρινη πλάκα που ήταν τοποθετημένη πάνω από την είσοδο του παλαιού ναού και τώρα βρίσκεται σε μια άκρη του προαυλίου του ναού. Στην πλάκα αναγράφεται: «Αρχιεπισκοπής του οσιοτάτου Αρχιμανδρίτου εκ Δουκίσου Κυρίου Κυπριανού και ημών συνδρομητών Αιδεσιμωτάτου Δημητρίου Ιερέως, Νικολάου Κολέτσου, Κωνσταντίνου και των χωριανών της χώρας Δραμίζι εις μνημόσυνον αιώνιον 1863 Ιούν. 10». Εδώ δίδαξε ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Στις 30 Ιουλίου 1821 μετά την επανάσταση των Αγράφων υπό τον Νικόλαο Στουρνάρη, το «Κοτρώνι» κήκε από τους Τούρκους μαζί με την Πύλη και την Ελάτη. Την νεότερη ονομασία, κατ' άλλους, την οφείλει στα πολλά κοτρώνια (βράχους) που έχει, ενώ επικρατέστερη είναι η άποψη ότι του δόθηκε αυτό το όνομα προς τιμήν του Γυμνασιάρχη Παν. Κοτρώνη που ήταν μέλος της επιτροπής μετονομασίας των χωριών της περιοχής (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πύλης, 2019).

Ιστορικού ενδιαφέροντος είναι ακόμη η διαδρομή που έκαναν οι κτηνοτρόφοι της περιοχής με τις οικογένειες τους, με προορισμό τα θερινά βοσκότοια, η λεγόμενη βλαχόστρατα. Η διαδρομή που συμπεριλαμβάνει την περιοχή μελέτης μας είναι αυτή

που ξεκινούσε από τα Τρίκαλα έως το Γαρδίκι και πάλι πίσω. Οι Ασπροποταμίτες Βλάχοι του Γαρδικίου ξεχείμαζαν συνήθως στην πεδινή περιοχή των Τρικάλων. Το ταξίδι για το Γαρδίκι ξεκινούσε στα μέσα Μαΐου και διαρκούσε συνήθως 3 ημέρες, μέσα από μια διαδρομή 70 περίπου χιλιομέτρων και περιλάμβανε δύο διανυκτερεύσεις: στη Πύλη και στο Νεραϊδοχώρι (γέφυρα Αγ. Βησσαρίωνα και Παλιοβετερνίκο). Τα 5.000 περίπου αιγοπρόβατα του χωριού οργανωμένα σε τσελιγκάτα και κοπάδια ανέβαιναν στο χωριό τον Μάιο, διασχίζοντας πανέμορφα τοπία και επέστρεφαν στον κάμπο στα τέλη των φθινοπώρου. Κατά την άνοδο τα τσελιγκάτα ξεκινούσαν αργά το βράδυ (ή νωρίς το πρωί) από τα Τρίκαλα και κάνανε το πρώτο κονάκι (διανυκτέρευση) στη γέφυρα του Αγ. Βησσαρίωνα δίπλα στην Πύλη, πριν αρχίσει ο ανηφορικός δρόμος. Την επόμενη ημέρα, περνούσαν τις πλαγιές του Κόζιακα και κάνανε μεσημεριανή στάση στην Τύρνα (Ελάτη) και από εκεί στο Παλιοβετερνίκο (κοντά στο Νεραϊδοχώρι) για διανυκτέρευση. Εναλλακτικά, η πορεία από την Ελάτη κατευθυνόταν προς τα Περτουλιώτικα λιβάδια και στη συνέχεια στη θέση Παλιοβετερνίκο. Από εκεί υπήρχαν πάλι δύο εναλλακτικές διαδρομές: η μία προς το χωριό Πύρρα και η άλλη ακολουθούσε τη ροή του Καμναϊτικού ποταμού. Και οι δύο διαδρομές κατέληγαν για μεσημεριανό κονάκι (στάση) στη θέση Ασφάκα. Από την Ασφάκα μέχρι το βράδυ η πορεία κατέληγε στο Γαρδίκι. (Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2015)

Εικόνα 21: διαδρομή μετακινούμενων κοπαδιών – βλαχόστρατα
 Πηγή: Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου

3.3.4 Πληθυσμιακά στοιχεία

Το Κοτρώνι ένας από τους δέκα επτά οικισμούς της Δ.Ε Πύλης και ο τρίτος σε μέγεθος πληθυσμού. Αύξησε τον πληθυσμό του την τελευταία 20ετία, συμβάλλοντας στην επιβράδυνση της πληθυσμιακής μείωσης της ΔΕ Πύλης. Προβλέπεται θετική μεταβολή

του πληθυσμού για την περίοδο 2011-2020 της τάξης του 9,9%. Στο Κοτρώνι διαμένουν περίπου 105 οικογένειες.

Ο εποχικός πληθυσμός της περιοχής, σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης τόσο της κατοικισιμότητας όσο και της επισκεψιμότητας του Κοτρωνίου, αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει θετικά την περιοχή με επισκέψεις Σαββατοκύριακου, την περίοδο των Χριστουγέννων και του Πάσχα καθώς και το καλοκαίρι. Ο πληθυσμός αυτός αφορά τους απόδημους οι οποίοι διαθέτουν β' κατοικία στη περιοχή καθώς και τους επισκέπτες της περιοχής.

Οι απόδημοι του Κοτρωνίου βρίσκονται εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας κυρίως στα Τρίκαλα και στην Αθήνα χωρίς να έχουν δημιουργήσει συλλογικότητες. Ένας μικρός αριθμός αποδήμων έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό και βρίσκονται κυρίως στην Γερμανία και σε αυτή την περίπτωση δεν έχουν δημιουργήσει κάποιες συλλογικότητες.

Πίνακας 22: Πληθυσμιακά μεγέθη (1991, 2001, 2011, 2022)

Οικισμοί	Μόνιμος Πληθυσμός				Εποχικός Πληθυσμός			
	1991	2001	ΜΕΡΜ 1991-2001	2011	2022	2001	2011	2022
Πύληη	1.974	1.839	-0.00706	2.307	3.295	400	622	879
Άγιος Βησσαρίων	913	775	-0.01625	658	549	50	57	67
Άγιος Προκάπιος	177	153	-0.01447	132	113			
Κοτρώνιον,το	366	399	0.00867	435	478	50	55	60
Λογγιάει (Τ.Δ.Κοτρωνίου)	148	108	-0.03102	158				
Κάτω Παλαιοκαρυάη	148	161	0.008455	175	192	25	27	30
Άνω Παλαιοκαρυάη	73	121	0.051832	201	350	25	41	72
Μέση Παλαιοκαρυάη	52	75	0.037303	108	162	25	36	54
Πετραχώριον,το	219	220	0.000456	244	274	50	55	62
Ροποτόν,το	410	276	-0.0388	309	349	50	56	63
Νέο Ροποτόν,το					593			76
Άγιος Δημήτριος,ο	105	66	-0.04537	69	73			
Άγιος Ιωάννης,ο	143	101	-0.03417	118	140			
Λογγιάει (Τ.Δ.Ροποτωύ)	87	53	-0.04835	66				
Παναγία,η	125	74	-0.05107	81	89			
Πολυθέα,η	70	40	-0.05442	42	45			
Γασκούσα,η	81	31	-0.09158	87	95			
ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΗΣ	5.091	4.492	-	5.190	6.797	675	949	1363

Πηγή: ΕΣΥΕ

3.3.5.Δημογραφικά στοιχεία

Από τον παρακάτω πίνακα συμπεραίνουμε πως από την μια έχει μειωθεί αρκετά ο αριθμός των απασχολούμενων στον Δήμο Πύλης και πως αναλογικά με τον πληθυσμό του η ομάδα των ανέργων είναι ιδιαίτερα σημαντική. Αυτή η αλλαγή μπορούμε να θεωρήσουμε πως είναι απόρροια της οικονομικής κρίσης που πλήττει το σύνολο της χώρας τα τελευταία χρόνια. Οι απασχολούμενοι στο Κοτρώνι απασχολούνται με την ίδια αναλογία σχεδόν στον πρωτογενή και στον τριτογενή τομέα.

Πίνακας 23: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός.

	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011			ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001		
	ΑΠΑΣΧΟΛΟ ΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟ ΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	3.743	1.139	4.882	5.290	590	5.880
Π.Ε ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	230.405	53.022	283.427	266.460	32.317	298.777
ΧΩΡΑ	3.727.633	859.003	4.586.636	4.102.089	512.410	4.614.499

ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 24: Απασχολούμενοι ανά Τοπική Κοινότητα και τομέα απασχόλησης.

Περιγραφή	Οικονομικά ενεργοί	Απασχολούμενοι	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Ανεργοί
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΗΣ	4882	3743	1100	751	1892	1139
Δ.Ε. ΠΥΛΗΣ	1259	909	203	158	548	350
Τοπική Κοινότητα Πύλης	726	558	63	111	384	168
Τοπική Κοινότητα Αγίου Βησσαρίωνος	222	153	56	14	83	69
Τοπική Κοινότητα Αγίου Προκοπίου	18	12	0	4	8	6
Τοπική Κοινότητα Κοτρωνίου	122	83	40	11	32	39
Τοπική Κοινότητα Παλαιοκαρvas, Πειροχωρίου	67	36	12	8	16	31
Τοπική Κοινότητα Ροπιστού	104	67	32	10	25	37

ΠΗΓΗ:ΕΛΣΤΑΤ

Η ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα φανερώνει ένα γηρασμένο πληθυσμό όπως ήταν αναμενόμενο ως ορεινή κοινότητα. Η ύπαρξη όμως ικανοποιητικού αριθμού ατόμων στις ηλικιακές κατηγορίες 18-30 και 30-60 ετών προδίδει μια τάση διατήρησης του κοινωνικού ιστού.

Πίνακας 25: Ηλικιακές κατηγορίες και επαγγελματική φυσιογνωμία των κατοίκων του Κοτρωνίου

Ηλικιακή κατηγορία	άτομα	ποσοστό	Πληροφορίες για την επαγγελματική τους φυσιογνωμία
0-18 ετών	25	7,9	
18-30 ετών	50	15,9	10 άτομα απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα και οι υπόλοιποι στον τριτογενή.
30-60 ετών	90	28,6	25 άτομα εργάζονται σε δημόσιες υπηρεσίες, 40 άτομα στον πρωτογενή, 17 στον τριτογενή και 8 στον δευτερογενή τομέα
60+ ετών	150	47,6	30 άτομα εργάζονται στον τριτογενή τομέα και οι υπόλοιποι είναι συνταξιούχοι και παράλληλα ανήκουν και στον πρωτογενή τομέα
Σύνολο	315	100,0	

Πηγή: επιτόπια έρευνα

Παρόλη τη τάση συρρίκνωσης και γήρανσης του πληθυσμού του Κοτρωνίου. Η επιτόπια έρευνα έδειξε ότι ο πληθυσμός απασχολείται σε σημαντικό ποσοστό στη γεωργία αξιοποιώντας και συμβάλλοντας στη διαχείριση του χώρου (ικανοποιητική η παρουσία των νέων ηλικιακά ατόμων), σημαντικό ποσοστό κατοίκων του Κοτρωνίου απασχολούνται στο τριτογενή τομέα. Επίσης σημαντική για τη δημογραφική φυσιογνωμία του Κοτρωνίου είναι η πληροφορία ότι 25 άτομα εργάζονται στις δημόσιες υπηρεσίες ενώ διαμένουν στην κοινότητα. Η σημαντική ενασχόληση των κατοίκων στον τριτογενή τομέα και κυρίως τον τουρισμό κυρίαρχη δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή συμβάλλει στην ανάδειξη του ιδιαίτερο φυσικό της περιβάλλον αλλά και την πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του χωριού.

Η ηλικιακή διάρθρωση των γεωργών που εγγράφονται στο ΟΠΕΚΕΠΕ για τη λήψη επιδοτήσεων –ενισχύσεων φανερώνει μια συγκέντρωση των γεωργών στις ηλικίες 40-64 ετών και κυρίως στις 40-54 ετών.

Πίνακας 26: . Ηλικιακή κατανομή αρχηγών εκμεταλλεύσεων στο Κοτρώνι

Ηλικιακή κατηγορία	2011	2014	μεταβολή
<30 ετών	2	0	-100%
30-39 ετών	7	7	0%
40-54 ετών	27	24	-11,1%
55-64 ετών	16	18	12,5%
65-75 ετών	4	2	-50,0%
75+ ετών	9	7	-22,2%

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ 2011, 2014

Το 1/3 των γεωργών, το 2011, απασχολούνται μερικώς στη γεωργία (ασχέτως κλάδου παραγωγής).

Επάγγελμα	2011
Κατά κύριο επάγγελμα γεωργός	30
Ετεροαπασχολούμενος	20
Συνταξιούχος	13
ΔΑ	1

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ 2011

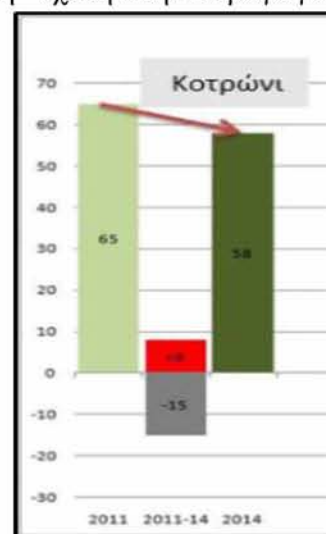
Οι κάτοικοι του Κοτρώνι ιστορικά συνηθίζουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους: σύμφωνα με μαρτυρίες των κατοίκων του χωριού ανέπτυξαν σχέσεις με τους διερχόμενους μετακινούμενους κτηνοτρόφους και δούλευαν κατόπιν συμφωνιών στα κοπάδια αυτών ως βοσκοί. Με βάση τις συμφωνίες αυτές ο βοσκός είχε το δικαίωμα να έχει μαζί του κατά τη καλοκαιρινή διαβίωση και το μικρό κοπάδι της οικογένειάς του. Οι συνεργασίες αυτές μπορεί και να συνεχιζόταν και κατά τη χειμερινή περίοδο στην πεδιάδα (χώρο χειμερινής διαβίωσης του κοπαδιού).

3.3.6 Οικονομία της περιοχής

3.3.6.1: Γεωργία-κτηνοτροφία

Η γεωργία είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την περιοχή λόγω της ύπαρξης αρκετών περιοχών με εύφορα εδάφη και βρίσκεται σε αλληλεξάρτηση με την κτηνοτροφία της περιοχής, δημιουργώντας έτσι μια σοβαρή σχέση στην παραγωγική δομή της τοπικής οικονομίας.

Η οικονομία της κοινότητας Κοτρώνι βασίζεται στην γεωργο-κτηνοτροφική δραστηριότητα, παρ'όλη τη μείωση τόσο των εκμεταλλεύσεων (από 65 το 2011 σε 58 το 2014) όσο και της καλλιεργούμενης έκτασης (από 1.072,61 το 2011 σε 915,5ha το 2014), σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ (2011 & 2014). Η εξέλιξη οφείλεται στην έξοδο 15 εκμεταλλεύσεων κυρίως ηλικιωμένων και την «είσοδο» 8 εκμεταλλεύσεων κυρίως νέων ηλικιακά παραγωγών. Γεγονός το οποίο προσδίδει μια δυναμική στην γεωργική δραστηριότητα.

Εικόνα 27: Εξέλιξη του αριθμού Πεκμεταλλεύσεων 2011-2014. Πηγή: Εργαστήριο Αγροτικού Χωρού

Η κτηνοτροφία είναι σε άμεση αλληλεξάρτηση με την γεωργία, αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους τομείς απασχόλησης της περιοχής και συνεχίζεται να ασκείται με την παραδοσιακή οικογενειακή μορφή ελεύθερας βοσκής. Οι μορφές άσκησης της

κτηνοτροφίας είναι κατά κύριο λόγο η εκτατική που αφορά κυρίως τη νομαδική αιγοπροβατοτροφία και χρησιμοποιεί πρόχειρες κατασκευές για την στέγαση των ζώων με μικρό αριθμό οργανωμένων μονάδων.

Σύμφωνα με τον ΟΠΕΚΕΠΕ η εκτροφή ζώων μεταξύ 2011 και 2014 μειώθηκε σε όλες τις κατηγορίες ζώων με κύρια αυτή των αιγοειδών.

Πίνακας 28: Εξέλιξη του αριθμού ζώων

Κατηγορίες ζώων	2011	2014	μεταβολή
Προβατοειδή	2.390	1847	-22,72%
Αιγοειδή	1.304	841	-35,51%
Βοοειδή	255	239	-6,27%

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ, 2011-2014

2 μονάδες αιγοπροβάτων (261 ζώα 126 ζώα) οι οποίες διαχειμάζουν στους πρόποδες του Κόζιακα (Άγιος Βησσαρίων Πύλης) μετακινούνται κατά την καλοκαιρινή περίοδο στο Κοτρώνι (μετακίνηση μεσαίας απόστασης) προκειμένου να επωφεληθούν της πλούσιας βλάστησης που εκεί διατίθεται.

Εικόνα 3: μετακίνηση ζώων

Η εκτατικής μορφή κτηνοτροφία βασίζεται στην αξιοποίηση της πλούσιας βλάστησης σε όγκο αλλά και ποικιλία χλωρίδας, την οποία διαθέτει η περιοχή. Τα βοοειδή είναι ελευθέρως βοσκή. Η ανάπτυξη του πληθυσμού του λύκου τα τελευταία χρόνια λόγω της προστασίας του επέτρεψε την αναπαραγωγή του και συνέβαλε στη μείωση του αριθμού των ζώων. Οι κτηνοτρόφοι είτε αναγκάζονται να επενδύσουν στη φύλαξη του κοπαδιού και κατά τη βόσκηση (βοσκός ή εκπαιδευμένα σκυλιά ή περιφράξεις) ώστε να συνυπάρξουν με το λύκο. Όπως παρουσιάστηκε σε προηγούμενες παραγράφους ο περιορισμός της βόσκησης περιμετρικά του οικισμού συμβάλλει στην υπερβόσκηση ορισμένων τμημάτων της κοινότητας κυρίως των κοντινών στον οικισμό και σε υποβόσκηση σε άλλα –κυρίως των «καλοκαιρινών» βοσκοτόπων. Με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η λήψη μέτρων υποστήριξης των μέτρων ορθολογικής διαχείρισης αυτών των εκτάσεων.

Αναφορικά με την εμπορία των κτηνοτροφικών προϊόντων, ποσοστό της τάξης του 86% επί της συνολικά παραγόμενης ποσότητας (σχεδόν δηλαδή στο σύνολό της) διατίθεται σε εμπόρους⁴, ενώ το υπόλοιπο είτε προορίζεται για αυτοκατανάλωση είτε πουλιέται από τους ίδιους τους κτηνοτρόφους, κατά τρόπο μη οργανωμένο στο στενό φιλικό τους περιβάλλον (πηγή: ΚΕΝ.Α.ΚΑ.Π.)⁵.

⁴ Η περιοχή των Τρικάλων έχει σημαντική παρουσία τυροκομικών μονάδων οι οποίοι αναζητούν την πρώτη ύλη το γάλα στους κτηνοτρόφους της ορεινής και πεδινής περιοχής.

⁵ Μόλις τα τελευταία 3 έτη, η ν ομοθεσία επιτρέπει την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων σε μικρό εργαστήριο στην κτηνοτροφική μονάδα, δύνοντας τη δυνατότητα στον κτηνοτρόφο να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία στο προϊόν του.

Το κλίμα και η πλούσια βλάστηση συνιστούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την μελισσοκομία⁶, σημαντική δραστηριότητα στο Κοτρώνι και στην ευρύτερη περιοχή. Η αύξηση του πληθυσμού της αρκούδας τα τελευταία έτη ώθησαν τους παραγωγούς στην χρήση ηλεκτρικών καλωδίων για την αποφυγή ζημιών. Η κλιματική αστάθεια συμβάλλει στην ποικιλία της παραγωγικότητας ανά κυψέλη (από 8 Kgr/κυψέλη/έτος έως 30 Kgr/κυψέλη/έτος). Η ύπαρξη μελισσοκομίας στη κοινότητα ενισχύει το χαρακτήρα της υψηλής φυσικής αξίας της δεδομένου ότι η μελισσοκομία αναπτύσσεται σε περιβάλλοντα «καθαρά» όπου δεν χρησιμοποιούνται φυτοπροστατευτικά μέσα ή χρησιμοποιούνται με προσοχή.

Το 91,5 % των καλλιεργούμενων εκτάσεων αφορούν άγονους βοσκότοπους, έπονται οι εκτάσεις σε αγρανάπωση και με καλλιέργεια σιτηρών (παραγωγή σπόρων και σανού) ενώ ελάχιστες εκτάσεις καλλιεργούνται με δένδρα (νωπά φρούτα και ξηροί καρποί) και ακόμη πιο ελάχιστες με νωπά λαχανικά υπαίθρου και πατάτες. Οι πρώτες κατηγορίες αφορούν κυρίως τη στήριξη της τοπικής κτηνοτροφίας είτε μέσω της βόσκησης είτε μέσω της παραγωγής ζωοτροφών ενώ οι δεύτερες (δενδρώνες και κηπευτικά) αφορούν την προμήθεια της τοπικής αγοράς αλλά και της τοπικής τουριστικής αγοράς. Έγινε προσπάθεια ανάπτυξης της καλλιέργειας των αρωματικών φυτών δεδομένης της φήμης των αρωματικών φυτών του Κόζιακα και των απαγορεύσεων για αλόγιστη συλλογή αυτοφυών αρωματικών φυτών. Η καλλιέργεια στο Κοτρώνι είναι κυρίως εντάσσεως εργασίας και όχι κεφαλαίου. Οι ελάχιστες εισροές που χρησιμοποιούνται (λιπάσματα, φυτοπροστατευτικά είδη) συμβάλλουν στην ενίσχυση της πλούσιας βλάστησης (βιοποικιλότητα) και των φυσικών χαρακτηριστικών της περιοχής.

Οι 20 ετεροαπασχολούμενοι αγρότες εργάζονται σε διάφορους τομείς του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και διατηρούν ένα μικρό –μικρομεσαίο κοπάδι το οποίο μπορεί να διαχειριστεί η οικογένεια καθώς και ένα μικρό κήπο ή/και οπωρώνα. Τα προϊόντα της μικρής γεωργίας (δενδρώνα, κήπου) διατίθενται στην τοπική τουριστική αγορά. Σύμφωνα με την επιτόπια έρευνα των γάλλων ερευνητών, οι παραγωγοί αυτοί λόγω του άμεσου κέρδους στοχεύουν στη συνέχιση αυτής της δραστηριότητας και αναζητούν τρόπους ανάπτυξης βραχείων αλυσίδων ώστε να πωλούν νόμιμα.

Ένας κλάδος με σημαντικές προοπτικές αλλά με μικρή δυναμική ακόμη είναι αυτός των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών⁷ στην περιοχή. Στις πλαγιές του Κόζιακα, αυτός ο τύπος παραγωγών αναδεικνύει την πλούσια και ποικίλα βλάστηση της ζώνης. Τύπος παραγωγής ο οποίος δεν απαιτεί υψηλούς κόστους επενδύσεις, αλλά εργατικά χέρια από την άνοιξη έως το φθινόπωρο για τις αγροτικές εργασίες και χώρους εγκατάστασης των ξηραντηρίων και και αποθήκευσης (μπορούν να αξιοποιηθούν παλιά και εγκαταλελημένα κτίρια της περιοχής). Ελάχιστες είναι οι καλλιεργούμενες εκτάσεις με αρωματικά φυτά, κυρίως συλλέγονται από την αυτοφυή βλάστηση της περιοχής-πρακτική η οποία όταν γίνεται με μέτρο συμβάλλει στην ανανέωση αυτού του πόρου.

⁶ η Ελλάδα είναι η τρίτη παραγωγός χώρος μελιού στην Ευρώπη και με καλές προοπτικές λόγω της ποιότητας του τελικού προϊόντος

⁷ Τα αρωματικά –φαρμακευτικά φυτά αναπτύσσονται τόσο παραγωγικά όσο και ερευνητικά στην Ελλάδα, τα τελευταία είκοσι έτη.

Άυλα στοιχεία του πόρου: αρωματικά φυτά

Η γνώση του φυτού και της συλλογής των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών του Κόζιακα αποτελεί ένα άυλο στοιχείο που έχει τις ρίζες του στην πολιτισμική κληρονομιά του τόπου (παραδοσιακές γνώσεις, τεχνογνωσίες και εμπειρία της τοπικής κοινωνίας του Κόζιακα που συνδέονται με τον εντοπισμό, την συλλογή, την επεξεργασία καθώς και την αξιοποίηση των βοτάνων της περιοχής) και αποτελεί στοιχείο το οποίο μπορεί να συμβάλλει στη διακριτότητα του πόρου.⁸ Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι της περιοχής αναγνωρίζουν όχι μόνο τα είδη των βοτάνων αλλά επιζητούν και συγκεκριμένες τοποθεσίες (λιβάδι, κορυφή, ρεματιά) για την συλλογή τους, τις οποίες αποκαλούν με διάφορα τοπωνύμια. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των περιοχών αυτών συμβάλλουν στην ανώτερη ποιότητα των άγριων βοτάνων, ικανά να ανταγωνιστούν τα κοινότυπα βότανα της αγοράς. Οι ντόπιοι κάτοικοι της περιοχής που διακατέχονται από εμπειρία στην συλλογή των βοτάνων αυτών, γνωρίζουν τον κατάλληλο τρόπο με τον οποίο θα περισυλλέξουν τα φυτά αυτά, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητά τους.

Ωστόσο, οι γνώσεις των κατοίκων του Κόζιακα, δεν περιορίζονται μόνο στη διαδικασία συλλογής των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, αλλά επεκτείνονται στις μεθόδους επεξεργασίας τους και στη χρήση τους. Γνωρίζουν διάφορες παραδοσιακές τεχνικές ξήρανσης που εφαρμόζουν ανάλογα με το είδος του αρωματικού φυτού για την επίτευξη της βέλτιστης ποιότητας του τελικού προϊόντος. Οι κάτοικοι της περιοχής γνωρίζοντας τις ιδιότητές τους, χρησιμοποιούν τα βότανα αυτά για διαφορετικές χρήσεις, όπως για τη βελτίωση της υγείας και τη θεραπεία ασθενειών, αλλά και στην μαγειρική ή ακόμη και στον καλλωπισμό. Η αξιοποίησή τους συνδέεται με διάφορες τεχνικές επεξεργασίας που εφαρμόζονται ακολουθώντας ακριβείς δοσολογίες βάσει συνταγών. Οι συνταγές αυτές αποτυπώνουν μια πανάρχαια γνώση που μεταφέρεται προφορικά από τους γηραιότερους στους νεότερους κατοίκους της περιοχής και σχετίζεται τόσο με θεραπευτικές αγωγές, όσο και με την καθημερινή τους χρήση στα νοικοκυριά σαν βότανα ή αρωματικά στην μαγειρική.

3.3.6.2: Βιοτεχνία – εμπορία αγροτικών προϊόντων

Τα βιοτεχνικά προϊόντα που παράγονται και εμπορεύονται είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα που παράγονται, νόμιμα ή/και παράνομα στο σπίτι του παραγωγού. Ως παράδειγμα τέτοιων προϊόντων, που παράγονται στην περιοχή μελέτης μας, είναι όλα τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τα παράγωγά τους, αλλά και τα αρωματικά – φαρμακευτικά φυτά και τα παραπροϊόντα τους (αιθέρια έλαια). Η προβολή και η διαφήμιση αυτών των προϊόντων είναι αυτό που υστερεί και θα πρέπει να αναπτυχθεί μελλοντικά. Οι παραγωγοί θα πρέπει να εκμεταλλευτούν την εξαιρετική ποιότητα των προϊόντων τους, αλλά και τις μεθόδους παραγωγής που χρησιμοποιούν, οι οποίες συνδυάζουν και προβάλλουν άριστα τον τύπο της παραδοσιακής οικογένειας στα πλαίσια ωστόσο της σύγχρονης εποχής. Θα πρέπει να εκμεταλλευτούν καθετί που τους περιβάλλει και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως πηγή ενδιαφέροντος για άλλες

⁸ Εργαστηρίου Αγροτικού Χώρου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας-Αναπτυξιακή Τρικάλων Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. - ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε., 2015, «Διαδρομές και Πολιτισμός της Νομαδικής Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς», στο πλαίσιο του τοπικού προγράμματος προσέγγισης LEADER, Άξονας 4 του ΠΑΑ 2007-2013, Μέτρο 421B «Διακρατική συνεργασία».

ομάδες ατόμων προκειμένου να προσελκύσει το ενδιαφέροντος και κατά συνέπεια να στρέψει την προσοχή τους στα τοπικά παραγόμενα προϊόντα. Ιδιαίτερα για την περιοχή μας, η όλη αυτή προσπάθεια μπορεί να συνοδευτεί και από το σχετικό μύθο που θέλει τον Ασκληπιό, που γεννήθηκε στις όχθες του Ληθαίου, να συλλέγει ιαματικά βότανα από την περιοχή του Κερκέτιου όρους (Κόζιακας). Το έναυσμα για την μελέτη και την περαιτέρω αξιοποίηση αυτού του ιδιότυπου πόρου δόθηκε από το ενδιαφέρον που παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια ο δήμος Τρικκαίων για τα θεραπευτικά φυτά και βότανα που χρησιμοποιούσε και μελετούσε ο Ασκληπιός από τον Κόζιακα, αφού πρόκειται για έναν όρο μεγάλης φυσικής, πολιτισμικής αλλά και οικονομικής σημασίας, που μπορεί να συμβάλει έως και σήμερα στην προβολή, την εξέλιξη, την δημιουργία προϊόντων και περιοχών. Σημαντικό πλεονέκτημα της σκέψης αυτής είναι οι γνώσεις που διαθέτουν οι ντόπιοι οι οποίες δεν περιορίζονται μόνο στην αναγνώριση των φυτών αλλά επεκτείνονται και στην εύρεση συγκεκριμένων τοποθεσιών για την διαλογή τους, με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίσουν βιωσιμότητα τους.

Αξιολογώντας λοιπόν όλα τα παραπάνω και εστιάζοντας στην τοπική Κοινότητα Κοτρωνίου, μπορούμε να επισημάνουμε πως αρκετές από τις δυνατότητες που δύνανται να εφαρμοστούν στους τομείς αυτούς μπορούν να εφαρμοστούν στην περιοχή ή εφαρμόζονται ήδη. Όπως λόγου χάρη για την παραγωγή των γαλακτοκομικών προϊόντων που προαναφέραμε, η τοπική κοινότητα Κοτρωνίου συμμετέχει ενεργά και σημαντικά σε αυτό αφού όλοι οι κτηνοτρόφοι του χωριού παράγουν γαλακτοκομικά προϊόντα είτε για προσωπική χρήση είτε τα πουλούν σε γαλακτοκομικές βιομηχανίες είτε τα πουλούν οι ίδιοι ως ιδιώτες επιχειρηματίες. Μάλιστα αξίζει να σημειωθεί πως τα προϊόντα που παράγουν μεγαλύτερες βιομηχανίες, που ωστόσο έχουν την έδρα τους στην ευρύτερη περιοχή των Τρικάλων, με πρώτη ύλη από παραγωγούς το χωριού, σημειώνουν μεγάλα ποσοστά κατανάλωσης και διατίθενται και στο εξωτερικό. Αναφορικά να πούμε πως η διάθεση της πρώτης ύλης για την επεξεργασία και την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων γίνεται από τους κτηνοτρόφους της περιοχής στις βιομηχανίες με ονομασίες LA FARM ΑΕ, ΤΥΡΑΣ, ΟΛΥΜΠΙΟΣ, ΤΡΙΚΚΗ ΑΕ.

Επιπρόσθετα στην περιοχή παράγεται και συλλέγεται ένα μεγάλο μέρος των αρωματικών φυτών και βοτάνων που προαναφέρομαι. Συγκεκριμένα στην κοινότητα Κοτρωνίου λειτουργεί μια βιοτεχνική μονάδα που συμβάλει στην παραγωγή αυτών των προϊόντων με ονομασία προϊόντων 'ΚΟΖΙΑΚΑΣ'. Πρόκειται για μια οικογενειακή επιχείρηση που απασχολεί περίπου πέντε άτομα, όσο και τα μέλη της οικογενείας, αλλά και κατά καιρούς εργάζονται σε αυτήν και άλλα άτομα από το χωριό, ανάλογα με την ζήτηση των προϊόντων. Η επιχείρηση αυτή παράγει κυρίως βότανα και αρωματικά φυτά, καθώς και προϊόντα που προκύπτουν από την επεξεργασία αυτών αλλά και μέλι. Βέβαια στην κοινότητα και άλλοι ασχολούνται με την συλλογή και την επεξεργασία αρωματικών φυτών και βοτάνων αλλά τα ποσοστά παραγωγής τους είναι μικρότερα και συνήθως προορίζονται για προσωπική χρήση ή πώληση σε περιορισμένο αριθμό ατόμων καθώς η παραγωγή δεν τους επιτρέπει την περαιτέρω εξάπλωση.

Στόχος των τοπικών αυτών μονάδων είναι η ακολουθία μιας στρατηγικής η οποία θα οδηγήσει, μέσω των κατάλληλων δράσεων και ενεργειών, στην ανάπτυξη μιας ισχυρής

επωνυμίας (brand name) για το τελικό παραγόμενο προϊόν, που θα εστιάζει στις σύγχρονες σκέψεις του καταναλωτή, για οικολογικές επιλογές τροφίμων και άλλα. Μέσω της ενέργειας αυτής επιτυγχάνεται η ενίσχυση της ιδιαιτερότητας του τελικού προϊόντος, λαμβάνοντας προστιθέμενη αξία, ως ένα επιπλέον πλεόνασμα της εγγενούς αξίας του προϊόντος (D. Barjolle, 2013).

Άρα για το σύνολο της ευρύτερης περιοχής μελέτης εκείνο που προέχει είναι η εφαρμογή πολιτικών εκ βάθρων εκσυγχρονισμού των κλάδων, έτσι ώστε να γίνει πιο εύκολη η είσοδος νέων ατόμων στον κλάδο και να βελτιωθεί η παραγωγικότητα αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων αλλά και η ανταγωνιστικότητα, βελτιώνοντας έτσι την ποιότητα των προϊόντων.

3.3.6.3 Τουρισμός

Το Κοτρώνι εντάσσεται στις ορεινές περιοχές σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, και μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια περιοχή με μειονεκτικά χαρακτηριστικά και κυρίαρχες χρήσεις άλλες από τον τουρισμό, αφού ο τουρισμός είναι κυρίως εποχιακός. Ωστόσο παρουσιάζει περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Ως οικισμός βρίσκεται τοποθετημένο πολύ κοντά στο κύριο οδικό άξονα της κοιλάδας της Ελάτης, έως το 1960, ο οποίος αποτελούσε σημαντικό άξονα (βλαχόστρατα) της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Σήμερα ο ίδιος άξονας εξυπηρετεί τον τουρισμό κυρίως το χειμερινό τουρισμό που ανθεί στην περιοχή, λόγω του χιονοδρομικού του Περτουλίου (από το 1980). Παρόλο που η περιοχή παρουσιάζει μια στροφή προς τον τουρισμό διαθέτει πόρους και περιοχές ανεκμετάλλευτους. Το δάσος συνεχίζει να διεισδύει στις γεωργικές εκτάσεις ενώ η κτηνοτροφία περιορίζεται χωρικά συνεχώς.

Ένας τρόπος να αναδειχθεί ο τουρισμός στην περιοχή, εφόσον δεν είναι η κυρίαρχη πηγή εισοδημάτων των κατοίκων της περιοχής, αλλά κι η κυρίαρχη χρήση της, είναι να αναδείξουμε όσο το δυνατόν τα φυσικά, ιστορικά, αρχιτεκτονικά σημεία του χώρου με «ιδιαιτέρα» χαρακτηριστικά». Σπουδαία ιστορικά και αρχιτεκτονικά σημεία στην περιοχή μελέτης είναι οικοδομήματα του προηγούμενου αιώνα 1830 – 1860. Μεταξύ αυτών, το εξωκλήσι της Αγ. Παρασκευής που βρίσκεται στην είσοδο του χωριού και χτίστηκε το 1858, το εξωκλήσι του Αγ. Αθανασίου που βρίσκεται ανατολικά του χωριού και χτίστηκε το 1891, οι εικόνες του Τέμπλου, έργα του αγιογράφου Ιωάννη Παντοστόπουλου το 1895 (επιχειρησιακό πρόγραμμα Πύλης 2014-2019). Επιπρόσθετα προτείνεται η κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού) και περιβαλλοντικών υποδομών αλλά και η δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης (Eco Management and Audit Scheme EMAS). Επίσης ιδιαίτερα σημαντικό σε τέτοιες περιοχές που βρίσκονται σε πλούσιο φυσικό περιβάλλον είναι η αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον με την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού,

πολιτιστικού τουρισμού, γεωτουρισμό, κ.α.). Σε αυτό μπορεί να συμβάλουν και διάφορα προγράμματα στήριξης, αγροτικών δραστηριοτήτων κυρίως, φιλικών προς το περιβάλλον πάντοτε. Προγράμματα⁹ που να προωθούν την ολοκληρωμένη ή την βιολογική γεωργία, την ανάδειξη και την παραγωγή προϊόντων προέλευσης, κι όλα αυτά μέσω παραδοσιακών τεχνικών.

Ένα άλλο στοιχείο που μπορούμε να αξιοποιήσουμε για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή είναι η τοποθεσία της. Πρόκειται για μια ορεινή περιοχή και αυτό της αποδίδει κάποια πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα συγκριτικά με άλλες. Η βασική κατεύθυνση τουριστικής αξιοποίησης του ορεινού χώρου συνίσταται στη μέριμνα για την προστασία αναβάθμιση και ανάδειξη επιλεγμένων πόρων του, που ενδιαφέρουν τον τουρισμό, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, τη συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων, την αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών και την προβολή των προορισμών.

Το συγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο δίνει ανάλογες κατευθύνσεις και για αυτού του είδους τις περιοχές. Κατευθύνσεις οι οποίες σχετίζονται με την διατήρηση της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, με μέτρα ωστόσο πρόληψης των κινδύνων υποβάθμισής τους. Σημαντικό ρόλο έχουν επίσης τα μέτρα τα οποία θα ληφθούν για την όσο το δυνατόν καλύτερη ενσωμάτωση άλλων δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορούν με τα κατάλληλα πλαίσια, ρυθμίσεις και προϋποθέσεις να αλληλοσυμπληρώνονται με την τουριστική δραστηριότητα.

Οι κάτοικοι της περιοχής μελέτης έχουν εκμεταλλευτεί σε ένα μεγάλο βαθμό τα ευνοϊκά αυτά χαρακτηριστικά της περιοχής τους, προς όφελος τους επενδύοντας αρκετά στον τομέα του τουρισμού. Στην Τοπική Κοινότητα Κοτρωνίου πλέον υπάρχουν τρεις ξενοδοχειακές μονάδες, με περίπου δέκα κλίνες η κάθε μια, οι οποίες λειτουργούν κατά κύριο λόγο τους χειμερινούς μήνες, αφού τότε είναι η εποχή που αρκετοί τουρίστες αναζητούν καταφύγιο σε ορεινές περιοχές, ιδιαίτερα ευνοϊκές τόσο από την φυσική τους ομορφιά, η Τοπική κοινότητα Κοτρωνίου να τονιστεί πως απέχει μόλις 19 χιλιόμετρα από το χιονοδρομικό κέντρο του Περτουλίου, όπου είναι τόπος αναψυχής χιονοδρομικού τουρισμού. Ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων είναι διαρκείς, με μέριμνα ωστόσο πάντα την προστασία του περιβάλλοντος και τον περιορισμό των επιπτώσεων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Τόσο η περιοχή που βρίσκονται οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις όσο και η περιοχή μελέτης μας, αλλά και γενικότερα η ευρύτερη περιοχή είναι πολύ εύκολα προσβάσιμη με τις μεταφορικές υποδομές να χαρακτηρίζονται ως 'καλής κατάστασης'.

Επιπλέον στον οικισμό Κοτρώνι υπάρχουν δύο χώροι εστίασης, που είναι σε λειτουργία όλες τις ημέρες του χρόνου, στους οποίους οι επισκέπτες μπορούν να γευτούν τα παραδοσιακά εδέσματα. Ακόμη στο χωριό υπάρχει και το παραδοσιακό καφενείο το οποίο αποτελεί χώρο συνάθροισης κατά κύριο λόγο των ντόπιων.

⁹ Τέτοια προγράμματα θα πρέπει να στηρίζονται από τους πολιτικούς φορείς και να ενισχύονται και να προσεγγίζονται με βάση τις διευρωπαϊκές τάσεις. Τέτοια προγράμματα υπάρχουν και θα αναλυθούν εν συνεχεία εκτενέστερα, αφού η προώθηση της ολοκληρωμένης γεωργίας είναι κυρίαρχος στόχος τόσο του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, όσο και της μελέτης μας

Εκτός από τις εγκαταστάσεις και τις υποδομές οι οποίες υπάρχουν και χαρακτηρίζονται ως 'καλής κατάστασης', χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει πως δεν χρίζουν βελτίωσης, κυρίως με το πέρασ του χρόνου, αξίζει να αναφερθούμε στα κίνητρα, στους λόγους δηλαδή που θα κάνουν κάποιον να επισκεφτεί την περιοχή μελέτης μας.

Ο πρωταρχικός λόγος επίσκεψης του οικισμού είναι η τοποθεσία του αλλά και η φυσική ομορφιά που το περιβάλλει. Ο οικισμός βρίσκεται στις παρυφές του όρους Κόζιακα (χαρακτηρισμένη περιοχή, ως περιοχή NATURA 2000) με αποτέλεσμα το φυσικό τοπίο, η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής να εγείρουν το ενδιαφέρον κάθε επισκέπτη. Επίσης μέσω της αξιοποίησης των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού, κ.α.) έχουν δημιουργηθεί δίκτυα μονοπατιών (εθνικών, ευρωπαϊκών) και διαδρομών («δρόμοι» αμπέλου, κρεμμυδιού, κ.α.) περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης. Δίνοντας έτσι την δυνατότητα ανάπτυξης και άλλων ειδικών μορφών τουρισμού, εκτός από τον χιονοδρομικό τουρισμό που προαναφέραμε. Όπως είναι ο Τουρισμός φύσης (οικοτουρισμός – αγροτουρισμός) που αναπτύσσεται στον ορεινό χώρο και σε ενδιαφέρουσες περιβαλλοντικά περιοχές όπως περιοχές του δικτύου Φύση (NATURA) 2000, και Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλους (Τ.Ι.Φ.Κ.), δάση καθώς και σε περιοχές του αγροτικού χώρου που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον τουρισμό. Αλλά και Αθλητικές δραστηριότητες του ορεινού χώρου που συμβάλουν στην προώθηση δράσεων που αφορούν στην ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων (σπορ) του ορεινού χώρου (π.χ. ορειβασία, αναρρίχηση, αλεξίπτωτο πλαγιάς).

Όλα αυτά βέβαια με κύριο γνώμονα την διατήρηση και την ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και του τοπίου, αλλά και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που είτε σχετίζονται με τις κλιματικές αλλαγές είτε είναι απόρροια των αποφάσεων και πράξεων μας, που ως πρωταρχικό στόχο είχαν την επίτευξη ενός αειφόρου τουρισμού που θα συνέβαλε δραστικά σε τομείς όπως η απασχόληση και η ανάπτυξη.

Σύμφωνα με την μεταπτυχιακή εργασία της κας Τζανή (2016) στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader, έχει δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο δίκτυο ορειβατικών μονοπατιών στον Κόζιακα κατά μήκος της κορυφογραμμής από την Πύλη ως την Καλαμπάκα, μεταξύ των οποίων διέρχεται και το Ευρωπαϊκό μονοπάτι υπερσυννοριακών διαδρομών E4. Το δίκτυο των μονοπατιών έχει σηματοδοτηθεί και σε κάποια σημεία του βουνού έχουν κατασκευαστεί όμορφα κιόσκια για τους ορειβάτες

Εικόνα 29: Καταφύγιο στην τοποθεσία «Μπακόλα» του Κόζιακα. Πηγή: <http://pindos.blogspot.gr/> - Τζανη, 2017

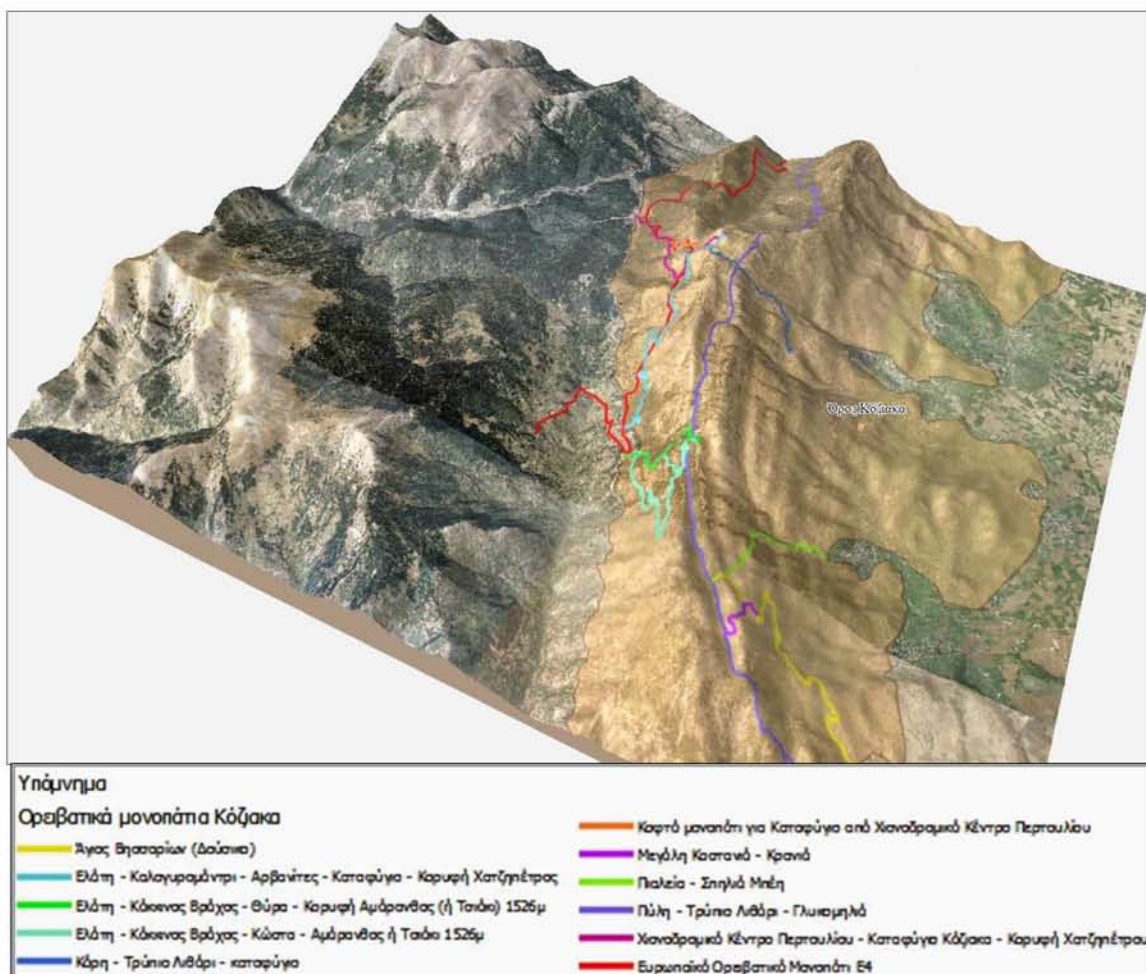

Εικόνα 30: Άποψη της Ελεγχόμενης Κινηγητικής Περιοχής στον Κόζιακα. Πηγή: <http://pindos.blogspot.gr/> Τζανη, 2017

επισκέπτες. Λίγο κάτω από την κορυφή Χατζηπέτρου ή Ασραπή (1901 μ.) στους πρόποδες αυτής και στην τοποθεσία «Μπακόλα» βρίσκεται το καταφύγιο του Κόζιακα όπου κανείς μπορεί να διανυκτερεύσει.¹⁰

¹⁰ Στοιχεία ανακτήθηκαν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου Πύλης, περιόδου 2014-2019.

Εικόνα 31: Ορειβατικά μονοπάτια Κόζιακα. Πηγή: <http://pindos.blogspot.gr/> - Τζανη, 2017

3.3.7 Φυσικοί πόροι προστατευόμενες περιοχές¹¹

Η κτηματική έκταση του Κοτρωνίου εντάσσεται σε μεγάλο ποσοστό στο οικοσύστημα του Κερκέτιου Όρους (Κόζιακας), ένα από τα σημαντικότερα οικοσυστήματα της Ελλάδος, το οποίο έχει ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000¹² και η περιοχή έχει ενταχθεί ως «Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) με κωδικό GR 1440002 και συνολική έκταση 50.431,17 ha. Τμήμα της παραπάνω περιοχής, αποτελεί τις κορυφές του όρους Κόζιακα, πρόκειται για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Ορνιθοπανίδας με κωδικό GR 1440006 και έκταση 19.726,47 ha.

¹¹ Οι πληροφορίες αυτής της ενότητας αντλήθηκαν από τη μεταπτυχιακή διατριβή της κας Τζανής Αναστασίας 2016, *Κατασκευή του εδαφικού πόρου των αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών του Ασκληπιού στην περιοχή του Κόζιακα.*

¹² Σύμφωνα με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών με στόχο να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διατήρησή τους. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ.

Επιπρόσθετα, ακόμα ένα τμήμα της περιοχής Natura 2000, ΕΖΔ με κωδικό GR 1440002 συνολικής εκτάσεως 48.360 εκταρίων αποτελεί Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή (ΕΚΠ) (ΦΕΚ 527/Β/17-8-1992) τη διοίκηση και τη διαχείριση της οποίας έχει το Δασαρχείο Τρικάλων. Η ΕΚΠ είναι μία προστατευόμενη περιοχή επαρκώς οριοθετημένη και καθορισμένη με πινακίδες σήμανσης και χαρακτηριστικά φυσικά όρια, όπως κορυφογραμμές, ποτάμια, ρέματα και δρόμους (βλέπε χάρτη 10).

Εντός της ελεγχόμενης κυνηγετικής περιοχής ζουν διάφορα θηραματικά είδη¹³, ενδημικά και αποδημητικά, των οποίων το κυνήγι επιτρέπεται σε κυνηγούς κατόπιν ειδικής άδειας από το Δασαρχείο Τρικάλων. Στην ειδική άδεια, ορίζονται τα επιτρεπόμενα είδη και ο αριθμός των θηραμάτων, οι επιτρεπόμενες ημέρες κυνηγιού καθώς και το πλήθος των ομάδων των κυνηγών.

Οι προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 του Κόζιακα (GR 1440002) και οι κορυφές του όρους Κόζιακα (GR 1440006) δεν ανήκουν στις περιοχές που διέπονται από καθεστώς προστασίας και διαχείρισης σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 3937/11, περί «Διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 60/Α/31-03-2011). Για τις περιοχές αυτές οι χρήσεις γης ρυθμίζονται με ειδική Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) ή Προεδρικό Διάταγμα (κατ' εξουσιοδότηση του Ν 3937/11 ή του Ν 1650/86).

Πίνακας 32: Προστατευόμενες περιοχές στον Κόζιακα

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
1	GR 1440002	ΕΖΔ	Κερκέτιο Όρος	50.431,17
2	GR 1440006	ΖΕΠ	Κορυφές Όρους Κόζιακα	19.726,47
3	—	ΕΚΠ	Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή	48.360

Πηγή: <http://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT3011037>

* Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη. Ιδία επεξεργασία

¹³ Τα κύρια θηράματα που συναντώνται στην Ελεγχόμενη Κυνηγετική Περιοχή Κόζιακα, από την κατηγορία των πτηνών, είναι ο φασιανός (*Phasianus colchicus*), η μπεκάτσα (*Scolopax rusticola*), ο κότσυφας (*Turdus merula*), η τσίγλα (*Turdus philomelos*), η πετροπέρδικα (*Alectoris graeca*) και διάφορα περιστεροειδή. Από την κατηγορία των θηλαστικών απαντώνται ο λαγός (*Lepus europeus*), το αγριογούρουνο (*Sus scrofa*), το αγριόγυδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*) και το κόκκινο ελάφι (*Cervus elaphus*). (Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη του έργου «Προστασία και διαχείριση του ορεινού οικοσυστήματος Ασπροποτάμου-Κόζιακα Ν. Τρικάλων»)

Χάρτης 33: Προστατευόμενες περιοχές στην περιοχή του Κόζιακα. Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.3.8 Τοπία¹⁴

Τα τοπία που δημιουργούνται στην περιοχή του Κόζιακα είναι απaráμιλλης ομορφιάς. Εντυπωσιακές είναι οι εναλλαγές που παρουσιάζουν μεταξύ των απόκρημνων χαραδρών με τις ράχες, τα δάση ελάτης με τις γυμνές βραχώδεις κορυφές του Κόζιακα, τα πολλά νερά και τα παραποτάμια δάση. Αξιόλογη είναι η θέα από τις κορυφές του βουνού, που κανείς μπορεί να αντικρύσει τον απέραντο κάμπο της Θεσσαλίας. Δικαίως η οροσειρά του Κόζιακα ονομάζεται το «μπαλκόνι» της θεσσαλικής πεδιάδας, αντικρίζοντας την ανατολή.

Τα κύρια χαρακτηριστικά που συνθέτουν τα τοπία είναι οι εναλλαγές στο ανάγλυφο, τα ρέματα, οι φυσικές πηγές και τα ποτάμια, καθώς και η μεγάλη ποικιλία στους τύπους βλάστησης που προκύπτει τόσο από τα φυσιογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής, όσο και από την ανθρώπινη επίδραση. Τα αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή του Κόζιακα μέρος των τοπίων αυτών, όπως το φαρμακοτριβείο στην Πιαλεία Τρικάλων μαρτυρούν έναν πολιτισμό που διαμορφώθηκε πριν από χιλιάδες χρόνια, γνωρίζοντας την άνθηση της ιατρικής μέσα από το έργο του Ασκληπιού, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση τοπίων υψηλής πολιτιστικής και φυσικής αξίας.

Η εκλεκτή και ποικίλη χλωρίδα με έμφαση στα αρωματικά και θεραπευτικά φυτά

¹⁴ Οι πληροφορίες αυτής της ενότητας αντλήθηκαν από τη μεταπτυχιακή διατριβή της κας Τζανής Αναστασίας 2016, *Κατασκευή του εδαφικού πόρου των αρωματικών – φαρμακευτικών φυτών του Ασκληπιού στην περιοχή του Κόζιακα*.

αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των τοπίων που δημιουργούνται στον Κόζιακα. Μερικά εκ των οποίων, όπως η ρίγανη, το τσάι του βουνού, η μέντα, το μελισσόχορτο, το φασκόμηλο, το θυμάρι, ο άγριος δυόσμος αναδύονται ανάμεσα από βράχια, δέντρα, θάμνους και πόες, συνθέτοντας τοπία ιδιαίτερης αισθητικής αξίας με τα φυλλώματα, τα άνθη τους, τα χρώματά τους, τις δομές τους και τα αρώματά τους.

Η μακρόχρονη χρήση της περιοχής από τον άνθρωπο έχει συμβάλει στη διαμόρφωση μιας ποικιλομορφίας τοπίων αγροοικολογικού χαρακτήρα με εναλλαγές που δημιουργούνται ανάμεσα στις φυσικές διαπλάσεις και εκείνα που προκύπτουν από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως τις αγροτικές εκτάσεις με τις εκτατικές καλλιέργειες, τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις και τους βοσκοτόπους. Τα βότανα της αρχαιότητας προσαρμόζονται πλέον στις νέες περιβαλλοντικές συνθήκες, όπου αναπτύσσονται σε διαφορετικά ενδιαιτήματα.

Ως εκ τούτου, τα τοπία στον Κόζιακα, αντικατοπτρίζουν έναν πολιτισμό από την αρχαιότητα και συνδέονται με την απτή πραγματικότητα μέσω των φυσικών υλικών στοιχείων που τα συνθέτουν, όπως τα αρωματικά και θεραπευτικά βότανα της περιοχής.

3.3.9 Προοπτικές εξέλιξης της περιοχής

Το Κοτρώνι αντιστοιχεί σε ένα αγροτικό τοπίο που διατηρεί την σημαντική ορεινή βιοποικιλότητά του και μπορεί να υποστηρίξει τα υψηλής φυσικής αξίας χαρακτηριστικά του μέσα από την υποστήριξη γεωργικών συστημάτων που διατηρούν τον τόπο, όπως το εκτατικό σύστημα εκτροφής των ζώων, η μελισσοκομία και η καλλιέργεια αρωματικών φυτών.

Η τιμή τόσο των φυτικών όσο και των ζωικών προϊόντων διαμορφώνονται σύμφωνα με τα κριτήρια της μαζικής παραγωγής μη αναγνωρίζοντας κανένα στοιχείο ποιότητας που διαθέτουν τα προϊόντα του Κοτρωνιού (μειωμένες εισροές στο τελικό προϊόν άρα λιγότερο επιβαρυνόμενο προϊόν.)

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Κοτρωνιού που εν δυνάμει συμμετέχουν στην ανάπτυξη του τόπου είναι:

- Οι πολυάριθμες βουνοκορφές και κυρίως αυτή του Κόζιακα.
- Περιοχές ειδικής προστασίας
- Τα τοπία
- Η Γεωμορφολογία- Γεωλογία
- Το κλίμα
- Η βλάστηση
- Η πανίδα
- Η χλωρίδα

- Καλλιέργειες των αρωματικών και θεραπευτικών φυτών

Ωστόσο το Κοτρώνι προκειμένου να αναπτυχθεί βασιζόμενο στους πόρους του πρέπει να διαγνώσει την ικανότητα των δρώντων του να κατασκευάσουν ιδιότυπους εδαφικούς πόρους άρρηκτα συνδεδεμένους με τον χώρο. Αυτό ενισχύεται με την ενσωμάτωση σε αυτούς ιδιότυπα στοιχεία, υλικά ή άυλα, από την φυσική, ιστορική, πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, προσδίδοντας έτσι μια ισχυρή ταυτότητα στο προϊόν αυτό.

Για την αποτελεσματικότητα των ανωτέρω δράσεων, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη περιοχών της υπαίθρου κρίνεται αναγκαία η προσαρμογή των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων. Μια τέτοιου είδους στρατηγική θα συμβάλλει στην ιδιοτυποποίηση και αξιοποίηση των τοπικών πόρων μιας εδαφικής περιοχής, μέσω συγκεκριμένων διαδικασιών, από την ίδια την τοπική κοινωνία. (Γούσιος Δ.– Μαρδάκης Πρ.– Γάκη Δ.– Φαρασλής Ι., 2010).

Κεφάλαιο 4: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ανάπτυξη μιας περιοχής μέσω των πόρων της προϋποθέτει την συνεργασία των μελών ενός τοπικού συστήματος δρώντων. Οι δρώντες αυτοί μπορεί να είναι τοπικοί φορείς, όπως αυτοδιοικητικοί φορείς και αναπτυξιακές εταιρίες, συλλογικές οργανώσεις όπως ομάδες παραγωγών, συνεταιρισμοί, καθώς και όλοι όσοι συμμετέχουν στην αλυσίδα παραγωγής των ιδιότυπων προϊόντων και επιπλέον αυτοί που υποστηρίζουν και συντονίζουν τις δράσεις στο τοπικό παραγωγικό σύστημα από το χώρο των επιστημονικών ιδρυμάτων. Η επίτευξη της συνεργασίας αυτής προϋποθέτει έναν επιτυχή συντονισμό όλων των τοπικών δρώντων που επέρχεται αξιοποιώντας μια κοινή θεσμική, χωρική και οργανωτική εγγύτητα (Δ. Γούσιος 2013).

4.1 Φορείς που εμπλέκονται και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της περιοχής

α) φορείς της Κοινότητας Κοτρώνι

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται όσοι έχουν φύγει ή όχι από το χωριό, όμως είναι στενά συνδεδεμένοι με αυτό και γι'αυτό συμβάλλουν στις διαφορες δράσεις που λαμβάνουν χώρα προκειμένου να εξελιχθεί, να αναπτυχθεί και να συνεχίσει να είναι ένας τόπος γεμάτος ζωντάνια. Σημαντική είναι η δράση του πολιτιστικού συλλόγου Κοτρωνίου¹⁵ που διοργανώνει δράσεις συνένευσης, προβολής και ανάπτυξης του τόπου. Μια από αυτές είναι και η ετήσια γιορτή στις 26 Ιουλίου και στις 8 Σεπτεμβρίου. Αξιόλογη επίσης είναι συνδρομή όσων κατάγονται από το χωριό και είναι μέλη σε άλλους συλλόγους πολιτιστικούς ή αθλητικούς, όπως είναι ο ορειβατικός σύλλογος Πύλης και ο αθλητικός σύλλογος Πορταϊκού, μέσω των οποίων ενημερώνονται και μπορούν είτε να εκτίνουν τις δράσεις των συλλόγων που συμμετέχουν και στην περιοχή,

¹⁵ Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κοτρωνίου διοργανώνει εορτασμούς, εκδρομές και διάφορες δράσεις ανάπτυξης. (<https://dimospylis.gr/to-dimotiko-theatro-trikalon-sto-kotroni/> και <https://el-gr.facebook.com/kotroniou/>)

είτε να ενημερωθούν, να αποκτήσουν τα κατάλληλα εφόδια και έπειτα να αναπτύξουν οι ίδιοι ανάλογες δράσεις στην περιοχή. Επιπλέον μέσω των τοπικών φορέων προτείνεται να προωθηθούν υπηρεσίες και δράσεις σχεδιασμού που καθορίζονται και αναλύονται στο Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο Θεσσαλίας και στα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

β) φορείς τοπικοί

❖ Δήμος Πύλης

Σημαντική είναι η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης, κι συγκεκριμένα του Δήμου Πύλης ο οποίος προσπαθεί συνεχώς να δημιουργήσει δράσεις οι οποίες θα προβάλλουν, θα αναπτύξουν και θα προσδώσουν ένα χαρακτήρα στην περιοχή. Όπως είναι οι ποδηλατικοί αγώνες, οι οποίοι ενισχύουν το αθλητικό ιδεώδες και ενδυναμώνουν τις σχέσεις των ατόμων με τη φύση, αλλά και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως αυτή προς τιμήν της απελευθέρωσης της Πύλης, ενισχύοντας έτσι την παράδοση. Όλες αυτές οι δράσεις προβάλλονται και γνωστοποιούνται στο ευρύ κοινό μέσω της e-trikalala ΑΕ. Τα έργα της e-trikalala αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο εφαρμογών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (ΤΠΕ), οι οποίες είναι εστιασμένες στις ανάγκες μιας μεσαίου μεγέθους πόλης όπως τα Τρίκαλα. Η ομάδα του e-trikalala βασιζόμενη στη νέα ευρυζωνική πραγματικότητα δημιουργεί και ολοκληρώνει ψηφιακά έργα και προηγμένες ευρυζωνικές υπηρεσίες, προς όφελος του πολίτη.

Στην ανάπτυξη της κοινότητας πρωταρχικό ρόλο έχουν οι τοπικοί πολιτικοί φορείς, το δημοτικό συμβούλιο Πύλης και το δημοτικό συμβούλιο της τοπικής Κοινότητας Κοτρωνίου που απαρτίζεται από 5 μέλη έπειτα από τις τελευταίες δημοτικές εκλογές. Η δράση τους στηρίζεται στην εύρεση και την εφαρμογή δράσεων και μέτρων τα οποία προβλέπονται αρχικά από Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο Θεσσαλίας και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ο δήμος συνεχώς διοργανώνει επίσης πολιτιστικές και αθλητικές δράσεις με σκοπό την ανάπτυξη, την προβολή της περιοχής. Τέτοιες είναι:

- οι εορταστικές εκδηλώσεις (π.χ δράσεις και δρώμενα για την απελευθέρωση της Πύλης)
- οι θρησκευτικές εκδηλώσεις (πανηγύρια),
- αθλητικές εκδηλώσεις:
 - ✓ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΙΠΠΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ. Ο Ιππικός Σύλλογος Τρικάλων ΒΟΥΚΕΦΑΛΑΣ υπόσχεται βόλτες στο δάσος, υπόσχεται διασκέδαση, υπόσχεται γνωριμία με το ΑΛΟΓΟ.
 - ✓ Ποδηλατικές διαδρομές. (<https://www.mbike.gr/%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CF%80%CF%8C%CF%81%CF%84%CE%B1%CF%82-2018/>, ξεκίνησε από πέρυσι και συνεχίστηκε και φέτος. Τείνει να γίνει θεσμός.)

❖ Άλλοι σύλλογοι

Στην ευρύτερη περιοχή δραστηριοποιούνται όμιλοι και σύλλογοι στους οποίους συμμετέχουν άτομα από το Κοτρώνι. Οι Φορείς αυτοί είναι:

- Ορειβατικού Περιηγητικού Ομίλου Πύλης (Ο.Π.Ο.Π.)
<http://www.opopilis.gr/> ,
<http://trikalasport.gr/new/%CE%B2%CE%BB%CE%B1%CF%87%CF%8C%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%80%CF%8D%CE%BB%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CF%84%CF%81%CF%8E%CE%BD%CE%B9-16112014/>
- Σύλλογος Ορειβασίας Χιονοδρομίας Ν. Τρικάλων <http://www.soxt.gr/>

❖ Αναπτυξιακή Τρικάλων -KENAKΑΠ ΑΕ

Η τοπική Αναπτυξιακή Εταιρεία (KENAKΑΠ)¹⁶, μέσω των πρωτοβουλιών και των ευρωπαϊκών προγραμμάτων που υλοποιεί στην περιοχή ευαισθητοποιεί τον τοπικό πληθυσμό σε ζητήματα επενδύσεων στον αγροτικό χώρο, και τον κινητοποιεί στην προσπάθεια ανάπτυξης επενδυτικών δράσεων στον τουριστικό τομέα και στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων. Αποτέλεσμα αυτής της κινητοποίησης είναι οι επιχειρήσεις στο τουρισμό και στη μεταποίηση.

❖ Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, περιοχής Αχελώου, Αγράφων και Μετεώρων

Το Εθνικό Πάρκο είναι ο επίσημος διαχειριστής όλων των προστατευόμενων περιοχών Natura και μέσα από τις δράσεις του συμβάλλει στην ανάπτυξη της βιοποικιλότητας της περιοχής (χλωρίδα και πανίδα). Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκεται εγκατεστημένο και Περιβαλλοντικό Κέντρο Εκπαίδευσης το οποίο συμβάλλει στην εκπαίδευση κυρίως μαθητικού πληθυσμού σε ζητήματα βιοποικιλότητας της περιοχής.

4.2 Αναπτυξιακά προγράμματα

Μέσα από τη δράση των παραπάνω αναπτυξιακών και αυτοδιοικητικών φορέων και του μόνιμου πληθυσμού υλοποιήθηκαν στο Κοτρώνι και στην ευρύτερη περιοχή πληθώρα δράσεων (Παράρτημα 1) μέσω των προγραμμάτων LEADER, ΟΠΑΑΧ¹⁷, καθώς και των προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Οι δράσεις αυτές συμβάλουν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος ανάπτυξης των τοπικών πόρων της περιοχής και ιδιαίτερα της διαφοροποίησης του τοπικού προϊόντος. Έχουν πραγματοποιηθεί δράσεις τόσο στο βιοτεχνικό τομέα όσο και κυρίως στο τουριστικό τομέα. Το Κοτρώνι με το πλούσιο φυσικό περιβάλλον που διαθέτει και της φήμης των προϊόντων του ως προς την ποιότητα τους μπορεί να ενταχθεί σε αναπτυξιακές

¹⁶ <http://www.kenakap.gr/el/%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1>

¹⁷ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

προσπάθειες τόσο που ξεκινούν αυτών που ξεκινούν από τους ίδιους τους κατοίκους του όσο και της ευρύτερης περιοχής.

4.3 Συμπεράσματα

Τόσο η κεντρική διοίκηση όσο και οι τοπικοί φορείς έδειξαν πως ενδιαφέρονται για την θέσπιση αναπτυξιακών προγραμμάτων που θα συμβάλλουν στην βελτίωση των ορεινών και προβληματικών περιοχών. Αυτές με την σειρά τους έδειξαν πως αν τους δοθούν τα κατάλληλα εργαλεία ανταποκρίνονται κατά τον βέλτιστο βαθμό. Οι δυναμικές και οι προοπτικές που οραματίζονται οι φορείς αυτοί αποτυπώνονται στα προαναφερθέντα προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά δημιούργησαν προϋποθέσεις ανάπτυξης αλλά και μηχανισμούς υποστήριξης, οι οποίοι ενδυνάμωσαν το ενδιαφέρον και αύξησαν την συμμετοχή στα δρώμενα της τοπικής κοινωνίας.

Οι μηχανισμοί αυτοί συνέβαλαν στην ανάλυση της περιοχής και μετέπειτα στην προσπάθεια προώθησης δράσεων οι οποίες θα εγείρουν το ενδιαφέρον των κατοίκων και θα τους δώσουν το έναυσμα να αναζητήσουν νέους τρόπους απασχόλησης, ανάπτυξης και αξιοποίησης των πόρων και των δυνατοτήτων της περιοχής μας. Αυτό έγινε λόγω χάρη μέσω των προγραμμάτων LEADER όπου οι μονάδες παραγωγής αυξήθηκαν, οι ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις και υποδομές εξελίχθηκαν με την στήριξη αυτών των προγραμμάτων. Η στήριξη προέρχεται μέσω των χρηματοδοτήσεων κυρίως, που δόθηκαν για την δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Επίσης μέσω του προγράμματος LEADER, όπως προαναφέραμε έχει δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο δίκτυο ορειβατικών μονοπατιών στον Κόζιακα από τα οποία διέρχεται το Ευρωπαϊκό μονοπάτι υπερσυννοριακών διαδρομών E4, ενδυναμώνοντας έτσι τον τουριστικό τομέα κατά κύριο λόγο της περιοχής.

Κεφάλαιο 5: Προτάσεις ανάπτυξης της περιοχής.

Όπως έχουμε συμπεράνει η περιοχή μελέτης μας είναι μια ευνοημένη περιοχή, αφού οι εδαφικοί της πόροι είναι ικανοί να συμβάλουν στην ανάπτυξη της περιοχής τόσο σε εδαφικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο εν συνεχεία. Στην συνέχεια παρουσιάζονται προτάσεις οι οποίες μπορούν να κάνουν πιο άμεση και αποτελεσματική την ανάπτυξη της περιοχής.

α) Προϊόντα ποιότητας.

Στόχος είναι μέσω των προϊόντων που παράγονται να προβληθεί ιδιαίτερα πως πρόκειται για καθαρά, υγιεινά προϊόντα τα οποία σέβονται τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Για την περαιτέρω προώθηση τους θα πρέπει να επηρεαστούν και να βασιστούν οι επιχειρηματίες στις σύγχρονες σκέψεις και προβληματισμούς των πολιτών σε υγιεινά, οικολογικά προϊόντα τα οποία θα συμβάλουν σε έναν καλύτερο τρόπο ζωής. Αυτό εκτός από τις ατομικές δράσεις μπορεί να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας ενός συλλόγου ή μιας ομάδας, της οποίας μέλη θα είναι παραγωγοί του χωριού οι οποίοι

συλλογικά θα προβάλουν τα προϊόντα τους τονίζοντας την αγνότητα και την ποιότητά τους, καθώς και τη σύνδεσή τους με την τοπική κληρονομιά, τη ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και τις τοπικές τεχνογνωσίες.

β) Εργαστήριο γαλακτοκομίας

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των κτηνοτρόφων της περιοχής παρέχουν το γάλα που συλλέγουν στις μεγάλες γαλακτοβιομηχανίες. Ωστόσο θα μπορούν να οργανωθούν και να δημιουργήσουν την δική τους μονάδα επεξεργασίας γάλακτος μέσω της οποίας θα είχαν την διαχείριση, άρα και την γνώση της ποιότητας των προϊόντων που παράγουν. Αλλά συγχρόνως θα είχαν και οικονομικά ωφέλη, αφού οι ίδιοι θα έπαιρναν έναν υλικό πόρο, το γάλα και θα το έφταναν ως το τελευταίο στάδιο επεξεργασίας του, την διάθεση του στην αγορά.

γ) Εργαστήριο αρωματικών φυτών

Όμοια θα ήταν οι προοπτικές και στον κλάδο των αρωματικών φυτών με τη δημιουργία ενός εργαστηρίου συλλογής και επεξεργασίας αρωματικών φυτών και βοτάνων. Είναι γνωστό πως η περιοχή φημίζεται για αυτά. Θα μπορούσε λοιπόν να συσταθεί μια συλλογική επιχείρηση συλλογής και επεξεργασίας αυτών, εφόσον οι κάτοικοι έχουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες συλλογής και επεξεργασίας αυτών, χωρίς να χάνεται κανένα από τα σπουδαία στοιχεία τους. Και φυσικά για την καλύτερη προώθηση αυτών στην αγορά εργασίας αναγκαία θα ήταν και η σύνδεση αυτών με τον Ασκληπιό, ο οποίος γεννήθηκε και έδρασε στην περιοχή ως επιστήμονας, αφού μεγάλο μέρος των θεωριών και των φαρμάκων του στηρίχτηκε σε αυτά τα βότανα.

δ) Ομάδα ανάδειξης του τόπου.

Όσον αφορά την βελτίωση του τουρισμού της περιοχής, σημαντική μπορεί να είναι η συμβολή μια ομάδας ντόπιων οι οποίοι είναι οργανωμένοι, συμμετέχουν σε αθλητικούς συλλόγους, και μπορούν να προβάλλουν μέσω αυτών τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της περιοχής αλλά και τα μονοπάτια που τα διασχίζουν. Πρόκειται για δράσεις που θα αναπτύξουν εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως είναι ο αθλητικός τουρισμός και ο αγροτουρισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι ορεινές περιοχές συνήθως διαθέτουν μια σπουδαία θέση από γεωγραφικής απόψεως, ωστόσο οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν τα προηγούμενα χρόνια επέφεραν αλλαγές τόσο στο οικονομικό σύστημα, όσο και στο παραγωγικό, με αποτέλεσμα οι κύριοι τομείς δραστηριότητας των περιοχών αυτών, δηλαδή ο πρωτογενής τομέας αρχικά και μετέπειτα οι υπόλοιποι, να αποδυναμωθούν συμβάλλοντας έτσι στην αποδυνάμωση των περιοχών αυτών. Αυτή η εξέλιξη σηματοδοτεί την αρχή μιας περιόδου κατά την οποία αναγνωρίζονται τα πλεονεκτήματα, η συγκριτική ιδιαιτερότητα των περιοχών αυτών και στόχος τους είναι να αναδείξουν τους υλικούς και άυλους πόρους τους μέσω ενός παραγωγικού συστήματος το οποίο θα εξασφαλίζει την μέγιστη δυνατή ποιότητα στο περιβάλλον, στην παραγωγή και κατά συνέπεια στον τρόπο ζωής. Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις που επιθυμούν οι νέοι για να συνεχίσουν να μένουν στην περιοχή, αλλά ταυτόχρονα δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για όσους αναζητούν ένα καλύτερο επίπεδο ζωής, μακριά από τους γρήγορους ρυθμούς της πόλης και με έντονη αγάπη για την φύση.

Το Κοτρώνι είναι μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος, με περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους συγκαταλέγοντας την έτσι σε μια περιοχή με υψηλές δυνατότητες ανάπτυξης, σε συνδυασμό πάντα και με άλλα πλεονεκτήματα της όπως λόγω χάρη η προσβασιμότητα και η τοποθεσία της. Τα τελευταία χρόνια λόγω της πληθυσμιακής γήρανσης αλλά και των μαζικών ροών μεταναστεύσεων, των νέων ηλικιακά ατόμων κυρίως, ως απόρροια της οικονομικής κρίσης, η περιοχή εγκαταλείφτηκε σε μεγάλο βαθμό και παράλληλα οι οικονομικές και επιχειρηματικές της δραστηριότητες παρουσίασαν μαρασμό. Κύρια ωστόσο ενασχόληση επαγγελματική των ντόπιων ήταν και είναι διαχρονικά ο πρωτογενής τομέας αλλά και η επεξεργασία των πρώτων υλών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της κτηνοτροφίας. Βέβαια σημειώνονται κάποια προβλήματα τα οποία σήμερα εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη των τομέων αυτών και αυτά εστιάζονται κυρίως στις περιορισμένες πρωτοβουλίες προώθησης νέων ή καινοτόμων καλλιεργειών, στα χαμηλά εισοδήματα των παραγωγών από την πώληση των προϊόντων τους και στην ύπαρξη ελάχιστων επιχειρήσεων που ασχολούνται με την τυποποίηση και την συσκευασία αγροτικών προϊόντων. Οι δυνατότητες όμως της περιοχής είναι τέτοιες που μπορούν να ξεπεράσουν αυτές τις δυσκολίες, αφού υπάρχει μεγάλος αριθμός απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα και το σημαντικότερο η τεχνογνωσία και η εμπειρία που διαθέτουν για την παραγωγή παραδοσιακών τοπικών προϊόντων. Επίσης να σημειώσουμε πως τα παραπάνω αναπτυξιακά προγράμματα μέσω των δράσεων τους μπορούν να προσφέρουν πιστοποίηση των τοπικών προϊόντων (Π.Ο.Π) κάνοντάς τα έτσι πιο αξιόπιστα. Σε συνδυασμό με το θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση και την δικτύωση των γεωργών, το επενδυτικό ενδιαφέρον που σημειώνεται για ειδικές καλλιέργειες, καθώς και την στροφή του καταναλωτικού κοινού σε νέες, υγιεινές διατροφικές επιλογές, μπορούν να καταστήσουν τα προϊόντα αυτά πιο ανταγωνιστικά αυξάνοντας έτσι την ζήτηση.

Ένας άλλος τομέας ο οποίος προωθείται μέσω των προαναφερόμενων αναπτυξιακών προγραμμάτων για την ανάπτυξη και ανάδειξη της περιοχής είναι ο τουρισμός. Όπως

έχει προαναφερθεί, τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί στο Κοτρώνι οι υποδομές που μπορούν να στηρίξουν τον τομέα αυτό. Αυτές στηρίχτηκαν κυρίως στις δυνατότητες τις περιοχής για ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού αλλά και στην χρηματοδότηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων από τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης (leader, ΟΠΑΑΧ). Ωστόσο μια από τις ανάγκες που προέκυψαν από την ανάπτυξη του τομέα αυτού στην περιοχή είναι η ανάγκη μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού τουριστικής προβολής της περιοχής.

Όσον αφορά την απασχόληση το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα και την επεξεργασία των προϊόντων αυτών δευτερευόντως. Οι επιχειρήσεις που υφίστανται δύνανται να αναπτυχθούν μέσω των προγραμμάτων που προαναφέραμε των οποίων στόχος είναι η ανάπτυξη οικονομικά ασθενέστερων περιοχών με δυνατότητες ανάπτυξης δε, αλλά και μέσω των προγραμμάτων ενίσχυσης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων από το Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του ΕΣΠΑ. Η μικρή απόσταση της περιοχής από την πόλη των Τρικάλων είναι ένα πλεονέκτημα, για όλους τους λόγους που προαναφέραμε, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να λειτουργήσει και ως μειονέκτημα αφού απορροφά μεγάλο αριθμό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, χάρη στις δυνατότητες και τις δυναμικές που εμφανίζει ως μεγάλο αστικό κέντρο. Σημαντικό ρόλο στον τομέα της απασχόλησης είναι και η αδυναμία έγκαιρης παρακολούθησης των οικονομικών και επιχειρηματικών εξελίξεων και η καθυστερημένη προσαρμοστικότητα στις ανάγκες της αγοράς.

Τέλος να τονίσουμε πως η περιοχή διαθέτει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης οικονομικής και κοινωνικής, αφού ο φυσικός της πλούτος, οι πόροι, η τοποθεσία της και η ιστορία της είναι τέτοια που την ξεχωρίζουν μεταξύ άλλων. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο λόγω της αστικοποίησης και της οικονομικής κρίσης μεταγενέστερα, η περιοχή παρόλο την πληθυσμιακή της αποδυνάμωση παρουσιάζει συγκράτηση πληθυσμού σε νεαρές ηλικίες. Συμβάλλανε σε αυτό οι αλλαγές των καταναλωτικών προτύπων σχετικά με τη αξιοποίηση των φυσικών πόρων μιας περιοχής όσο και οι επενδύσεις για την ενίσχυση και ανάπτυξη της περιοχής που πραγματοποιήθηκαν από τους τοπικούς και υπερτοπικούς φορείς. Όλα αυτά μπορούν να υλοποιηθούν με την κατάλληλη γνώση, η οποία μπορεί να αποκτηθεί και μέσω της συνεργασίας των τοπικών φορέων αλλά και των ιδιωτών με ακαδημαϊκά και ενημερωτικά ιδρύματα, για την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων, που κύριο γνώμονα θα έχουν την τοπική παράδοση και την προστασία του περιβάλλοντος. Τόσο η περιοχή όσο και το παραγωγικό σύστημα και οι συνιστώσες του διαθέτουν χαρακτηριστικά, όπως η ιστορία, η κληρονομιά, ο πολιτισμός, οι τεχνικές - πρακτικές, κ.ά., η αξιοποίηση των οποίων μπορεί να προσδώσει χωρικούς δεσμούς στα παραγόμενα προϊόντα –υπηρεσίες αλλά και στο ίδιο το τοπικό σύστημα μετατρέποντάς το σε παράγοντα ανάπτυξης (Γούσιος Δ., 2013)

Συμπεραίνουμε λοιπόν πως οι δρώντες μιας τοπικής κοινωνίας είναι ικανοί να ενεργοποιήσουν τους ιδιότυπους πόρους της περιοχής τους, μέσω των γνώσεων, των δράσεων τους, στο πλαίσιο των ενδιαφερόντων τους, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη του τόπου. Βέβαια σημαντικές είναι οι σχέσεις συνεργασίας που αναπτύσσονται και πρέπει να αναπτύσσονται με τους όμορους δήμους.

Βιβλιογραφία:

A: Βασική ελληνική βιβλιογραφία

1. Ανθοπούλου Θ., Ντυκέν Μ.Ν., (1992) «Νησίδες αντίστασης στην κοινωνικόοικονομική περιθωριοποίηση των Μειονεκτικών Ζωνών της Μεσογείου και δυνατότητας ενσωμάτωσής τους στα πλαίσια αναθεώρησης της ΚΑΠ. Η περίπτωση της Ελλάδας», στο Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας «Η Ελληνική Γεωργία στα πλαίσια της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς», ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 11-12 Δεκεμβρίου,
2. Ανθοπούλου Θ., Γούσιος Δ., (2007) «Γεωγραφία της υπαίθρου», στο Θ Τερκενλή, Θ. Ιωσηφίδης, Ι Χωριανόπουλος, (επιμ.) «Ανθρωπογεωγραφία: Άνθρωπος, κοινωνία και χώρος», Κριτική,
3. Ανθοπούλου Θ., (2008) «Αγροτικότητα, κοινωνία και χώρος» Έρση Ζακοπούλου, Χαράλαμπος Κασίμης, Λεωνίδα Λουλούδης (επιμ) Αθήνα: Πλέθρον
4. Αποστολόπουλος Κ., Μαραβέγιας Ν., Μάττας Κ., Μπαλτάς Ν., Μωυσιδής Α., Παπαγεωργίου Κ., Ψαλτόπουλος Δ. (2004) «Στρατηγική για την αγροτική ανάπτυξη της Ελλάδας», Μαραβέγιας Ν., (επιμέλεια) Αθήνα: Παπαζήσης- ΕΘΙΑΓΕ
5. Βεργόπουλος Κ. (1975) «Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα. Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας», Αθήνα: Εξάντας
6. Γάκη Δ. (2013) «Εδαφική προσέγγιση στην οργάνωση, διαχείριση και αξιοποίηση τοπικών παραγωγικών συστημάτων στις ορεινές περιοχές», Βόλος
7. Γούσιος Δ. (επιμέλεια) (1989) «Η ελληνική κτηνοτροφία στις γεωγραφικές και κοινωνικο-οικονομικές της διαστάσεις. Έρευνα σε επιλεγμένες περιοχές των νομών: Πιερίας, Ημαθίας, Κοζάνης, Γρεβενών, Τρικάλων και Λαρίσης», Αθήνα: Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών
8. Γούσιος Δ. (1999) «Συστήματα διαχείρισης χώρου», Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας
9. Γούσιος Δ. (1999α) «Η χωρική διάσταση στο σχεδιασμό και εφαρμογή πολιτικών για τον ορεινό χώρο : από τις ορεινές κοινότητες στις ορεινές γεωγραφικές ζώνες» στο «Ορεινές περιοχές και Βαλκάνια». Αθήνα: Euromontana και Ινστιτούτο Ορεινής Οικονομίας/ΕΘΙΑΓΕ
10. Γούσιος Δ. (2000) «Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου», Σημειώσεις παραδόσεων χειμερινού εξαμήνου, Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας
11. Γούσιος Δ. (2000α) «Γεωγραφία», Σημειώσεις παραδόσεων α' εξαμήνου 20002001, Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας
12. Γούσιος Δ., Ντυκέν ΜΝ. (2001) «Δημογραφικές εξελίξεις, κοινωνικές λογικές και νέες χωρικές στον υπαίθρο χώρο», στο Β. Κοτζαμάνης και Β. Παππάς (επιμ.) «Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών φαινομένων», Βόλος: ΕΔΚΑ., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

13. Γούσιος Δ., (2013) «Η εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης στην ύπαιθρο: από την κληρονομημένη στην κατασκευασμένη εδαφική περιοχή», στο Ανθοπούλου Θ. (επιμ) «Περί εντοπιότητας και ιδιοτυπίας των τροφίμων», εκδ Παπαζήσης
14. Λαμπριανίδης Λ. (2002) «Οικονομική γεωγραφία: στοιχεία θεωρίας και εμπειρικά παραδείγματα», ΑΘΗΝΑ: Πατάκη
15. Κοβάνη Ε. (1995) «Αν γεράνου φωνήν επακούσης: νέοι και κοινότητα», Αθήνα: ΕΚΚΕ
16. Κοτζαμάνης Β., (2009), Στοιχεία Δημογραφίας , Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
17. Μαραβέγιας Ν. (1999) «Η νέα ΚΑΠ και η ανάπτυξη του αγροτικού χώρου», στο «Η ελληνική γεωργία προς το 2010», Αθήνα: Παπαζήση
18. Μπεριάτος Η. (1999) «Χωροταξία & Ορεινός Χώρος: Για μια βιώσιμη Ανάπτυξη των Ορεινών Περιοχών» στο «Χωροταξία II, Σχεδιασμός της Υπαιθρου. Επιλεγμένα θέματα Θεωρίας & Πρακτικής», Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, 8389 53.
19. Μπεριάτος Η. (1999a) «Χωροταξία IV, Στρατηγικός Χωροταξικός Σχεδιασμός», Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας,
20. Μπεριάτος Η. (2011) «Χωρική Ανάπτυξη (στρατηγική χωροταξία) /εθνικό και διεθνές επίπεδο», Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας .
21. Μπεριάτος Η. (2011a) «Διαχείριση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του τοπίου», Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας .
22. Παπαδόπουλος Δ. (1999) «Στη σκιά του δημοσίου διακριτικού κεφαλαίου: μια εκδοχή για την υποβάθμιση του αναπτυξιακού ρόλου των γεωπόνων του Δημοσίου (1981-1994)» στο Ύπαιθρος Χώρα: η ελληνική αγροτική κοινωνία στο τέλος του Εικοστού Αιώνα, ΑΘΗΝΑ: ΕΚΚΕ-ΠΛΕΘΡΟΝ.
23. Woods, M., (2011) «Γεωγραφία της υπαίθρου: διαδικασίες, αποκρίσεις και εμπειρίες αγροτικής αναδιάρθρωσης», ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα
24. Γάκη Δ, (2013). Εδαφική προσέγγιση στην οργάνωση, διαχείριση και αξιοποίηση τοπικών παραγωγικών συστημάτων στις ορεινές περιοχές» «Εδαφική προσέγγιση στην οργάνωση, διαχείριση και αξιοποίηση τοπικών παραγωγικών συστημάτων στις ορεινές περιοχές», Βόλος
25. Τζάνη Α. «Κατασκευή του εδαφικού πόρου των αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών του Ασκληπιού στην περιοχή του Κόζιακα»
26. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ, «Αξιοποίησης του κτηνοτροφικού κεφαλαίου στην ορεινή περιοχή του Δήμου Φαρκαδόνας: Προοπτικές ανασυγκρότησης και ανάπτυξης», ΒΟΛΟΣ 2016, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

B: Αρθρογραφία

27. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, (ΦΕΚ 128 Α/03.07.2008), ΥΠΕΧΩΔΕ, 2008
28. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας (ΦΕΚ υπ' αρ. 25292/25.06.03), ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003.

29. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, (ΦΕΚ 151/ΑΑΠΘ/13.04.2009), ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009
30. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, (ΦΕΚ1138/Β /11.06.2009), ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009
31. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ, (ΦΕΚ2464/Β/3.12.2008), ΥΠΕΧΩΔΕ, 2008
32. Ν.3852/2010, «Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87Α'/2010)
33. Ν.3937/2011, «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 60/Α/ 31.03.11)
34. Ν.4141/96,«Περί κατάταξης εθνικών οδών» (ΦΕΚ 30/Β/19.01.1996)
35. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Οδηγία των Οικοτόπων, NATURA 2000»
36. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4269 Χωροταξική και πολεοδομική μεταρρύθμιση – Βιώσιμη ανάπτυξη.
37. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2742 Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξης και άλλες διατάξεις.
38. Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας. Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 Μελέτες: (2014), Μελέτη Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Θεσσαλίας, ΦΑΣΗ 'Α, Σ. Τσακίρης, Κ. Δασκαλάκης, Ε. Λαγκαδινού

Γ: Βασική ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Louargant S., Bensahel L., (2007) « Dela notion de ressources territorialisees par la problematique de genre» In Gumunhian H., Pecqueur B. (ed) « La ressource territoriale» Paris: Economica anthropos
2. Olaizola A.M., Manrique E., Bernues A. (2001) «Family types on extensive farming systems in Less Favous Mountainous Areas of Spain», In Doppler W and Koutsouris A. (eds) «Rural and Farming systems analyses: Environmental Perspectives».
3. Rostow W. (1960) «The stages of economic growth», New York

Δ: Διαδικτυακές πηγές

1. ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014, <https://www.espa.gr/el/Pages/Default.aspx>
2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Πύλης, 2014-2019, <https://dimospylis.gr/wp-content/uploads/2016/04/epixeirhsiako.pdf>
3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014 – 2020, <http://www.agrotikianaptixi.gr/el>
4. URBACT driving change for better cities, <https://urbact.eu/agri-urban>
5. ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ 2018: Ο ΑΝΑΞΙΟΠΟΙΗΤΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ,(2018), Μόσχος Π., Μάλουπα Ε., Ζιάγκου Μ., Καρτερος Γ., Τζώρτζη Ν., Αργυρίου Γ., Χρυσόχου Α.,

Σάρρος Γ., Αμπατζή Μ., Ρούστας

Γ., <http://greenagenda.gr/%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%86%CF%85%CF%84%CE%AC-2018-%CE%BF-%CE%B1%CE%BD/>

6. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, <http://www.ypeka.gr/>
7. Θεοδοσία Ανθοπούλου, (2015), «Όψεις της κρίσης και της επιστροφής στον αγροτικό χώρο: Η συζήτηση για την αγροτική ανθεκτικότητα»
8. ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε, <http://www.kenakap.gr/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Leader ii

Η περιοχή παρέμβασης του προγράμματος LEADER II του ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ περιλαμβάνει το σύνολο της Επαρχίας Καλαμπάκας και μεγάλο τμήμα της Επαρχίας Τρικάλων. Χωρίζεται σε 3 ευρύτερες υποπεριοχές, της Καλαμπάκας, της Πύλης και της Φαρκαδόνας-Οιχαλίας, που στο σύνολο τους αποτελούν ορεινές και μειονεκτικές περιοχές του νομού Τρικάλων, σύμφωνα με την οδηγία 75/268/ΕΟΚ.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αναφέρεται στα εξής στα μέτρα:

- της επαγγελματικής κατάρτισης.
- του αγροτουρισμού.
- των μικρών επιχειρήσεων, βιοτεχνιών και των υπηρεσιών σε μικρή κλίμακα.
- της αξιοποίησης επί τόπου και εμπορίας της γεωργίας και δασοκομικής παραγωγής.
- της διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου.

Η επαγγελματική κατάρτιση εστιάζει κυρίως στον τουριστικό τομέα, με δυο προγράμματα για Τοπικά σύμφωνα ποιότητας των τουριστικών επιχειρήσεων στην Καλαμπάκα και στην Πύλη, στον τομέα της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, κι σε θέματα μικρών επιχειρήσεων και παραδοσιακών τεχνικών που εφαρμόζονται σε αυτές. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται σε δυο προγράμματα κατάρτισης των μελών των γυναικείων συν/σμών του Δήμου Εστιαιώτιδας και του Δήμου Αιθήκων (Περτούλι) και σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης στην αξιοποίηση δασικού πλούτου αλλά και ποιοτικής αναβάθμισης της στρογγυλής ξυλείας στην περιοχή του Δήμου Πύλης.

Το μέτρο του αγροτικού τουρισμού περιλαμβάνει τα εξής πλαίσια:

1. Δημιουργία, εκσυγχρονισμός, επέκταση αγροτουριστικών καταλυμάτων

Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την δημιουργία 11 νέων ξενοδοχειακών μονάδων, 102 δωματίων, δυναμικότητας 222 κλεινών, καθώς και τον εκσυγχρονισμό 13 υπαρχόντων ξενοδοχειακών μονάδων, με συνολικό αριθμό δωματίων 125 και αριθμό κλεινών 337 στις ακόλουθες περιοχές:

- Αποπεράτωση μονάδων ενοικιαζομένων δωματίων στο Κακοπλεύρι και στο Χαλίκι
- Κατασκευή 5 ξενοδοχείων τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων Γ' τάξης στο Παλαιοχώρι, στον Κλεινό, στο Νεραιδοχώρι, στην Καλλιρρόη και στην Χρυσομηλιά
- Κατασκευή 3 ξενοδοχείων κλασσικού τύπου Γ' τάξης στους Καλογήρους, στο Περτούλι και στο Καστράκι

- Κατασκευή 1 μονάδας τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών Γ' τάξης στο Παλαιοχώρι
- Εκσυγχρονισμός 3 ξενοδοχείων Γ' τάξης στην Πύλη, στην Ελάτη και στο Καστράκι
- Εκσυγχρονισμός 4 μονάδων ενοικιαζομένων δωματίων στο Καστράκι, στο Νεραιδοχώρι και στην Πύλη
- Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων στο Περτούλι
- Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου Δ' τάξης στην Πύλη
- Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου Β' τάξης στην Καλαμπάκα
- Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου Ε' τάξης στην Καλαμπάκα

2. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την δημιουργία και προώθηση εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων και σπορ στις ακόλουθες περιοχές :

- Δημιουργία πρότυπου αθλητικού κέντρου στην Θεόπετρα
- Δημιουργία Ιππικού Κέντρου στην Καλαμπάκα
- Δημιουργία κέντρου Canoe-kayak στα Τρία Ποτάμια Ασπροποτάμου
- Δημιουργία Σκοπευτικού Κέντρου στη Φήκη
- Κατασκευή πίστας moto-cross στο Πρίνος
- Βελτίωση ορειβατικού καταφυγίου στην Κατούνα
- Προμήθεια εξοπλισμού ορεινών σπορ σε 2 επιχειρήσεις στην Πύλη και στην Ελάτη

3. Κατασκηνωτικά κέντρα

- Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την κατασκευή 2 πρότυπων εκπαιδευτικών κατασκηνωτικών κέντρων στο Κακοπλεύρι και στον Αμάραντο

4. Μελέτες, έρευνες, καταγραφές

Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την "Μελέτη τουριστικής αξιοποίησης της νέας τεχνητής λίμνης της Μεσοχώρας".

- 5. Προβολή, προώθηση, τουριστικά πακέτα, συστήματα κράτησης δωματίων, περίπτερα τουριστικών πληροφοριών

Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την Κατασκευή Περίπτερου Τουριστικών Πληροφοριών στην Καλαμπάκα και την Παραγωγή ντοκιμαντέρ για τον Θεσσαλικό σιδηρόδρομο.

Το μέτρο των μικρών επιχειρήσεων, βιοτεχνιών και υπηρεσιών παρεχόμενες σε μικρή κλίμακα περιλαμβάνει:

1. Νέες μονάδες οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης

- Ίδρυση 2 εργαστηρίων παραγωγής παραδοσιακών στολών & αντικειμένων στην Πύλη και στο Αγιόφυλλο
 - Ίδρυση εργαστηρίου & έκθεσης αγγειοπλαστικής στην Πύλη
 - Ίδρυση εργαστηρίου κοπής & χάραξης πέτρας στην Πύλη
 - Ίδρυση εργαστηρίου ξυλογλυπτικής στο Βροντερό
 - Δημιουργία εργαστηρίου παραδοσιακών ξύλινων αντικειμένων στο Πετρωτό
2. Νέες βιοτεχνίες-μικρές επιχειρήσεις
- Ίδρυση 2 βιοτεχνιών παραγωγής ειδών συσκευασίας από χαρτί στον Κλεινό και στους Ταξιάρχες
 - Ίδρυση κέντρου αποκατάστασης ΑΜΕΑ στην Καλαμπάκα
 - Μονάδα παραγωγής ειδικών εκτυπώσεων υλικών συσκευασίας στην Καλαμπάκα
3. Εκσυγχρονισμός-επέκταση βιοτεχνιών-μικρών επιχειρήσεων
- Εκσυγχρονισμός βιοτεχνίας κατασκευής αντικειμένων & παραδοσιακών παραστάσεων από ορυκτό αλάβαστρο & διάφορα πετρώματα στην Καλαμπάκα
 - Επέκταση - εκσυγχρονισμός βιοτεχνίας παραγωγής εκκλησιαστικών ξυλογλύπτων ειδών στο Πετρωτό
 - Επέκταση & εκσυγχρονισμός 2 βιοτεχνιών επίπλων στην Οιχαλία και στο Μεγαλοχώρι
 - Επέκταση βιοτεχνίας κατασκευής ξύλινων παιχνιδιών στο Μεγαλοχώρι
 - Εκσυγχρονισμός 2 βιοτεχνιών ανακύκλωσης πλαστικών υλών για την παραγωγή ειδών συσκευασίας στην Καλαμπάκα και στην Βασιλική
 - Επέκταση - εκσυγχρονισμός μονάδας παραγωγής χαλικοφίλτρου γεωτρήσεων στο Πετρωτό
 - Εκσυγχρονισμός μονάδας εμφιάλωσης νερού στον Κλεινό
 - Εκσυγχρονισμός 2 μονάδων παραγωγής γεωργικών παρελκομένων και εργαλείων στους Σπαθάδες και στην Βασιλική
4. Προβολή, προώθηση, εκθέσεις, εκθετήρια, πρατήρια πώλησης, κέντρα και δίκτυα εξυπηρέτησης και στήριξης
- Διοργάνωση έκθεσης των μεταποιητικών ΜΜΕ του Ν. Τρικάλων.

Ένα άλλο μέτρο είναι αυτό της αξιοποίησης επί τόπου και εμπορίας της γεωργικής και δασοκομικής παραγωγής και περιλαμβάνει:

1. Δράσεις τύπου Καν. (ΕΟΚ) 866/90

Γάλα & γαλακτοκομικά

- Ίδρυση μονάδας παραγωγής τυροκομικών προϊόντων στην Φαρκαδόνα
- Εκσυγχρονισμός 5 τυροκομείων στο Γριζάνο, στην Καλαμπάκα, στην Αγναντιά, στην Θεόπετρα και στην Διάβα

Σιτηρά

- Εκσυγχρονισμός αλευροβιομηχανίας στην Διάβα
- Ίδρυση ξηραντήριου αραβόσιτου στην Καλαμπάκα
- Ίδρυση Κέντρου διακίνησης γεωργικών εφοδίων και λιπασμάτων στην Μύκνη Χασιών

Οπωροκηπευτικά

- Ίδρυση 2 μονάδων διαλογής, τυποποίησης & συσκευασίας λαχανικών στους Ταξιάρχες και στο Παλιομονάστηρο
2. Αξιοποίηση κτηνοτροφικής παραγωγής
 - Εκσυγχρονισμός 2 αιγοπροβατοτροφικών μονάδων στον Αγ. Νικόλαο Καλαμπάκας και στην Αχλαδέα
 3. Αξιοποίηση δασικής παραγωγής (υλοτόμηση, επεξεργασία ξύλου, πριστήρια, καύσιμη ξυλεία)
 - Εκσυγχρονισμός 3 πριστηρίου ξυλείας στα Στουρναρέικα και στην Καλαμπάκα
 4. Βιολογικές καλλιέργειες & προϊόντα ή προϊόντα από βιολογική γεωργία
 - Εκσυγχρονισμός πιστοποιημένης μονάδας βιολογικής καλλιέργειας στο Βροντερό
 5. Δημιουργία μονάδων τύπου φάρμας.
 - Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την δημιουργία 2 αγροκτημάτων τύπου φάρμας στην Φαρκαδόνα στο Παλαιομονάστηρο
 6. Μονάδες παραγωγής και αξιοποίησης τσίπουρου & λοιπών αποσταγμάτων
 - Δημιουργία μονάδος παραγωγής ποτών από φρούτα στην Ράξα
 7. Επενδύσεις παραγωγής ειδών διατροφής (αρτοσκευάσματα, γλυκά, ζυμαρικά, κλπ.)
 - Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την δημιουργία 3 παραδοσιακών ξυλόφουρνων στην Καλαμπάκα, την Πύλη και την Ελάτη και 3 γυναικείων συνεταιρισμών (Ασπροκλησιάς, Εσταιώτιδας και Περτουλίου) οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην τυποποίηση και προώθηση τοπικών παραδοσιακών προϊόντων.
 8. Αξιοποίηση υποπροϊόντων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής
 - Ίδρυση μονάδας τυποποίησης φυλλοχώματος και κοπριάς στο Βροντερό
 9. Εκτροφεία
 - Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την δημιουργία 2 εκτροφείων θηραμάτων στην Κρύα Βρύση (αγριογούρουνα) και στους Σπαθάδες (λαγοί).
 10. Δημοτικές αγορές
 - Η δράση αυτή χρηματοδοτεί την ανακατασκευή της δημοτικής αγοράς και των παλαιών σφαγείων της Πύλης και μετατροπή τους σε δημοτικά καταστήματα στην Πύλη.
 11. Χώροι πώλησης τοπικών παραδοσιακών προϊόντων

- Δημιουργία υπαίθριου χώρου πώλησης τοπικών προϊόντων στην Ελάτη.

Το τελευταίο μέτρο είναι αυτό που αναφέρεται στην διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και του περιβάλλοντος χώρου και συμπεριλαμβάνει τις εξής δράσεις:

6.1 Αναπλάσεις, αξιοποιήσεις και ανάδειξη τοπίων, περιβάλλοντος και χώρων αναψυχής

- Ανάδειξη και διαμόρφωση χώρων αναψυχής στην θέση "Αγ. Νικολάου συνοικισμού Βυτουμά, στην θέση "Παλαιάς Βρύσης" συνοικισμού Αγ. Παρασκευής Καλαμπάκας, Αγ. Τριάδας στην Οιχαλία, του Δήμου Χασίων στα Χάσια, στην θέση "Κουφορίτου" Αμαράντου, στην Αγναντιά, στον Παλαιόπυργο, του χώρου "Λειβάδι" στο Περούλι, στη θέση "Μαγούλα" στο Ρίζωμα, του χώρου της Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου και στην θέση "Ορφανός" στην Οιχαλία.
- Δημιουργία Τουριστικού Περίπτερου με διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στον Κορυδαλλό.
- Ανάπλαση χώρων ιστορικού ενδιαφέροντος & χώρων επισκέψεων στην Πύλη
- Δημιουργία 2 βοτανικών κήπων στο Μεγαλοχώρι και στην Οιχαλία

6.2 Σήμανση αξιοθεάτων, μνημείων, μονοπατιών-χαρτογραφήσεις

- Ειδική σήμανση με ξύλινες πινακίδες αξιοθεάτων και επισκέψιμων μνημείων στην Πύλη
- Δημιουργία ορειβατικού μονοπατιού "Αθήναιον" στην Πύλη

6.3 Αξιοποίηση μύλων

- Η δράση αφορά στην επισκευή, συντήρηση/αναπαλαίωση και αξιοποίηση 5 παραδοσιακών νερόμυλων στην Αθαμανία, στο Παλαιοχώρι, στο Κατάφυτο, στην Παλαιοκαρυνά και στο Ροπωτό

6.4 Δημιουργία στεγάστρων & φωλεών αγρίων ζώων.

- Δημιουργία στεγάστρων & φωλέων αγρίων ζώων στην Κατούνα

6.5 Ανάπλαση, ανάδειξη και αξιοποίηση ιστορικών και παραδοσιακών οικισμών

- Αποκατάσταση & ανάδειξη πλατείας Αγ. Αθανασίου, πλατείας Εθν. Αντίστασης, πλατείας Κορομιλίτσα στην Καλαμπάκα, κοινοτικής πλατείας στον Κλεινό, κοινοτικής πλατείας στην Πύρρα και στην θέση "Πλατείες" Ελαφίου

6.6 Αξιοποίηση μοναστηριών και εκκλησιών

- Αποκατάσταση & συντήρηση του Ιερού Ναού Παναγίας Ανθούσας, της Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Δολιανών Κρανιάς και του κωδωνοστασίου της εκκλησίας της Καλλιρρόης.

6.7 Χώροι εξυπηρέτησης επισκεπτών

- Ανάπλαση και ανάδειξη χώρου εξυπηρέτησης επισκεπτών του Δήμου Πύλης

6.8 Συστήματα προστασίας περιβάλλοντος (απομάκρυνση-ανακύκλωση απορριμμάτων κλπ.)

- Εφαρμογή συστήματος συλλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων Δήμου Καλαμπάκας και Δήμου Πύλης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Leader+

Το leader+ είναι μια πρωτοβουλία της ΕΕ που στοχεύει στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων της υπαίθρου μέσω της αειφόρου ανάπτυξης. Πιο αναλυτικά η αειφορία επιτυγχάνεται μέσα από τις δραστηριότητες των κατοίκων οι οποίες να αναδεικνύουν τα προτερήματα, τον πλούτο, τα φυσικά χαρακτηριστικά αλλά και τα πλεονεκτήματα της περιοχής τους. Δραστηριότητες που αποτελούν καθημερινή τους ενασχόληση, τους επιφέρουν εκτός των άλλων και οικονομικά ωφέλεια, αποτελούν δηλαδή πηγή εισοδήματος για αυτούς, προστατεύοντας παράλληλα την φυσική και πολιτιστική τους κληρονομία.

Οι άνθρωποι των αγροτικών περιοχών, παράλληλα με την ενασχόλησή τους με τη γεωργία ή την κτηνοτροφία, μπορούν να αναπτύξουν νέες πρωτοβουλίες-επενδυτικές δραστηριότητες, οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με άλλα λόγια, το LEADER + δεν είναι ένα ακόμη πρόγραμμα κοινοτικών επιδοτήσεων ή στήριξης αγροτικών προϊόντων, οι οποίες παρέχονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό μέσω του Υπουργείου Γεωργίας. Εδώ οι κάτοικοι των τοπικών κοινωνιών ενεργοποιούνται μόνοι τους, αποφασίζουν οι ίδιοι για την τύχη τους, προβαίνουν σε μικρές επενδύσεις που δημιουργούν, όμως, έναν ιδιαίτερα παραγωγικό ιστό και κάνουν πράξη οι ίδιοι όσα οραματίζονται για την ανάπτυξη της περιοχής τους. Τα κέντρα λήψης των αποφάσεων δεν βρίσκονται σε κάποιο απομονωμένο από τα προβλήματα της υπαίθρου γραφείο κεντρικής υπηρεσίας στην Αθήνα, αλλά εκεί, στην ίδια την κοινότητα.

Όλα τα παραπάνω συμπεκνώνονται στους δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους του LEADER + :

- Ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών.

- Ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των αγροτικών περιοχών σε όλα τα επίπεδα οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Η πρωτοβουλία LEADER + θα εφαρμοσθεί την περίοδο 2000-2006. (πηγή: ΚΕΝΑΚΑΡ, 2019)

Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε όλες τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ, στην χώρα μας ωστόσο θα εφαρμοστεί κατά κόρων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, καθώς αυτές είναι που χρίζουν βοήθειας, ούτως ώστε να ενισχυθούν οι προσπάθειες ανάκαμψής τους. Αξίζει να σημειωθεί, άλλωστε, ότι σύμφωνα με την πιο πρόσφατη απογραφή, αυτή του 1991, το 15,6% του συνολικού πληθυσμού, καθώς, λόγω των δυσμενών συνθηκών ζωής, οι νέοι μεταναστεύουν προς τα αστικά κέντρα. Υπολογίζεται ότι περίπου πάνω από το 33% του πληθυσμού των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών έχει μετακινηθεί εκτός των ορίων των περιοχών του. (ΚΕΝΑΚΑΠ, 2019) .Το leader+ λοιπόν είναι να καλή ευκαιρία όχι μόνο να μην ερημώσουν οι περιοχές αυτές αλλά να αναγεννηθούν εν αντιθέσει.

Η υλοποίηση του εθνικού προγράμματος αυτού έγινε μέσω των τοπικών προγραμμάτων τα οποία υλοποιούνται κυρίως από Αναπτυξιακές Εταιρείες, όπως λόγου χάρη , σύλλογοι, επιμελητήρια, συνεταιρισμοί και ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών, γυναικείοι συνεταιρισμοί, επιστημονικοί φορείς, περιβαλλοντικές και άλλες οργανώσεις, ιδιώτες.

Πιο συγκεκριμένα οι στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης που αναλύονται στο πρόγραμμα αφορούν:

A. Παρεμβάσεις αγροτικού συνεταιρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης :

- Δημιουργία και βελτίωση της υπάρχουσας δυναμικότητας σε κλίνες.
- Αγροκτήματα που θα μπορούν να επισκέπτονται οι τουρίστες και να διανυκτερεύουν σε αυτά.
- Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (θρησκευτικός, ιαματικός, εκπαιδευτικός κλπ)
- Δημιουργία τοπικών κέντρων οργάνωσης, πληροφόρησης και προώθησης του αγροτουρισμού.

B. Μικρές Βιοτεχνίες & επιχειρήσεις :

- Μονάδες οικοτεχνίας, χειροτεχνίας και ειδών παραδοσιακής τέχνης.
- Επιχειρηματική αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων.

- Επιχειρήσεις μεταποίησης και τυποποίησης τοπικών προϊόντων φυτικής και ζωικής παραγωγής (ελιές, γλυκά, ποτά, γαλακτοκομικά προϊόντα, αλλαντικά).
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής, μετά την πρώτη μεταποίηση.
- Επιχειρήσεις αξιοποίησης αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών σε πρωτότυπες εφαρμογές.
- Αξιοποίηση παραδοσιακών τεχνικών και χώρων (επισκέψιμα οινοποιεία, πατητήρια, κελάρια).
- Εκτροφεία θηραμάτων.
- Επιχειρήσεις αξιοποίησης ήπιων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Εκθετήριο προϊόντων.
- Επιχειρήσεις κοινωνικής εξυπηρέτησης (π.χ. παιδικοί σταθμοί).
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Γ. Στήριξη της ανταγωνιστικότητας και ποιότητας με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας.

- Εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας (ISO & HACCP).
- Δικτύωση ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων (clusters)..
- Τοπικά σύμφωνα ποιότητας.
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφόρησης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Ανάπτυξη ηλεκτρονικού εμπορίου.
- Ανάπτυξη τηλεεργασίας.
- Στήριξη διεπαγγελματικών οργανώσεων.
- Δίκτυα διανομής.

Δ. Προστασία – ανάδειξη και αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

- Αξιοποίηση, ανάδειξη και προστασία περιοχών φυσικής ομορφιάς.
- Οριστική αναβάθμιση περιοχών με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον (δημιουργία, δηλαδή παραδοσιακών οικισμών).
- Ανάδειξη μνημείων, ιστορικών κτιρίων και κτιρίων αγροτικής κληρονομιάς.
- Αναπαλαίωση αγροτικών κτισμάτων και ένταξή τους στις ανάγκες της σύγχρονης ζωής (εκτός της αγροτουριστικής δραστηριότητας).
- Σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, μονοπατιών.
- Δημιουργία και βελτίωση των υπαρχόντων καταφυγίων.
- Ίδρυση μουσείων αγροτικής, λαογραφικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

- Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων που έχουν σχέση με τη λαογραφική παράδοση του τόπου.
- Κατασκευή γεφυριών και μονοπατιών.
- Ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Άλλες δράσεις που μπορούν να περιληφθούν στο LEADER+ και αφορούν στην υποστήριξη των παρεμβάσεων του προγράμματος (κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του πληθυσμού, προβολή και προώθηση τομέων, προϊόντων και περιοχών), καθώς και στην τεχνική στήριξη Ομάδων Τοπικής Δράσης (στελέχωση και λειτουργία).

Φυσικά και επιτρέπονται. Μάλιστα, στην πρωτοβουλία LEADER+ προβλέπεται ειδικός άξονας για τις συνεργασίες, τόσο μεταξύ περιοχών στο ίδιο κράτος, όσο και μεταξύ περιοχών που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη. Η ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας και γιατί όχι οι κοινές ενέργειες θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικά συστατικά για την επιτυχία των δράσεων του LEADER+.

Εκτός από τα παραπάνω, στο πλαίσιο της LEADER προωθείται η δικτύωση που έχει ως στόχο τη διάδοση και ανταλλαγή επιτυχημένων πρακτικών, καθώς και την προώθηση εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ όλων των περιοχών ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης με βάση το LEADER. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, καθιερώνεται ειδικός άξονας προτεραιότητας μέσα στο πρόγραμμα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014-2020

Το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μοχλούς ανάπτυξης της χώρας μας. Η δράση του στοχεύει στην «Ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου» Και ο σχεδιασμός του αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα, στην ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η στρατηγική που εφαρμόζεται μέσω αυτού του προγράμματος αποτελεί συνέχεια αρκετών προγραμμάτων του παρελθόντος, ωστόσο είναι και το έναυσμα και την εφαρμογή νέων καινοτόμων προτάσεων και παρεμβάσεων στον αγροτικό χώρο και την αγροτική οικονομία. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται σε πέντε επιχειρησιακές προτεραιότητες οι οποίες είναι:

- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα
- Η ενίσχυση της αξίας αλυσίδας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων
- Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
- Η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- Η ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις αγροτικές περιοχές

Για την εφαρμογή και την πραγματοποίηση όλων των παραπάνω έχουν ληφθεί μέτρα σε διάφορους τομείς. Όπως λόγω χάρη σε ότι φορά τα επενδυτικά και επιχειρησιακά μέτρα έχουν ληφθεί μέτρα που αφορούν τις επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τα οποία συμπεριλαμβάνουν και επιμέρους μέτρα υλοποίησης της αρχικής ιδέας όπως είναι τα σχέδια βελτίωσης, η μεταποίηση εμπορίας γεωργικών προϊόντων επενδύσεις σε υποδομές αλλά και οι γεωργοπεριβαλλοντικές μη παραγωγικές επενδύσεις. Διάφορα ανάλογα μέτρα έχουν εφαρμοστεί σε όλους τους τομείς προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι.

Σύμφωνα λοιπόν με την αξιολόγηση του προγράμματος που έγινε το 2018 για την πορεία του τα προηγούμενα έτη συμπεράναμε πως οι δράσεις που υλοποιήθηκαν ήταν οι εξής:

- Απάντηση στα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης και έγινε εκτίμηση των προοπτικών επίτευξης των οροσήμων του 2018 του Πλαισίου Επίδοσης
- Αξιολόγηση για την αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του Μέτρου 20 «Τεχνική Υποστήριξη» καθώς και της στρατηγικής ενημέρωσης και επικοινωνίας
- Ολοκλήρωση της μελέτης για υπολογισμό του Δείκτη Πουλιών Γεωργικών Περιοχών (FBI) και του Δείκτη Κοινών Πουλιών (CBI) για το έτος 2017
- Ανάπτυξη του μηχανογραφικού συστήματος για συλλογή των απαραίτητων δεδομένων παρακολούθησης και αξιολόγησης
- Συμμετοχή στην Αγροτική Έκθεση (29/9/2017-1/10/2017)
- Ημερίδα με θέμα «Η εξέλιξη της ΚΑΠ και οι νέες αγρό-διατροφικές προκλήσεις» 13/12/2017
- 9 η Συνάντηση εκπροσώπων Εθνικών Αγροτικών Δικτύων 15-16/11/2017
- Ημερίδες για προώθηση μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020 (Καθεστώς 1.3, Καθεστώς 16.4)
- Έγκριση υλοποίησης δράσεων των Μελών του Δικτύου Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας Κύπρου (ΕΣΚΚ)

Επιπρόσθετα τα κυριότερα μέτρα που λήφθηκαν ήταν:

- Εξασφάλιση πρόσθετων πόρων για χρηματοδότηση του Καθεστώτος 4.1. «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις»
- Εμπλουτισμός αγροπεριβαλλοντικών δράσεων του Προγράμματος με την προσθήκη 3 νέων αγροπεριβαλλοντικών δράσεων
- Εντατικοποίηση ολοκλήρωσης της ετοιμασίας του λογισμικού των μέτρων του ΠΑΑ2014-2020
- Διαβουλεύσεις σχετικά με τον επανακαθορισμό των περιοχών με φυσικούς περιορισμούς
- Μίσθωση υπηρεσιών για επίσπευση παραχώρησης εγκρίσεων στο Καθεστώς 4.2 «Επενδύσεις στην μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων»

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Το Υπουργείο Γεωργίας ενόψει της 3ης προγραμματικής περιόδου 2000-2006, για το νομό Τρικάλων, ενέταξε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000–2006» το «Ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης αγροτικού χώρου του ανατολικού τμήματος ν. Τρικάλων». Το πρόγραμμα καλύπτει τις περιοχές πέντε (5) ΟΤΑ του ν. Τρικάλων και συγκεκριμένα των Δήμων :

1. Φαρκαδόνας,
2. Οιχαλίας,
3. Παληοκάστρου,
4. Παραληθαίων και
5. Τυμφαίων

Σύμφωνα πάντα με την διοικητική διαμόρφωση της χρονικής εκείνης περιόδου. Κατανοούμε λοιπόν πως πλέον μετά από τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις που έχουν ακολουθήσει τα όρια των περιοχών μελέτης του εν λόγω προγράμματος, αλλά και γενικότερα των προγραμμάτων που αναφέρονται, ενδέχεται να είναι τροποποιημένα.

Στόχος της μελέτης ήταν με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που θέτουν η ΕΕ, το ΥΠΕΘΟ & το Υπ. Γεωργίας, να διαμορφώσει η Περιφέρεια Θεσσαλίας μία εικόνα για τις περιοχές της Θεσσαλίας, όπου θα μπορούσαν να υποστηριχθούν ολοκληρωμένου τύπου προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Βασικός στόχος των ολοκληρωμένων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης είναι η βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών της Θεσσαλίας. Ο στόχος αυτός συνδέεται με την άμεση προτεραιότητα της Ε.Ε. και της χώρας για διατήρηση της βιωσιμότητας της υπαίθρου, μέσω της διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης και της παροχής υπηρεσιών για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, την διατήρηση της κληρονομιάς των τοπικών κοινωνιών και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων της υπαίθρου. Πιο αναλυτικά οι στόχοι των ολοκληρωμένων αυτών παρεμβάσεων είναι οι εξής:

- Η μείωση της απομόνωσης του ορεινού χώρου (π.χ βελτίωση προσβασιμότητας και μεταφορικών υποδομών)
- Η στήριξη της ανάπτυξης (π.χ ενθάρρυνση των βιοτεχνικών δραστηριοτήτων, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων)
- Η ανάδειξη και αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών (π.χ τουριστικές υποδομές, ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού)
- Η δημιουργία βιώσιμων συνθηκών για τους τοπικούς πληθυσμούς (π.χ βελτίωση επιπέδου των υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης)

- Η στήριξη ομάδων του πληθυσμού της Θεσσαλικής υπαίθρου που θα επηρεαστούν περισσότερο από τις αλλαγές της ΚΑΠ και θα πληγούν από τις αναπόφευκτες διαρθρωτικές μεταβολές για την προσαρμογή της Περιφέρειας στο νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον (π.χ ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών αγροτικού τομέα, βελτίωση ανταγωνιστικότητας και διαφοροποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων).

Η ανωτέρω μελέτη ολοκληρώθηκε από το ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ εντός του χρονοδιαγράμματος και έχει παραληφθεί από την αρμόδια Επιτροπή Παραλαβής της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Όσον αφορά στο νομό Τρικάλων, η μελέτη κατέληξε, κατόπιν εξέτασης των κριτηρίων, στην πρόταση εφαρμογής από το Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας 2000-2006 των ακόλουθων δύο (2) Ο.Π.Α.Α.Χ. στις περιοχές:

α) της "Πύλης – Μεσοχώρας"(Ο.Τ.Α. : Πύλης, Πινδέων, Νεράϊδας, Μυροφύλλου, Αιθήκων - δυτικό τμήμα) και

β) της "Ορεινής Καλαμπάκας" (Ο.Τ.Α. : Χασίων, Μαλακασίου, Καστανιάς, Καλαμπάκας, Κλεινοβού(Δ.Δ. Κλεινού)).

Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης αγροτικού χώρου που εφαρμόστηκε στον τότε Νομό Τρικάλων και αφορά και την περιοχή μελέτης μας είναι αυτό της ευρύτερης περιοχής Πύλης- Μεσοχώρας που περιλαμβάνει τους Ο.Τ.Α Πύλης, Πινδαίων, Νεράϊδας, Μυροφύλλου, Αιθήκων - δυτικό τμήμα),

Πιο αναλυτικά στο πλαίσιο της στρατηγικής της με σκοπό την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, η Περιφέρεια Θεσσαλίας, ανέθεσε τον Νοέμβριο του 2001 στο ΚΕΝΑΚΑΠ ΑΕ την εκπόνηση μελέτης με τίτλο: «Διαγνωστική μελέτη ποσοτικοποίησης κριτηρίων και επιλογής ορεινών ζωνών της Περιφέρειας Θεσσαλίας για εφαρμογή ολοκληρωμένων προγ/των ανάπτυξης αγροτικού χώρου» (απόφαση ΓΓ Περιφέρειας Θεσσαλίας υπ' αριθμ: 3412, Γ' ΠΕΠ/29-11-2001).

Στόχος της μελέτης ήταν να διαμορφωθεί μια εικόνα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας, τέτοια που θα μπορούσε να συμβάλει στην υλοποίηση και στην εφαρμογή ολοκληρωμένου τύπου προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.

Στόχος των προγραμμάτων αυτών ήταν αφού εφαρμοστούν να συμβάλουν στην βιώσιμη ανάπτυξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Περιφέρειας. Ο στόχος αυτός συνδέεται με την άμεση προτεραιότητα της Ε.Ε. και της χώρας για διατήρηση της βιωσιμότητας της υπαίθρου μέσω της διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης και της παροχής υπηρεσιών για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, την διατήρηση της κληρονομιάς των τοπικών κοινωνιών και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων της Υπαίθρου. Αναλυτικότερα οι στόχοι των ολοκληρωμένων αυτών παρεμβάσεων είναι:

- Η βελτίωση των συνθηκών στις ορεινές περιοχές προκειμένου να μειωθεί η απομόνωση τους.
- Η προβολή και εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων ανάπτυξης και στήριξης αυτών(π.χ ενθάρρυνση των βιοτεχνικών δραστηριοτήτων, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων)
- η ανάδειξη και αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων των περιοχών αυτών (π.χ τουριστικές υποδομές, ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού)
- η στήριξη των ομάδων του πληθυσμού της Θεσσαλικής υπαίθρου που θα επηρεαστούν περισσότερο από τις αλλαγές της ΚΑΠ και θα πληγούν από τις αναπόφευκτες διαρθρωτικές μεταβολές για την προσαρμογή της Περιφέρειας στο νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον (π.χ ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών αγροτικού τομέα, βελτίωση ανταγωνιστικότητας και διαφοροποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων).

Ειδικότερα η “Μελέτης Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου της περιοχής Πύλης - Μεσοχώρας” αποσκοπεί στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της εν λόγω περιοχής. Η περιοχή μελέτης αναφέρεται στην ενιαία έκταση που καλύπτεται από τους δήμους Αιθίων (τα Δ.Δ. Αγ. Νικολάου, Αθαμανίας, Γαρδικίου, Δέσης, Δροσοχωρίου), τον Δήμο Πυνδαίων, τον Δήμο Πύλης, και τις Κοινότητες Μυροφύλλου και Διευρυμένη Νεράιδας σύμφωνα με την εφαρμογή του Προγράμματος "Ι. Καποδίστριας". Καλύπτει δηλαδή το νοτιοδυτικό τμήμα του νομού Τρικάλων στα όρια του με το νομό Άρτας.

Το έργο εντάσσεται σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικής για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Ε.Ε. που χαρακτηρίζονται από ανεπάρκεια βασικών υποδομών, έλλειψη κατάλληλα καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού, σχετική απομόνωση από τα κέντρα, μη προσαρμοσμένη έρευνα στις τοπικές προτεραιότητες, σε συνδυασμό με την ελλιπή κατάρτιση /ειδίκευση του προσωπικού και ελλιπή προσαρμογή στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης θα στηριχτεί στην έννοια της αειφορίας για να προωθήσει ένα σχήμα ανάπτυξης της περιοχής, βασιζόμενο σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού καθώς και στην αξιοποίηση των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, φυσικού και ανθρωπογενούς, για την καλύτερη ενσωμάτωση του τοπικού αυτού δυναμικού στη διαδικασία της ανάπτυξης της περιοχής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, τα οικολογικά χαρακτηριστικά, την διαμόρφωση του πληθυσμού στον χρόνο, τις υπάρχουσες υποδομές, αλλά και παραγωγικές δραστηριότητες της περιοχής οι προτάσεις επικεντρώνονται στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, στην δημιουργία οικοτεχνιών αξιοποίησης και εμπορίας των τοπικών προϊόντων, στην οικονομική αναθέρμανση της περιοχής.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην εξασφάλιση του ήπιου χαρακτήρα των δράσεων ώστε η παρέμβαση να εναρμονίζεται με τις περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες της περιοχής υποστηρίζοντας την ενδογενή αειφόρο ανάπτυξη.

Οι στρατηγικοί στόχοι κατά συνέπεια προσδιορίζονται ως εξής:

1. Βελτίωση εισοδήματος
2. Διαφοροποίηση οικονομικών, παραγωγικών δραστηριοτήτων με άξονα τις προοπτικές που διαμορφώνονται από την νέα τεχνητή λίμνη
3. Βελτίωση υποδομών ώστε να διευκολυνθεί η παραμονή και διαβίωση του πληθυσμού με σύγχρονους όρους
4. Αειφόρος περιβαλλοντική διαχείριση, ανάκτηση οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος – Διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς
5. Βελτίωση επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης

Οι ειδικότεροι στόχοι επικεντρώνονται:

- Στην αναδιάρθρωση / εκσυγχρονισμός της γεωργίας και κτηνοτροφίας ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα τους με την αξιοποίηση των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων
- Στην ενθάρρυνση των διαφοροποιήσεων στην απασχόληση και την απόκτηση εισοδήματος από νέες δραστηριότητες πέραν του πρωτογενούς τομέα
- Στην εισαγωγή του στοιχείου «ποιότητα» στην παραγωγή.
- Στην σήμανση προϊόντων
- Στην ανάπτυξη δικτύου για την προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων-υπηρεσιών
- Στην ανάκτηση Φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος
- Στην κατασκευή έργων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών
- Στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών
- Στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Στην εξασφάλιση δομών για την ποιοτική αναβάθμιση των επαγγελματικών ικανοτήτων των κατοίκων.
- Στην συμπλήρωση και βελτίωση των διοικητικών υπηρεσιών στην πόλη της Πύλης, ώστε να αποτελέσει ένα πρότυπο εμπορικό και διοικητικό κέντρο αλλά και να λειτουργήσει ως «πύλη-είσοδος» για την περιοχή.

Για την στήριξη και την επίτευξη όλων των παραπάνω οι άξονες προτεραιοτήτων στρέφονται στην στήριξη του πρωτογενή τομέα, στην ενίσχυση αλλά και στην βελτίωση της μεταποίησης και της εμπορίας, των τοπικών κυρίως προϊόντων, στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, στην στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού για μεγαλύτερη απασχόληση και μέσω όλων αυτών να επιτευχθεί και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.